DE

DELAVSKA ENOTNOST

9. 10. 1976 - ŠT. 40 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

PREDSEDSTVO SVETA ZSJ O JAVNI RAZPRAVI O OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Poslej predvsem konkretno

Poskrbeti moramo za usposabljanje kadra, ki deluje v sindikatih, da bi lahko uspešno nadaljevali z »akcijo zakon o združenem delu,« ki postaja čedalje bolj konkretna.

Javna razprava o osnutku zakona o združenem delu je del nenehne akcije vseh organiziranih sil pod vodstvom ZKJ. Ta akcija se nadaljuje, vendar v novi obliki, saj postaja globlja, širša, konkretnejša, prav zato pa je tudi težja. V tako konkretni akciji se bodo najbolj jasno razkrili vsi odpori in njihovi nosilci, zato polepševanje položaja ne prispeva k nadaljnji mobilizaciji za akcijo.

Takšen bi bil kratek povzetek z nedavne razprave na seji predsedstva sveta ZSJ – predsedoval ji je Mika Špiljak, udeležili pa so se je tudi predstavniki SZDL in gospodarske zbornice Jugoslavije. Uvod v razpravo je imel sekretar ZSJ Andrej Grahor.

Več tisoč predlogov, ki so prispeli v sindikate in zvezno skupščino, kaže na veliko zanimanje za naš nadaljnji samoupravni razvoj, potrditev samoupravne usmeritve in politike ZKJ. Predsedstvo je ugodno ocenilo javno razpravo in opozorilo, naj nas uspehi ne uspavajo. Sklepi poudarjajo, da moramo še bolj poskrbeti za usposabljanje sindikatov, predvsem v bazi, da bi uspešno opravljali svoje naloge. Zato v sindikatih že pripravljajo priročnike za akcijo, ki bodo vsebovali natančnejša navodila za sindikalne aktiviste in njihove akcije.

V javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu je nastala armada aktivistov, katerih izobraževanje je treba nadaljevati, saj bodo pomenili veliko silo za uresničevanje zakona, je dejal Marko Djuričin.

Javna razprava je bila vseljudska, zelo široka, konstruktivna, šola samoupravljanja, zakon pa je velika pomoč pri reševanju tekočih problemov, je v razpravi poudaril predsednik sveta zveze sindikatov Bosne in Hercegovine Raif Dizdarević.

V razpravi je sodeloval tudi podpredsednik sveta Dušan Bogdanov, ki je opozoril predvsem na vlogo sindikatov v kadrovski politiki in se zavzel za to, da morajo sindikati kadrovati agilne in prizadevne ljudi in misliti na to, da tehnokratske strukture ne bodo določale sindikalnih funkcionarjev. Zakona o združenem delu ni mogoče obdelovati v krogih pravnikov, ampak v razpravah in akcijah proizvajalcev, je dejal Dušan Bogdanov.

S. R.

V dneh od 4. do 10. oktobra smo pri nas in v svetu praznovali teden otroka, ki je bil letos izrazito delovno uglašen. Prvi dan tega tedna je bil mednarodni dan otroka, za katerega je UNICEF izbral geslo „Zajeti nezajete“, pri nas pa smo se tokrat odločili za geslo „Vsakemu otroku osnovne možnosti za rast in razvoj“. Z akcijami, ki so se zvrstile v tem tednu, smo želeli tudi v Sloveniji pospešiti široko družbeno akcijo za reševanje in zadovoljevanje otrokovih potreb. Foto: A. AGNIČ

O KRITIČNEM MATERIALNEM POLOŽAJU ŠOLSTVA NAJ RAZPRAVLJA PREDSEDSTVO REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Doklej zažiranje v lastno substanco?

Skrajno neugodni finančni kazalci za vzgojnoizobraževalno dejavnost in osebne dohodke prosvetnih delavcev

Delegati RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja so na seji odbora 15. septembra sklenili predlagati predsedstvu RS ZSS, naj obravnava izredno perečo materialni položaj njihove dejavnosti tudi s stališča skrajno neustreznih osebnih dohodkov prosvetnih delavcev. Na plenumu so delegati to zelo odločno terjali, kajti „dovolj smo sami sebi pripovedovali o težavah, z njimi je treba seznaniti vse sindikate in skupaj poiskati rešitve“

Kot so se dogovorili na seji odbora so mnogi občinski odbori pripravili ocene razmer na svojem območju, ki bodo, dopolnjene z razpravo delegatov na septembrski seji odbora in z razpravo na razširjeni seji izvršnega odbora minulo sredo, tvorili osnovo za celovito oceno razmer. Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja želi s to oceno seznaniti celotno združeno delo in pristojne organe v republiki, pri čemer poudarjajo, da združeno delo ne bi smelo dovoliti tako skrajno neustreznega financiranja te dejavnosti, ker trpi predvsem kvaliteta vzgojnoizobraževalnega dela.

Nadaljevanje na 2. strani.

Vpliv na odnose med sindikati

VARAŽDIN, 5. okt. (Tanjug) – Sedanje razmere pri izpolnjevanju avstrijskih obveznosti iz državne pogodbe iz leta 1955 negativno vplivajo tudi na odnose med Zvezo sindikatov Jugoslavije in avstrijsko Zvezo sindikatov. To so poudarili v skupnem sporočilu predstavnikov ZSJ in avstrijske zveze sindikatov, ki so se sestali v Varaždinu na delovnem sestanku, na osnovi že prej določenega stalnega sodelovanja, da bi presodili aktualna vprašanja, ki zanimajo obe strani.

Med dvodnevnim razgovorom so udeleženci izmenjali informacije o aktualni dejavnosti sindikatov v obeh državah, še posebej pa so načeli vprašanja, ki zadevajo jugoslovanske delavce, začasno zaposlene v Avstriji, bilateralno sodelovanje in vprašanja mednarodnih sindikalnih odnosov.

Velja solidarnost — ne množenje

Nekateri pravijo, da bi morali besedo solidarnost pisati z velikimi črkami, kadar jo pomensko povezujemo s konkretnimi akcijami. V mislih imamo seveda naša polpretekla prizadevanja za Kozjansko in še kaj in naše sedanje zbiranje pomoči za prizadeto Posočje. Menda se bomo strinjali, da je navsezadnje docela vseeno, če pišemo solidarnost ali SOLIDARNOST, saj je to lahko predvsem predmet vrednotenja čustvenosti in politične uporabnosti, porušence v Breginjskem kotu, Žagi, Srpenici . . . skratka v Posočju . . . pa zanima, koliko tehta KONKRETEN IZRAZ pomoči, ker jih bo lahko samo ta konkretnost in oprijemljivost obvarovala zime, ki prihaja z velikimi koraki. Mimogrede: zima bo na ta prag alpskega visokogorskega sveta prišla prej, kakor za velikansko večino slovenskega prebivalstva . . . Za tako spoznanje ni treba biti meteorolog . . .

Prejšnji teden je RS ZSS vsem delovnim ljudem Slovenije naslovil poziv, naj bi za prizadete v Posočju prispevali še en zaslužek svojega delovnega dne, kakor so to doslej solidarnostno in s polno odgovornostjo že storili. Od prvotnega enega delovnega dne smo tako prišli na dva . . .

Prav je, da poskušamo napraviti kratko politično in človeško oceno tehtnosti poziva.

Poročila o zbiranju dosedanje pomoči so prihajala pred oči slovenske javnosti redno, natančno in z vsemi podrobnostmi, vendar imajo lepotno napako, ki jo je zaradi narave dela nemogoče odpraviti – vedno so za teden ali še nekaj dni v zamudi. Tako lahko razumemo tudi negodovanje in celo užaljenost delovnih kolektivov, češ . . . dali smo, pa nič ne piše . . . Ali: odstotek naše občine je precej višji, kakor je zabeleženo v časopisih. Za vse nas je bilo prejšnji teden verjetno najpomembneje, da so pozornejši analitiki dogajanja že ugotavljali, kako smo v Sloveniji najmanj dosegli, če že ne kar presegli sprva načrtovani obseg pomoči. In čeprav so hkrati uradni podatki še govorili o „primanjkljajih“ . .,.

Poziv za „še en dan: ‘ je torej le nekakšna „sindikalna lista“ za sporazumno določeno spodnjo mejo vedenja, saj so že doslej nekateri delovni kolektivi prispevali štiri dni namesto enega . . . Roko na srce: saj ne gre za dan ali dva. Velja predvsem občutek, da smo nepremagljivi, če smo SOLIDARNI, in velja grožnja zime, čeprav ne grabi za vrat nas, temveč le soseda v Posočju . .,.

Tig

MNENJSKA RAZISKAVA

Čigav je v resnici dohodek?

STRAN 3

NOVINAR SE JE USTAVIL V TOLO ŠENTJUR

Razpete med delo in domačijo

STRAN 4

KAJ SMO STORILI...

NEVŠEČNOST

Te dni so zabeležili slovenski sindikati nov uspeh na področju izobraževanja kadrov: v Poreču je uspešno zaključilo tečaj za organizatorje aktivnega oddiha naših delavcev novih 123 ljudi! Malo ali veliko . . .? Vsekakor veliko glede na število tečajnikov v minulih letih, če pa pomislimo, koliko organizatorjev rekreacije pravzaprav še potrebujemo v Sloveniji, potlej nam ta številka ne bi smela vlivati prevelikega zadovoljstva. V primerjavi s potrebami je namreč skromna, a naj bo tako ali drugače, vsekakor pomeni nov korak pri uresničevanju sklepa slovenskih sindikatov.

Potrebe po ljudeh, ki naj bi skrbeli za aktivno razvedrilo zaposlenih, so namreč več kot očitne: vse večje delovne organizacije – tiste s tisoč in več delavci – bi potrebovale poklicnega strokovnjaka za področje športne rekreacije, manjši kolektivi pa bi se za začetek lahko zadovoljili z amaterskimi delavci. Prvi naj bi imeli najmanj diplomo prve stopnje visoke šole za telesno kulturo, drugim pa bi zadostoval tečaj za organizatorje rekreacije. To z drugimi besedami pomeni, da bi potrebovale slovenske delovne organizacije več kot tri tisoč organizatorjev športne rekreacije, od tega le malo manj kot tristo z diplomo višje ali visoke šole!

Potrebe so torej znane. Ne od danes, temveč že nekaj let. In kljub prizadevanjem, ki so seveda že obrodila sadove, je primanjkljaj še vedno zaskrbljujoč. Je manjši v primerjavi z včeraj, vendar je še vedno zelo velik.

Dosedanje tečaje za organizatorje rekreacije je namreč končalo le blizu petsto ljudi, kar pomeni, da jih potrebujemo še najmanj petkrat toliko, če pa upoštevamo nujen osip, potlej še več. Podobno je s pomanjkanjem poklicnih strokovnjakov za to področje. V delovnih organizacij jih je nekaj deset, kakih petintrideset ali dobro desetino potrebnega kadra.

Verjetno o vprašanju, ali imamo dovolj ali premalo organizatorjev rekreacije, ne kaže zgubljati besed, veljalo pa bi spomniti na to, zakaj je tako in zakaj ni drugače, bolje.

Vzrokov je seveda veliko. Eden glavnih pa je bržčas v tem, da vodilni ljudje v podjetjih, ki imajo še vedno odločilno besedo pri tem, kdo je in kdo ni potreben delovni organizaciji, jemljejo skrb za oddih kot nepotreben luksus, ki nekaj stane in za katerega še vedno ni natančno znano, ali je podjetju res nujno potreben. Skratka, mnogi naši ljudje, za katere bi pričakovali, da so temeljito poučeni o tem, kaj pomeni za delavca, za njegovo počutje in njegovo delovno storilnost organizirana skrb za izrabo prostega časa, še vedno ne poznajo pomena rekreacije. Ne vedo, da ne gre za modno muho, da gre za nekaj več. Zato jim je tudi žal potrebnih sredstev za osebni dohodek organizatorja rekreacije, še bolj pa tistih, ki bi jih le-ta potreboval za svoje delo. Ob tem pa niti ne pomislijo, da gre pri vsem skupaj za investicije v človeka, ki se ne morejo drugače kot bogato obrestovati.

In zato je v Sloveniji še vedno precej velikih in številčno močnih delovnih kolektivov, ki na omenjene tečaje za organizatorje rekreacije niso poslali nikogar. Pa to ne velja le za delovne kolektive, celo za občine gre, denimo Grosuplje in Šentjur . . .

A. ULAGA

USTANOVLJENA SINDIKALNA KONFERENCA RUDARJEV

Skupaj nad skupne težave

V minulem tednu so slovenski rudarji ustanovili svojo meddejavnostno konferenco. Že dlje so ugotavljali, da je takšna konferenca in organiziranost potrebna predvsem zato, da bi politično razreševala nekatera vprašanja slovenskih rudarjev. Doslej so bili rudarji organizirani v sindikatu delavcev energetike in premogovništva, v sindikatu delavcev kovinske industrije in v sindikatu delavcev papirne in grafične industrije. Dejstvo je, to je vnovič poudarila tudi ustanovna konferenca, da imajo jamski delavci nekatere skupne probleme in da se je za njihovo reševanje treba tako organizirati, da bodo kos številnim vprašanjem, ki jih srečujejo v svojih delovnih organizacijah.

V republiško meddejavnostno konferenco rudarjev so se povezale osnovne organizacije sindikata tistih delavcev, ki delajo v rudnikih ali pa so neposredno vezani na proces dela v rudnikih. Naj opozorimo, da lahko osnovne sindikalne organizacije za vsako sejo izvolijo drugega delegata, dogovorili pa so se, da bo sedež konference pri republiškem odboru Sindikata delavcev energetike in premogovništva Slovenije.

Slovenski rudarji bodo enotno obravnavali pogoje gospodarjenja in pogoje za ustvarjanje dohodka in razporejanje osebnih dohodkov, se skupno dogovarjali o povezovanju, o samoupravni organiziranosti, planiranju razvoja, izobraževanju kadrov za rudarstvo in še posebej o življenjskih in delovnih razmerah v rudarstvu ter socialni varnosti rudarjev.

Nalog je torej mnogo. Zato so tudi sprejeli poslovnik o notranji organiziranosti in načinu delovanja konference, izvolili svoje vodstvo in sprejeli okvirni delovni program za letos in prihodnje leto. Povejmo še, da je bil za predsednika konference izvoljen Marjan Beričič, dolgoletni sindikalni delavec iz idrijskega rudnika živega srebra, za sekretarja pa Janez Oberžan iz Elektroenergetskega kombinata Zasavje, podpredsednika pa bodo predlagali iz osnovne organizacije sindikata v elektroenergetskem kombinatu Velenje.

M. HORVAT

Doklej zažiranje v lastno substanco?

O kritičnem materialnem položaju šolstva naj razpravlja predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije

Nadaljevanje s 1. strani

Od združenega dela pričakujejo tudi podporo za nekatere najnujnejše ukrepe, s katerimi naj bi vsaj do neke mere sanirali letošnji še posebej neugodni položaj te dejavnosti.

KREDITI – SAMO IZHOD V SILI

Sedanji sistem financiranja ne deluje tako, kot je bil zamišljen, nihče ni predvide težav, ki zdaj nastajajo. Za usmerjeno izobraževanje se je doslej nateklo komaj 44,4 % predvidenih sredstev oziroma 70 % za obdobje januar – avgust. Usmerjeno izobraževanje pa je prav v letošnjem letu sprejelo nove naloge na področju poglabljanja idejnosti vzgojno-izobraževalnega dela, usposabljanja za SLO, odprli smo 120 novih oddelkov itd. Izobraževalna skupnost Slovenije premošča težave s krediti, 8 do 12-odstotne obresti pa zažirajo v substanco vzgojnoizobraževalne dejavnosti, saj so nekateri izračunali, da bi za obresti lahko imeli vsaj dve sodobni šoli.

DO „ŠOLNINE“ SKOZI ZADNJA VRATA!

Tudi v osnovnem šolstvu, katerega financiranje poteka prek občinskih izobraževalnih skupnosti in deloma prek republiške, so razmere neugodne. Proračunsko limitirana poraba nas je pripeljala do popolnoma nevzdržnih razmer. Osebni dohodki skoraj povsod naraščajo, mimo vseh dogovorov in sporazumov, mimo doseženih poslovnih rezultatov in življenjskih stroškov, je na področju vzgoje in izobraževanja in še kakšne druge družbene dejavnosti limiti ne dovolijo porasta osebnih dohodkov niti za stopnjo rasti življenjskih stroškov. To povzroča med prosvetnimi delavci veliko nezadovoljstvo. Občinski odbori ugotavljajo, da tudi za osnovno izobraževanje povsod sredstva ne dotekajo po predvidevanjih, ponekod znaša izpad celo do 25 %, in to v občinah, kjer zaposlovanje ali osebni dohodki zaostajajo za predvidevanji. Ponekod skušajo dobiti sredstva za najnujnejše materialne izdatke na račun prehrane, drugje dajejo v plačan najem šolske prostore, namesto da bi razvijali izvenrazredno dejavnost, odpovedujejo ekskurzije ali pa jih organizirajo le za denar učencev. Prosvetni delavci pravijo, da vse to diši po uvajanju šolnine skozi zadnja vrata (!).

ŠKARJE SE ODPIRAJO

Nepoučeni bi si nemara razlagali, da si na šolah za osebne dohodke jemljej preveč, zato za drugo zmanjkuje denarja. Stopnja doseganja dogovorjenih sredstev za osebne dohodke se je v primerjavi z letom 1975 znižala in znaša komaj 85,6 %, kar je za 9 % manj kot lani. Sicer pa si oglejmo indeksna razmerja:

Osebni dohodki v SRS	1971	1975	I. – VII. 1976
GOSPODARSTVO	100	100	100
DRUŽBENE DEJAVNOSTI	93	93	91
Osnovne šole	89	87	81
Srednje šole	96	88	87
Glasbene šole	82	81	76
Zavodi za usposabljanje	97	96	93
Vzgojno varstveni zavodi	87	87	87
Dijaški domovi	98	93	90
Delavske univerze	104	94	94

Takšne razmere vzbujajo med prosvetnimi delavci veliko nezadovoljstva, ki vsekakor ni delovno spodbudno, to pa ima lahko daljnosežne posledice. S prepričevanjem o neugodnih gospodarskih razmerah dialoga z učitelji ne moremo končati, dokler vedo, da se marsikje kljub polletnim izgubam osebni dohodki visoko vzpenjajo prek dogovorov.

LIMITIRATI OBSEG DEJAVNOSTI

Prosvetni delavci niso več pripravljeni prevzemati na lastna ramena povečanega obsega dela, ki ga narekujejo družbene potrebe. Od svojega sindikata terjajo, da poslej odločno nasprotuje vsem tistim določbam v sporazumih in dogovorih, ki omejujejo le sredstva, ne pa hkrati tudi obsega dejavnosti. Kaj bodo predlagali slovenskim sindikatom?

Po njihovi presoji bi morali vsi organi, ki so ocenili vzgojnoizobraževalne potrebe, ko so jih načrtovali, ponovno oceniti razmere in poiskati ustrezne rešitve, da bi tudi prosvetni delavci v tekočem letu lahko dohajali porast življenjskih stroškov. Taka pot nemara ni najbolj samoupravna, toda kakšno samoupravno pot naj bi sploh iskali, ko so v veljavi administrativni ukrepi v zvezi s porabo? Prosvetni delavci se globoko zavedajo, da se njihov dohodek ni oblikoval v skladu s programi, na osnovi družbeno dogovorjene cene, pač pa več ali manj po administrativni poti. Pričakujejo, da se bodo slovenski sindikati bolj odločno zavzeli za dosledno svobodno menjavo dela in sredstev na osnovi samoupravno dogovorjenih programov in njihove cene. Prihodnje leto torej ne bi smeli pristati na finančne limite porabe, pač pa se samoupravno dogovoriti za limitiranje obsega programov v okviru stvarnih materialnih družbenih zmogljivosti.

PRERAZDELITEV – „TABU“?

O tem, kaj storiti v prihodnje, se seveda ne bo preprosto odločati. Vsekakor pa ne bi smela ostati „tabu“ tudi tista glasna razmišljanja, ki jim je danes mogoče vse pogosteje prisluhniti ne le med prosvetnimi delavci, pač pa tudi med gospodarstveniki: Zavestna prerazdelitev v porabi! Da bi se, denimo, začasno odpovedali v korist sanacije in razvoja vzgojnoizobraževalne dejavnosti in še katere od družbenih dejavnosti (denimo zdravstva) gradnji 8 km avtoceste ali kakšni drugi večmilijardni investiciji.

SONJA GAŠPERŠIČ

RAZPIS

11. dvomesečnega političnega tečaja pri RS ZSS in RK ZSMS

Za uresničevanje sklepov 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije oziroma skupnega programa dela v sindikatih razpisuje center za družbeno izobraževanje 11. dvomesečni tečaj za usposabljanje vodilnih članov, sindikalnih, mladinskih in samoupravnih organov organizacij združenega dela in drugih skupnosti oz. tistih tovarišic in tovarišev, ki so predvideni za prevzem funkcij v samoupravnih organih ter organih družbenopolitičnih organizacij v organizacijah združenega dela, ali pa te funkcije že opravljajo.

11. tečaj se bo pričel **13. decembra 1976 in bo trajal do 25. februarja 1977. leta.**

Tečaj bo potekal v strnjeni (internatski obliki) v zdravilišču Dolenjske Toplice, in sicer vsak teden od 7.30 (ponedeljek) do 14. ure (petek) ter tri do štiri sobote dopoldan. Mimo tega so predavanja tudi trikrat tedensko v popoldanskem času.

Pogoji za sprejem v tečaj so:

1.

Kandidat za sprejem v tečaj je lahko tisti, ki aktivno in uspešno družbenopolitično deluje v sindikatu, zvezi mladine in Zvezi komunistov oz. v samoupravnem organu, oziroma drugi samoupravni organizaciji in ki kaže osebni interes, sposobnost in voljo za trajnejše družbenopolitično delo.

2.

Kandidat naj praviloma ne bo starejši od 35 let in ne mlajši kakor 20 let.

3.

Primerno je, da ima izobrazbo poklicne šole ali kvalifikacijo.

4.

Po svojem delovnem mestu naj kandidat izhaja iz neposredne proizvodnje (delavec, ki dela pri stroju ali neposredno vodi delo v proizvodnji), ali iz neposredne dejavnosti določene družbene službe.

5.

Med kandidati naj bodo enakopravno zastopane ženske in mladina.

6.

Z vodstvom delovne organizacije je treba pravočasno urediti vse potrebno glede odsotnosti z dela, nadomestila osebnega dohodka, potnih stroškov in povračila stroškov bivanja, prehrane v internatu in dela stroškov za izobraževanje. Kandidati te stroške poravnajo sami, druge stroške seminarja pa krije republiški svet ZSS.

Celoten penzion bo predvidoma znašal 110 dinarjev dnevno na osebo. Penzionske storitve se morajo poravnati zadnjega v mesecu in ob odhodu s tečaja.

7.

Dosedanjim 390 udeležencem političnih tečajev so delovne organizacije plačale za ves čas odsotnosti dnevnice po samoupravnem sporazumu in dvakrat mesečno potne stroške iz Dolenjskih Toplic do doma.

Poudarjamo, da dvomesečni politični tečaj ne daje formalne, javno priznane izobrazbe oz. kvalifikacije in ne usposablja za drugo ali višje kvalificirano delovno mesto. Osnovni cilj in namen tečaja je v tem, da usposablja slušatelja za njegovo še bolj uspešno opravljanje družbenopolitične funkcije, torej za bolj učinkovito reševanje družbenopolitičnih nalog in problemov v delovni organizaciji in širšem družbenem okolju.

PRIJAVE ZA TEČAJ NAM POŠLJITE DO 2. NOVEMBRA 1976. LETA

Prijave pošljite na evidenčnih listih.

Pričakujemo, da bodo tudi tokrat prijavile čimveč svojih kandiatov delovne organizacije neposredno. Ponovno pripominjamo, da tiste občinske svete, ki sami organizirajo družbenopolitično izobraževanje političnih kadrov, prav nič ne razvezujejo naši skupni sklepi in dogovori, da bi ne kadrovali v te tečaje.

Generalna sekretarka RS ZSS
IVANKA VRHOVČAK

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV ENERGETIKE IN PREMOGOVNIŠTVA SLOVENIJE: v republiškem odboru so se zbrali predstavniki skupnih komisij udeležencev podpisnic samoupravnih sporazumov za elektrogospodarstvo in rudarstvo o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Razčiščevali so nekatere določila v samoupravnih sporazumih ter obravnavali kršitelje sporazumov.

SINDIKAT DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE: v Dečanih na Kosovem je bilo zvezno tekmovanje gozdnih delavcev, kjer so sodelovali tudi predstavniki iz naše republike. Ob tem so se predstavniki gozdarjev pogovarjali tudi o izkoriščanju delovnega časa v gozdarstvu in o organizaciji proizvodnih tekmovanj, ki morajo biti povezana tudi s športno in rekreativno dejavnostjo, s kulturnimi programi in podobno.

SINDIKAT KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: v petek so se na proizvodnem tekmovanju v lendavskem Varstroju srečali najboljši slovenski varilci. Zmagovalci bodo potovali v Novi Sad, kjer bo zvezno tekmovanje kovinarjev.

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: v četrtek je komisija za razvoj samoupravljanja pri RO sindikata analizirala svoje dosedanje delo ter sprejela dogovor o konkretnih nalogah pri uveljavljanju določil osnutka zakona o združenem delu. Prihodnji teden pa bodo v Plami Podgrad govorili o uveljavljanju stimulativnih meril pri delitvi osebnih dohodkov.

SINDIKAT DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: republiški odbor je organiziral dva posveta v Ljubljani in enega v Mariboru, kjer so se podpisniki samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v kmetijstvu in veterinarski dejavnosti pogovarjali o uresničevanju zapisanih in dogovorjenih meril. Na posvetovanju so udeleženci tudi nakazali rešitve za še bolj učinkovito samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje o ustvarjanju dohodka in delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

SINDIKAT DELAVCEV STANOVANJSKE IN KOMUNALNE DEJAVNOSTI SLOVENIJE: pripravljajo plenarno zasedanje RO, razpravljali bodo o gospodarjenju in gospodarskih rezultatih v tej panogi. Pozornost bodo posvetili učinkom zakona o upniško-dolžniških odnosih in o načinu obračunavanja dohodka temeljnih organizacij, kajti v tej dejavnosti so nekatere specifičnosti. Tudi o družbenem standardu zaposlenih bodo spregovorili.

SINDIKAT DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE: sestala se je komisija za razvoj samoupravljanja ter spregovorila o uresničevanju določil osnutka zakona o združenem delu v praksi. Izvršni odbor pa je razpravljal o gospodarskem položaju trgovine v slovenskem gospodarstvu in še posebej o politiki cen ter o samoupravnem sporazumevanju o oblikovanju dohodka in razporejanju osebnih dohodkov. Ugotovil je, da je za požitvitev blagovnega prometa pri nas nujno urediti politiko cen, kar velja predvsem za politiko cen med proizvodnjo in prodajo – gre torej za samoupravno dogovarjanje o cenah – in tudi kreditno politiko, naj že gre za najemanje kreditov za tekoče poslovanje ali za razširjeno reprodukcijo.

DELAVCI O SVOJEM DRUŽBENOEKONOMSKEM POLOŽAJU

Čigav je v resnici dohodek?

V prejšnji številki DE smo zapisali, da so po mnenju zaposlenih v slovenskem gospodarstvu velike možnosti za povečanje upadajoče in nič kaj spodbudne produktivnosti dela in s tem tudi za hitrejše naraščanje dohodka temeljnih organizacij združenega dela. Velika večina anketirancev meni, da so znatne notranje rezerve predvsem v smotrnejši izrabi znanja ter delovnega časa, v izboljšanju delovnih metod in postopkov kakor tudi v večji odvisnosti osebnih dohodkov od rezultatov dela. Ker je problematika v zvezi z osebnimi dohodki, ki jih doslej nismo uspeli narediti odvisne od delovnega prispevka, zadnje čase predmet vedno bolj pogostih razprav, je prav, da povemo, kako jo ocenjujejo zaposleni v slovenskem gospodarstvu.

Večja odvisnost osebnih dohodkov od rezultatov dela

Dve tretjini anketiranih meni, da bi večja odvisnost osebnih dohodkov od rezultatov dela lahko v znatni meri spodbudila produktivnost dela. Ker je med preostalo tretjino precej neopredeljenih, je takih, ki menijo, da večja odvisnost osebnih dohodkov od rezultatov dela ne predstavlja elementa za povečanje produktivnosti, pravzaprav sila malo. To pomeni, da domala vsi razmišljamo o tem, da bi delali bolje, če bi bili plačani po delu. Ker pa smo merila za nagrajevanje uveljavili v glavnem samo v neposredni proizvodnji, medtem ko ta ne veljajo več, brž ko prestopimo prag tovarne oziroma delavnice, imamo pravzaprav edinstven sistem nagrajevanja, v katerem veljajo dvojna merila. Bolje rečeno, praviloma jih imamo za delo v neposredni proizvodnji, drugje pa le izjemoma. Delavci v neposredni proizvodnji morajo svoj osebni dohodek zaslužiti. Kdor ne doseže norme, dobi manj, kdor jo presega, dobi več. To pomeni tudi ostro selekcijo na poprečno produktivne, na manj in na nadpoprečno produktivne. Merila, ki smo jih uspeli opredeliti za ocenjevanje količine in kakovosti vloženega dela, odpovedo takoj, ko se znajdemo zunaj neposredne proizvodnje. Namesto nagrajevanja po delu se tu srečamo z nagrajevanjem po delovnih mestih. Meril za nagrajevanje po delu tu namreč v glavnem sploh nimamo. Da samo izobrazba to ne more biti, smo rekli, nismo pa še povedali, kaj naj bi predstavljalo nadomestilo zanjo. Tako se dogaja, da zavoljo pomanjkanja meril za merjenje vloženega dela nagrajujemo pač delovno mesto, tako kot je bilo to ocenjeno z analitično oceno, pri kateri pa smo iz znanih razlogov največkrat uporabili metodo napihovanja. Resda veliko govorimo in pišemo, da bi morali taka merila za vsako ceno izdelati, toda čas teče, voda pa teče na mlin tistim, ki jim je najbrž kar prav, da takih meril ni. Tako jim ni treba prav nič dokazovati, kaj in koliko so naredili v mesecu. In kar je še posebej pomembno, nihče jim ne more tako kot delavcu za strojem povedati, da ne dosegajo norme, jih proglasiti za neproduktivne ter jim odtegniti izplačilo nezasluženega dela osebnega dohodka. Najbolj sposoben je v tem sistemu nagrajevanja lahko tudi tisti, ki največ govori, koliko dela. Da zato v takem sistemu interne delitve tudi ni mesta za racionalizatorje, inovatorje in tudi za vse izredno sposobne ter produktivne itd. je povsem jasno. Vsaka inovacija pomeni toliko in toliko vloženega dela takšne ali drugačne kakovosti, produktivnejši in sposobnejši bi pokazali večje rezultate, ki bi jih nenadoma morali izmeriti. To pa bi pomenilo, da je nekdo naredil mnogo več in da je delal mnogo bolje od sodelavca na enakem, podobnem ali morda celo na mnogo više ovrednotenem delovnem mestu, in da bi zato moral dobiti več. To bi pomenilo podobno selekcijo, kot jo povzroča delo po normi v proizvodnji. Tako bi bilo mogoče s prstom pokazati tudi na vse tiste, ki še zdaleč niso zaslužili tega, kar so dobili ob mesecu.

O osebnih dohodkih razpravljamo veliko, z njimi pa nismo zadovoljni

Osebni dohodki so tista kategorija, o kateri delavci po lastnem zagotovilu najpogosteje razpravljajo. Zato bi upravičeno lahko pričakovali, da bodo svoje želje po odločanju usmerili na tiste elemente dohodka, ki so bili do nedavnega sistemsko oddaljeni od tega odločanja in na račun česar je bilo zato tudi pogosto slišati kritične pripombe. To velja, denimo, za sredstva za financiranje družbenih dejavnosti, kakor tudi za zakonske in pogodbene obveznosti, za različna pogodbena izplačila, za sredstva, ki jih združujejo v obliki skupnih naložb ipd. Čeprav je odločanje o osebnih dohodkih uajbolj pogosto na dnevnem redu zborov delavcev, so osebni dohodki tisti, o katerih bi si vsi želeli še pogosteje razpravljati. Kategoriji dobiček in izguba sta na drugem mestu, sredstva za stanovanjsko gradnjo na tretjem, investicije na četrtem in materialni stroški na petem mestu. Delavci bi o vseh navedenih kategorijah želeli razpravljati večkrat, kot imajo za to priložnosti, kar velja tudi za druge elemente dohodka. Vendar pa je pri elementih, kot so obresti na kredite, zavarovalne premije, sredstva za pokojninsko varstvo, sredstva za otroško varstvo ali, denimo, za zdravstveno varstvo, razhajanje med dejansko in med želeno stopnjo odločanja še nekoliko večje kot pri drugih, kar je povsem v skladu s pričakovanji, saj vemo, da se menjava dela med gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi šele postopoma uresničuje in da so se zato tudi odločitve o navedenih kategorijah pogosto še izmaknile neposrednemu vplivu delavcev.

Polovici se zdijo sedanja razmerja prevelika

Anketa je pokazala, da najbolj skladno z željami zaposlenih poteka odločanje o osebnih dohodkih. Zato je bilo možno pričakovati, da bodo delavci kolikor toliko zadovoljni z razmerji v osebnih dohodkih. Mnenja delavcev slovenskega gospodarstva o razlikah v osebnih dohodkih spremljamo že več let, pri čemer sprašujemo, kaj le-ti menijo o razliki med osebnimi dohodki, ki jih prejemajo za svoje delo najmanj kvalificirani, in osebnimi dohodki, ki jih dobivajo delavci z najvišjo strokovno izobrazbo oziroma strokovno usposobljenostjo. Razmerje med poprečnim osebnim dohodkom kategorije nekvalificiranih delavcev in kategorije z najvišjo strokovno izobrazbo je znašalo v Sloveniji 1973. leta 1:2,4. To je bilo najmanjše razmerje, doseženo v zadnjih desetih letih. Med posameznimi področji gospodarstva je imelo najmanjši razpon med osebnimi dohodki obeh skrajnih kategorij gozdarstvo 1:2,1, največji pa obrt in gradbeništvo 1:2,7. To je obenem najširši poprečni razpon, ki ga je izkazala kaka gospodarska dejavnost. Tudi v družbenih dejavnostih je bila to največja razlika. Podobne razlike so se izoblikovale tudi glede na stopnjo strokovne usposobljenosti. Čeprav smo s temi razlikami, ki so bile oziroma še vedno so deležne pripomb o težnjah k uravnilovki in ki nas v tem uvrščajo med najviše razvite države svetu oziroma dežele z najvišjim življenjskim standardom – brzčas postavili svojim razmeram ustrezne „normalne“ razpone, z njimi vseeno nismo zadovoljni. Polovica anketiranih sodi, da so razponi preveliki. Na vprašanje, kakšno se jim zdi razmerje med poprečnim osebnim dohodkom nekvalificiranega delavca in strokovnjaka z najvišjo izobrazbo, ki je v tem primeru 1:2,4, je 49,8 % vprašanih odgovorilo, da se jim le-to zdi preveliko. Medtem ko je četrtina imela tako razmerje za ustrezno, jih je 17 % sodilo, da je premajhno. Nekaj več kot 8 % vprašanih ni odgovorilo, ker se bodisi niso znali bodisi niso hoteli opredeliti o tem vprašanju. Sklepamo lahko, da takšna ocena razmerij v osebnih dohodkih odraža splošno nezadovoljstvo s sistemom nagrajevanja, ki ni povsem uspel uveljaviti meril za nagrajevanje po delu. To velja tako za nagrajevanje živega pa tudi za nagrajevanje minulega dela, saj bržčas ni veliko organizacij združenega dela, kjer bi imeli kaj drugega kot dodatek na leta ali na stalnost.

V primerjavi s minulimi leti je upadlo soglašanje z obstoječimi razmerji, kar dopušča tudi sklep o tem, da se je povečalo nezadovoljstvo z razmerami na področju interne delitve osebnih dohodkov. Medtem ko je, denimo, v 1967. letu 30 % zaposlenih ocenjevalo razpone za primerne, jih je bilo v letu 1975 le še 25 %. Res pa je tudi, da je prišlo do razlike zaradi povečanja odstotka tistih, ki imajo razmerja za premajhna oziroma za premalo stimulativna s stališča dviga družbene produktivnosti dela. Medtem ko je, denimo, v letu 1967 imelo le 7 % anketiranih razmerja, ki so bila, kot smo videli, vendarle nekoliko večja kot danes – za premajhna, jih je tako menilo v letu 1975 že 17 %. Premik v odgovornih vendarle kaže na določene pozitivne težnje v mnenju, ki zadeva to tako občutljivo vprašanje. Lahko rečemo, da se zmanjšuje odstotek tistih, ki so se iz takih ali drugačnih pobud nagibali k mišljenju, da bi prek sistema osebnih dohodkov morali podpirati določen egalitarizem. Najbrž kaže premik v mnenju, ki zadeva razmerja v osebnih dohodkih, povezati s tem, kar so slovenski delavci povedali v zvezi z možnostmi, ki po njihovem mišljenju obstajajo v slovenskem gospodarstvu za povečanje produktivnosti. Dve tretjine jih sodi, kot smo videli, da bi stimulativnejše nagrajevanje produktivnost dela vsekakor spodbudilo. Če bi uveljavili merila za nagrajevanje po delu, bi ljudje verjetno drugače ocenjevali razlike, saj bi bile te verjetno za njih bolj opravičljive oziroma zaslužene. Najbrž se spominjajo, da so tak sistem nagrajevanja nekoč že imeli. Morda gibljivi del ali stimulativni del ni bil docela točno odmerjen glede na delovni prispevek posameznika, vsekakor pa je bil boljši kot nič, čeprav so mu očitali pomanjkljivosti. Ena izmed teh je bila neustreznost meril, na podlagi katerih se je odmerjala „razlika“. Druga slabost je bila v tem, da je bil gibljivi del v znatni meri odvisen od volje neposredno nadrejenega. Res je, da se določeni meri subjektivizma pri ocenjevanju dela posameznega delavca bržčas ne bo nikoli mogoče v celoti ogniti. Zlasti velja to za nekatera opravila, za katera bodo merila najbrž bolj orientacijska, medtem ko je za večino teh opravil možno poiskati merila za merjenje njihove količine ter kakovosti. Mimo tega je v obstoječi samoupravni organizaciji dovolj možnosti za preseganje subjektivizma v ocenjevanju dela posameznika. Ena od njih je bržčas samoupravna delovna skupina, to je tista delovna skupina, kjer se ljudje med seboj dobro poznajo in kjer zato na podlagi vnaprej pripravljenih meril kaj lahko ocenijo delo drug drugega.

Samoupravno dogovarjanje ne more razrešiti problemov z interno delitvijo

O delitvi dohodka in osebnih dohodkov smo se začeli samoupravno sporazumevanti l. 1971. Eden od temeljnih razlogov, ki je pripeljal do sporazumevanja, so bile prevelike razlike v izplačanih osebnih dohodkih med organizacijami združenega dela v okviru posameznih dejavnosti in med njimi. Že ob sprejemanju grupacijskih sporazumov je bilo slišati, da je bilo pri analitični oceni tipičnih delovnih mest precej posnemanja, pri čemer marsikateri grupacijski sporazum ni uspel uveljaviti specifike svoje dejavnosti. Po drugi strani pa je prišlo tudi do precejšne neusklajenosti v analitični metodi vrednotenja delovnih mest glede na posamezne kriterije. Tako je toliko bolj razumljivo, da so se tisti, ki so pričakovali, da bodo samoupravni sporazumi razrešili vse probleme v delitvi osebnih dohodkov, ušteli. Samoupravni sporazumi so kljub pomanjkljivostim odigrali pomembno vlogo na področju delitve osebnih dohodkov. Izpopolnjeni sporazumi bodo tudi v prihodnje eden od temeljnih inštrumentov za usklajevanje globalnih razmerij v osebnih dohodkih med dejavnostmi, v okviru teh in nazadnje tudi med samimi organizacijami združenega dela. Vendar pa od njih ne smemo in ne moremo pričakovati, da bi razrešili problematiko, ki se poraja, ko gre za interno delitev osebnih dohodkov. Ta namreč terja poseben pristop v vsaki posamezni temeljni organizaciji združenega dela, prilagojen njenim posebnim razmeram v organizacijski shemi, sistemizaciji delovnih mest ter analitični oceni. Rekli smo že, da je bila ta včasih preveč togo povzeta iz kakega drugega sporazuma. To pomeni, da bo bržčas marsikatera organizacija pri iskanju meril za nagrajevanje po delu že zaradi tega imela težave. Vendar se bodo temeljne organizacije, ki tega še ni storila, slej ko prej morala spopasti tudi s tem problemom, sicer bomo v nedogled lahko negodovali, da sedanji sistem interne delitve ne ustreza.

NADA MIKIČ-BULC

Niso samo velike težave

iz albuma sindikalnih delavcev

Pred leti tudi nekateri Sevničani niso verjeli, da bi se lahko obdržal majhen obrtni kolektiv mizarjev, ki so se začeli ukvarjati s stilnim pohištvom, kaj šele, da bi iz obrti nastala industrija. Zdaj, ko Stilles zaposluje že več kot tristo ljudi, ko je s svojimi izdelki zaslovel tudi onstran meja, je tudi črnogledom mnogo jasneje.

„Našemu kolektivu ni bilo nič prihranjeno ali podarjeno,“ pravi FRANC KRANJČEVIČ, ki je v Stillesu predsednik sindikalne organizacije. „Vse krize in krizice na tržišču smo dobro občutili. K sreči smo se trdno držali svojih načrtovanj in vztrajali. Verjetno je bila tudi zato pri nas tolikšna fluktuacija delavcev. Kaj hočete, mladi, človek bi dejal, ker vsak hoče čimbolje zaslužiti, ne pa da bi si iz leta v leto samo zategoval pas. Kljub temu je v kolektivu ostala skupina, ki tvori hrbtenico. Zaradi že znanih tržnih razmer smo pogosto pozabljali na osebne dohodke, verujoč v boljši jutri. Še takrat, ko so drugi svoje dohodke vihteli kot zastavo, smo se mi otepali s finančnimi problemi. Vse do lani pravzaprav nikoli nismo imeli denarja za rekreacijo ali za izlete. Vedeli pa smo, kje je naš življenjski prostor, zato smo se več let odpovedovali prenekateri dobrini. Tako je bila tudi sindikalna lista vse do lani za nas samo črka na papirju. Pravijo, kjer ni, tudi vojska ne more vzeti . . .

Franc Kranjčevič je v kolektivu že dvanajst let. Zdaj je oddelkovodja. Prvič je predsednik sindikalne organizacije. Pravi, da se je v začetku te odgovorne funkcije malo bal, potem je ob pomoči tovarišev nekako prebrodil začetne težave.

„Vloga sindikata v kolektivu je danes drugačna od tiste, ki so jo sindikati imeli pred leti. Takrat je bilo predsedniku pravzaprav najteže, ko je moral napisati poročilo o delu, saj ni bilo kaj napisati. Sindikat je bil ob strani, najpogosteje pa se je ukvarjal le s socialnimi problemi. Dva, tri sestanke na leto in konec.

Ko danes poskušam analizirati naše delo ugotavljam, da smo bili tega krivi mi, delavci. Stali smo ob strani in čakali, da bo kdo drug naredil kaj.

Opažam, da v nekaterih kolektivih ob problemih zaženejo vik in krik, iščejo zunanjo pomoč. Jaz menim, da mora kolektiv najprej sam razčistiti stvari. Tudi DE pogosto piše, kako v kakem kolektivu tožijo o tem in onem, udrihajo na levo in desno. Sam sem proti temu. Zadeve je treba najprej urediti znotraj tovarniške ograje. Tam, kjer so se porodile. Navsezadnje tako in tako vse ostane na ramenih kolektiva. Seveda je mnogo laže uperiti prst v prazno in reči: oni so krivi.

Delavci vemo, kako in kaj. Res je, da smo premalo politično usposobljeni za enakovreden boj z birokracijo ali tehnokracijo, kot se temu moderno reče, vendar nas demagogija nikoli ne prepriča do konca. In ko ugotovimo, da nas je nekdo poskušal žejne prepelati čez reko, mu ne verjamemo več. Tako je s tem. Delavci ne potrebujemo dolgih govorov in vodenih razprav. Želimo konkretno delo, čiste račune. Poglejte, vemo, da ni denarja, zato tudi ne zahtevamo, da bi uveljavljali do zadnje pike vse, kar priporoča sindikalna lista. Vprašajte kateregakoli sodelavca o tem, vsak bo povedal enako. Zato pa nam je uspelo nekako zgladiti stanovanjske probleme, čeprav smo se zaradi tega morali marsičemu odpovedati. Toda kakšen obraz bi imeli, če bi se šli turizem, medtem pa bi sodelavec z družino moral živeti pod vedrim nebom!

Včasih smo bili majhen kolektiv in tudi problemov je bilo manj. Zdaj smo že sorazmerno velik kolektiv, zato je tudi problemov več. Ne gre za gospodarjenje, gre za tiste probleme, ki pestijo prenekaterega sodelavca. Včasih smo vsi vedeli o vsakem primeru vse, zdaj je to teže. Prihajajo novi ljudje, tudi mladi, ki se ne morejo ali ne znajo takoj vključiti v kolektiv. Tem je potrebna pomoč. Gre za neke vrste solidarnost, ob kateri se resnično počutiš kot del kolektiva. To je dobro, tako je prav. Prav tako sem prepričan, da ni nič nepomembno. Iz malih problemov se porajajo veliki, zato je moje načelo, da vsak problem potrebuje takojšen ukrep. Saj narediš tudi napako, o, še koliko! Toda te niso namerne, temveč pride do njih zaradi neznanja ali nevednosti. To si potem laže odpustiš kot pa očitek, da nisi hotel ali se nisi upal ukrepati.

JS

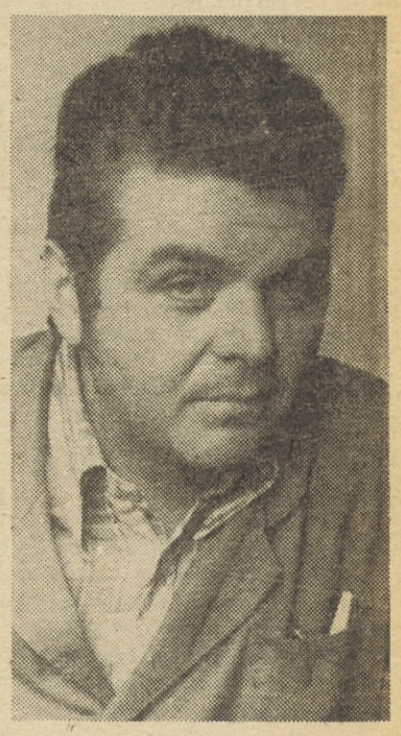

FRANC KRANJČEVIČ

Štefka Lugarić: „Delo sindikata ni samo v tem, da pojasnjuješ različne zakone in sklepe samoupravnih organov. Mnogo pomeni tudi zavest, da ob problemu nisi sam . . .“

Terezija Artnak: „Vsem političnim delavcem v TOLU za sestanke in drugo delo priznajo „režijske“ ure. Toda kljub temu imam s sestanki škodo . . .“

Milena Pemič: „Mladi v Šentjurju smo bolj izgubljeni. Ni kulturno-zabavnega življenja, premalo smo povezani med kolektivi. Skupaj bi laže premostili tudi te vrzeli . . .“

KOD HODIŠ SINDIKAT?

Razpete med delo in domačijo

Sindikalna organizacija v šentjurskem TOLO sodi med najboljše v občini — Kako pritegniti k političnemu delu mater, ki ima doma še domačijo — Z dobro voljo je možno vse — Ob delu se same politično izobražujejo

Tovarna obutve TOLO v Šentjurju zaposluje 305 ljudi, od katerih je le dobra peščica moških. To včasih majhno obrtno podjetje danes obuje v copate, ki so njihov najmnožičnejši izdelek, skoraj pol Jugoslavije. Vrednost proizvodnje pa za letos cenijo na 540 milijonov dinarjev. Kolektiv sestavljajo ženske s podeželja, z nerazvitega Kozjanskega, vendar to še ne pomeni, da se niso dobro vključile v samoupravne tokove.

„Čeprav je večina mojih sodelavk pridobila kvalifikacijo za strojem, s tem še ni rečeno, da smo ostale nepismene,“ pravi v smehu TEREZIJA ARTNAK, ki dela v tovarni že devet let, mati dveh otrok, predsednica osnovne organzacije sindikata. „Učimo se vsega, tako samoupravljanja kot političnega dela. Pogosto slišimo moške, ko pravijo, kaj boste, ve ženske. Zastonj bi jim dopovedovala, da ženske vemo, kaj hočemo, čeprav ne znamo tako lepo govoriti.

Pred dvema letoma sem prevzela krmilo sindikata in povem vam, da me je bilo strah te funkcije. Saj veste, kako je, venomer se nekaj dogaja, venomer se porajajo problemi. Skrbelo me je, kako se bom znašla, ko se bo treba postaviti za kakšno stvar. K sreči že nekaj let v kolektivu nimamo večjih problemov. Vsaj takih ne, ki jih ne bi mogli pametno rešiti. Res je, včasih razpravljamo tudi po uro, dve, da si pojasnimo, kako in kaj, toda takrat ne dostopamo. Doslej smo se v sindikatu borili za boljše osebne dohodke. Saj veste, kako je, vsega se ne da čez noč, cene naših izdelkov so določene, cene surovin pa se dvignejo čez noč, zato je razumljivo akumulacija vse manjša. Če zadevo prav obrneš, ne bo nobena delavka zapustila sestanka nejevoljna. Poglejte, zgodilo se mi je, da mi je sodelavka na sestanku rekla: Hvala za takšen sindikat, ki ni dovolil, da bi imela večje dohodke. Toda to je bilo krivično, kar je tudi sama spoznala in se je pozneje opravičila. Včasih kakšen posameznik zavoljo svoje težave ne vidi sodelavca. Tudi to se dogaja. Toda v sindikatu smo enotni. Saj ne gre samo za nekakšen boj z upravo, gre za pametno rešitev problemov, ki tarejo našega delavca.“

MED STROJEM IN KMETIJO

Le peščica delavk TOLA ni odvisna od prevozov. Prav zaradi teh prevozov tudi trpi politično delo. Večina v TOLU zaposlenih žensk je odvisna od prevozov z avtobusi in z vlakom, če zamudi, najpogosteje ostane daleč od doma. O tem takole pripoveduje Terezija Artnak.

„Zato smo se dolga leta borili za posebne avtobusne proge, da bi imeli delavci čim bliže do doma. Letos nam je uspelo skupaj s celjskim Izletnikom uvesti še posebno večerno progo s Celjem, žal pa zdaj ugotavljamo, da bomo morali to progo opustiti, ker ni rentabilna. Vidite, naš sindikat se ubada s takšnimi, na videz majhnimi, vendar za nas pomembnimi problemi. Moje sodelavke so razpete med tovarno in domom. Zvečine so s kmetij, ko se vrnejo domov, jih poleg otrok čaka še delo na kmetiji. To niso enostavne stvari. Kljub temu smo uspeli rešiti preneketari problem. Resnici na ljubo moram povedati, da takrat, ko nas kaj „žuli“ najdemo vedno čas, da zadevo razčistimo. Pogosto prebiram o težavah v drugih kolektivih. Nekaterih problemov ne poznam, ker jih pri nas nisem ugotovila. Smo ženski kolektiv, ki pa ima specifične probleme. Pri svojem delu ugotavljam, da ni dobro puščati niti najbolj nepomembnih stvari nerazčiščenih. Zgodi se, da pozneje prav zaradi tiste nepomembne stvari pride do nesporazumov. Veste, mi nimamo časa za filozofiranje, slepomišenje in dolgovez-nost. Kratko, jedrnato, predvsem pa jasno. Saj ne gre za nerazgledanost, gre za to, da imamo ženske na kupe drugih problemov, s katerimi smo o brmenjene. Šele zdaj nam je uspelo v šentjurski občini kolikor toliko rešiti problem varstva otrok. Kaj pa kmečke žene, tiste z vasi? Kolektiv zaposluje mnogo mladih, ki bi si radi ustvarili družine. Manjka nam stanovanj, čeprav tudi ta problem počasi rešu jemo.“

KAM PO KONČANEM DELU?

V zadnjem času so, da bi se izognili večjim izgubam delovnega časa, skoraj vse delavke so nagrajene po normi, zaživele tudi sindikalne skupine. Ob kratkem posvetu se dodobra seznanjajo s tekočimi zadevami ali problemi, izguba časa je manjša, udeležba pa večja.

„V kolektivu sem sicer še zelo malo, vendar se mi zdi, da vsaj mladi še nismo dobro organizirani,“ meni Milena Pemič, čevljarski tehnik, predsednica mladinske organizacije v tovarni. „Mladi povzemamo pobude sindikata in jih bogatimo po svojih močeh. Ugotavljamo, da v Šentjurju ni dovolj razvito kulturno-zabavno življenje. Mladih pa nas je mnogo. Tu je vrzel, ki jo bomo morali skupaj s sindikatom nekako zapolniti. Všeč mi je, da je sindikat v zadnjem času organiziral več tečajev za samoupravljavce. Tega je bilo prej premalo, delavci se nismo vedno znašli.

Mladi v TOLU smo uvrstili v svoj program tudi del programa osnovne organizacije sindikata. Gre v bistvu za idejo, da bi pomagali nekaterim sodelavcem pri delu na kmetiji, pri grandji hiše in podobnem, saj je bil prenekateri naš delavec žrtev potresa na Kozjanskem. Dopolnjujemo tudi predlog sindikata o boljšem gospodarjenju. Žal nam prva takšna akcija, prebirali smo ostanke ni povsem uspela. Toda začeli smo. Ker je TOLO moj prvi delovni kolektiv, ne vem, kako je drugje, ugotavljam pa, da imamo zelo dobre odnose z vodstvom kolektiva in z družbenopolitičnimi organizacijami v občini. Tako nam je laže, delo pa bolj nemoteno poteka.“

Medtem ko smo se pogovarjali z delavci, je Terezija Artnak že prevzemala krompir za ozimnico. „Tako je,“ se je smejala. „Biti moraš za vse“. Letošnja akcija „ozimnica“ je tudi v TOLU aktualna.

Delavci, s katerimi smo se pogovarjali, so potrdili besede svoje predsednice. Poudarili so, da mora biti sindikat tisti, ki prvi prisluhne težavam delavcev. To se v TOLU zdaj dogaja.

ODIDEŠ IN PRIDEŠ V MRAKU

Med zanimivimi pogovori izločimo mnenje 36-letne Štefke Lugarić, doma iz Dolnjega brezna pri Humu na Sotli, matere treh otrok, ene izmed delavk, ki se od daleč vozi na delo v Šentjur.

„Prijetno je delati v kolektivu, če veš, da v težavah ne ostaneš sam,“ pravi Lugarićeva. „Čeprav zapustim dom malo po tretji uri zjutraj in se vrnem ob mraku, TOLA ne bi zapustila. Ne gre samo za denar, gre za mnogo več. Sem kmečka ženska in se nikoli nisem ukvarjala s politiko. Zdaj pa vidim, da tudi ženske nismo kar tako. Če se kje kaj zatakne, smo pri sindikatu, če kdo kaj organizira, je to sindikat, če kaj potrebuješ, greš v sindikat. To je pomembno, ker bi bile vsaj me, ki smo s podeželja, zelo izgubljene. Tako pa mi ni težko niti pozimi, ko s sodelavko do pasu gaziva sneg kilometre daleč da prideva do avtubusne postaje. Vem, da me v kolektivu čakajo tople besede in pomoč, če jo potrebujem. Zato ja naš sindikat dober . . ..“

J. SEVER

NE VEDETI, KAJ IZDELOVATI, LAHKO DRAGO STANE, VE KOLEKTIV PANONIJE

Izhod iz začaranega kroga

Potem, ko se je kolektiv Panonije iz Murske Sobote napak odločil za proizvodno usmeritev, je iskal tudi izhod iz gospodarskih zagat na napačnem koncu — Srečen konec v okviru IMP

Pogoji gospodarjenja in razmere na domačem trgu še nikoli niso tako jasno kot lani in letos pokazali, da nekatera podjetja izdelujejo izdelke, ki jih trg ne potrebuje, ali pa vsaj ne v tolikšnih količinah in takšni izbiri. Posledice so kajpak hude, edina rešitev iz zagate, ki se kaže v poslovnih izgubah ali komajda omembe vrednem ostanku dohodka in sredstvih za razširjeno reprodukcijo ter v povsem izgubljeni perspektivi, je samo v spremembi proizvodne usmeritve. Zlasti številna manjša podjetja, kjer so vrh vsega še stroški proizvodnje odločno previsoki v primerjavi s stroški pri konkurenci, so prej ali slej obsojena na bolečo odločitev: ali likvidacija ali preusmeritev z vsemi neizbežnimi težavami v začetku. Med temi pa je nedvomno najhujša, da mora kolektiv, ki je doslej životaril, še bolj zategniti pas, hkrati pa pogosto niti ne ve zatrdno, ali bo z novimi izdelki na trgu sploh prodrl. Takšno trnovo pot je že prehodil 500-članski kolektiv murskosoboške tovarne poljedelskega orodja in stikalnih naprav „Panonija“.

NAPAČNA USMERITEV

Današnja Panonija je nastala pred štirimi leti, ko sta se združili tovarna kovinske galanterije in kmetijske opreme Panonija ter tovarna visokonapetostnih stikalnih naprav Ločilka. Združena koletiva – sta s skupnimi sredstvi zgradila v industrijski coni Murske Sobote nove proizvodne prostore, saj prejšnji niso dovoljevali razvoja tehnologije, poleg tega tudi proizvodna usmeritev „stare“ Panonije – v kovinsko galanterijo in kmetijsko opremo ni temu kolektivu obetala „svetle“ prihodnosti.

Razlogov za združevanje in delno preusmeritev proizvodnje je bilo torej dovolj. Žal pa tedaj kolektiv ni dovolj proučil razmer na trgu in se je odločil razvijati proizvodnjo, ki se je v kratkem času dveh let pokazala za povsem neperspektivno za kmetijsko mehanizacijo. Resda so v novi Panoniji še naprej izdelovali visokonapetostne stikalne naprave in močno so razširili kooperacijsko proizvodnjo – s TAM in z nekaterimi drugimi podjetji. Vendar še vedno kar 71 odstotkov celotnega prihodka ustvarijo s prodajo kmetijske mehanizacije, 26 odstotkov pa s kooperacijo (sem sodi tudi proizvodnja stikalnih naprav – za Tovarno stikalnih naprav Maribor). Zadržali so tudi še kovinsko galanterijo, čeprav v zanemarljivi količini 3 odstotkov celotnega prihodka.

POSLEDICA – IZGUBA

V Panoniji izdelujejo sadilnike za koruzo in druga semena, obračalnike za seno, vse vrste prikolic do nosilnosti 1500 kg, traktorske nakladalce, vse vrste škropilnic, mikserje za živinsko krmo, kotle za kuhanje živinske krme in kotle za žganjekuho ter morda še kak izdelek za potrebe kmetovalcev.

Razmere na trgu in neurejeni odnosi med proizvajalci kmetijske mehanizacije so lani in letos pustili kolektivu Panonije neljube posledice: malenkostni ostanek dohodka lani, letos ob polletju pa že precejšnjo izgubo, ki jo bo do konca leta komajda mogoče pokriti.

Proizvodnja kmetijske opreme in mehanizacije ima namreč precej posebnosti, ki jih v drugih dejavnostih ne poznajo ali pa vsaj ne občutijo v tolikšni meri. Močno je namreč odvisna od uspešnosti kmetijske proizvodnje pri zasebnikih in torej od kupne moči odjemalcev, hkrati pa je tudi odvisna od sezonskih nihanj. Letos so na primer prodali kotlov za kuhanje živinske krme skorajda trikrat manj kot lani – zavoljo krize v vzreji prašičev. Prav tako so zavoljo težav ob prehodu na novi sistem zagotavljanja plačil prodali znatno manj tistih izdelkov, ki jih kmetovalci uporabljajo pri spomladanskih ali zgodnjih poletnih opravilih. Tega zastoja v prodaji sezonskih izdelkov letos kajpak ne bo več možno nadomestiti!

Pomemben vzrok za težave je dejstvo, da je proizvodnja sezonskih izdelkov dražja kot proizvodnja izdelkov, ki jih lahko izdeluješ in prodajaš vse leto; poleg tega pa neprodane zaloge sezonskih izdelkov za dolgo časa vežejo znatna obratna sredstva. Proizvodnja kmetijskih strojev v Jugoslaviji znatno presega domače potrebe, čeprav nekaterih strojev primanjkuje, mimo tega pa se proizvajalci nikakor ne morejo dogovoriti kaj bo kdo izdeloval in v kakšnih količinah. Samo v Sloveniji sta obe grupaciji proizvajalcev kmetijske mehanizacije, SOZD Agros in SOZD Fužinar, že podpisali samoupravni sporazum, v katerem so se proizvajalci dogovorili, kaj bo kdo izdeloval.

Kljub temu dogovoru pa so v Panoniji kmalu ugotovili, da je proizvodnja kmetijske mehanizacije povsem neperspektivna. Kakšen absurd! Medtem ko je v Jugoslaviji proizvodnja te mehanizacije preobsežna, je v Panoniji glede na štnilo zaposlenih in celotni prihodek – z vsemi dejavnostmi je kolektiv lani iztržil 110 milijonov din – prenizka in bi jo bilo treba torej še povečati.

Posledice vsega tega so letos hude. V prvih šestih mesecih je podjetje proizvedlo le 44 odstotkov planiranih izdelkov, medtem ko je bil izplen nekoliko večji. Polletna bilanca – 6,5 milijona dinarjev izgube. Zavoljo tega so se znižali tudi osebni dohodki zaposlenih, delavce pa so tudi pošiljali na „prisilne“ d opuste s polovičnimi osebnimi dohodki. Sedaj je kolektiv v trdem boju za pokritje izgube in bo zadovoljen, če jo bo uspel pokriti. O kakršnikoli akumulaciji pa seveda vsaj letos niti ne razmišlja.

Stikalne naprave – ena od kooperacijskih proizvodenj in možnost za trdnejši gospodarski položaj podjetja

SANACIJSKI PROGRAM

Najbrž pa kolektiv ne bi zašel v tako težak gospodarski položaj, če se ne bi lani, ko je pripravljal dolgoročno razvojno usmeritev, odločil za smer, ki se je v kasnejših analizah pokazala neperspektivna. Najprej se je namreč Panonija odločila, da bo razvila optimalni obseg proizvodnje kmetijske mehanizacije ter razširila kooperacijo z dosedanjimi partnerji. Za takšno usmeritev bi podjetje potrebovalo po cenah iz začetka minulega leta blizu 30 milijonov dinarjev. Na srečo pa se je zataknilo prav pri denarju. Strokovne službe Ljubljanske banke so ugotovile, da takšen razvojni program ni perspektiven. Na podlagi takšne analize republiški sklad skupnih rezerv SRS ni bil voljan dati sanacijskega posojila in je zahteval spremembe v razvojnem programu.

V Panoniji sicer trdijo, da novi program ni bistveno drugačen kot odklonjeni. Ekonomski center iz Maribora je namreč po raziskavi trga in dejavnosti podjetja priporočil, naj kolektiv optimalizira proizvodnjo, hkrati pa naj se tesneje poveže s katerim od partnerjev. Slednja ugotovitev pa je seveda bistvena in je dejansko pripomogla, da se je kolektiv osvestil in začel iskati partnerja, na katerega naj bi se navezal tako glede proizvodnje kot tudi dohodkovno.

V novem razvojnem programu do leta 1980 je pomen proizvodnje kmetijske mehanizacije iz leta v leto manjši, povečuje pa se obseg in vrednost kooperacije s TAM, Tovarno stikalnih naprav Maribor in tovarno traktorjev Toma Ivković iz Bjelovara, torej dosedanjimi partnerji. Povsem novo pa je sodelovanje z ljubljanskim podjetjem IMP.

Panonija bo kmalu postala temeljna organizacije IMP in bo za to podjetje izdelovala dvigala in plinske števce. Ta proizvodnja bo v naslednjih letih postopoma prevzela najpomembnejše mesto v proizvodnem programu Panonije. Investicija v novo proizvodnjo pa ne bo bistveno presegla prvotno predvidenih 30 milijonov, le da bo podjetje do konca srednjeročnega obdobja potrebovalo skupno okoli 60 milijonov obratnih sredstev.

S to preusmeritvijo in kajpak tudi s povečevanjem obsega proizvodnje se kolektiv Panonije uspešno vključuje v regionalni plan družbenoekonomskega razvoja, ki sloni na treh dejavnostih: tekstilni industriji (Mura), živilski industriji (KIK Pomurka) in na kovinsko-predelovalni industriji (ki jo bo treba še razviti). Nauk, ki ga iz izkušenj kolektiva Panonije lahko povzamejo tudi drugi kolektivi, ki se odločajo za preusmeritev proizvodnje: nikakor se ne kaže odločati za smer, ne da bi videli dlje od nosu.

B. RUGELJ

Proizvodnja kmetijske mehanizacije zavoljo razmer na trgu in majhnih proizvodnih serij ni perspektivna

TEKMOVANJE VARILCEV V ŠEMPETRU PRI NOVI GORICI

MED VROČIMI ISKRAMI ZA TOČKE!

Prvega tekmovanja varilcev severnoprimorske regije, ki je bilo minulo soboto v Šempetru pri Novi Gorici, so se udeležili predstavniki Ajdovščine, Tolmina, Idrije in Nove Gorice. Organizator tekmovanja je bil občinski odbor sindikata delavcev kovinske industrije, pokrovitelj pa kolektiv Vozil, kjer je tudi potekal boj najboljših varilcev za lepe spominske pokale.

„Ker je v naših delovnih organizacijah razmeroma precej varilcev, razumljivo pripisujemo temu delovnemu mestu velik pomen . . .“ nam je razlagal

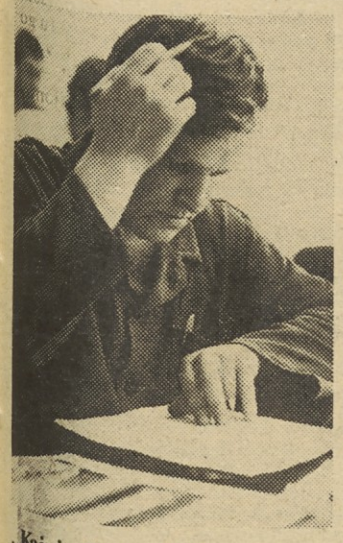

„Kaj je družbeno dogovarjanje in kdo se lahko dogovarja?“

Aldo Žežlin, predsednik občinskega odbora sindikata delavcev kovinske industrije v Novi Gorici. „In ker so ti kadri za naše delovne organizacije tako pomembni, jim posvečamo tudi precejšno pozornost. Skrbimo za interne izobraževalne tečaje in si tudi sicer prizadevamo, da nam varilcev ne primanjkuje. Tekmovanje smo organizirali zato, da preverimo raven znanja naših varilcev in damo najboljšim tudi zaslužena priznanja . . .“

Sergej Koglot, sekretar sindikalnih odborov občinskega sveta zveze sindikatov Nova Gorica, pa je dopolnil: „V sindikatih razmišljamo, da bi morali pravzaprav poskrbeti za številnejša tekmovanja v delu. Organiziramo že srečanja traktoristov, gradbenih delavcev pa varilcev . . . vendar se s tem ne bi smeli zadovoljiti. Pravimo, da je delo osnova vsega našega življenja. In prav od našega dela in njegovih rezultatov je odvisno vse drugo, tudi uresničitev naših načrtov. Zakaj torej ne bi posvetili temu delu in ljudem, ki se z njim ukvarjajo, več pozornosti? ! Zakaj ne bi poskrbeli za več podobnih delovnih tekmovanja? Tako bi bolje vedeli, kaj kdo zmore in, kar je še bolj pomembno, dali bi zasluženo priznanje tako ljudem kot tudi njihovemu delu.“

Sodniki so vseskozi budno spremljali delo udeležencev tekmovanja . . .

Sedemindvajset varilcev iz šestih delovnih organizacij je tekmovalo v treh disciplinah: v varjenju v zaščitni atmosferi CO_2 v elektro varjenju, pri čemer so uporabljali nove Iskrine aparate, in v tako imenovanem CO_2 varjenju.

Katera disciplina je povzročila nastopajočim največ preglavic? Verjetno nobena, temveč prvi „ogrevalni“ del tekmovanja, ki je bil v sejni dvorani. Tu so namreč morali vsi tekmovalci odgovoriti na številna vprašanja s področja sindikalne organiziranosti in samoupravljanja. Preizkušnja ni bila lahka.

Ob zaključni slovesnosti v restavraciji Lipa, kjer so organizatorji podelili varilcem devet lepih pokalov, največje pa so prejeli Janez Murovec, Marjan Černigoj in Marjan Bizjak, so se dogovorili, da bodo v prihodnje organizirali še več podobnih srečanj. Zakaj ne bi posvetili delu večjo pozornost? !

A. ULAGA

Tudi čas je bil pomemben, še bolj pa kakovost opravljenega dela. Po tekmovanju so namreč sodniki prežagali zvarjene dele in ugotavljali, kdo je bolje opravil nalogo . . .

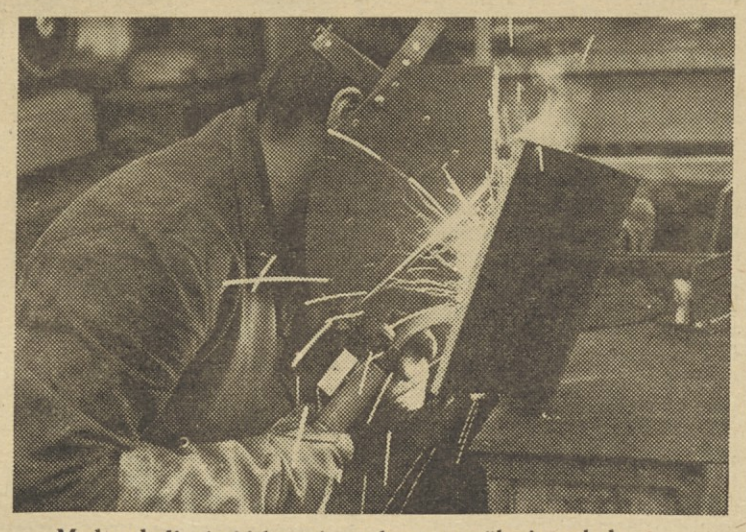

Med razbeljenimi iskrami – tokrat za točke in pokale . . .

Kaže, da težav z ozimnico letos ne bo

Ta čas v temeljnih organizacijah združenega dela in v osnovnih sindikalnih organizacijah veliko govorimo o ozimnici. Verjetno se še marsikje nismo zavedali tega, da sicer preskrba delavcev z ozimnico ostaja med poglavitnimi nalogami tako imenovane sindikalne politike, vendar pa lahko rečemo, da smo že nekaj let tudi dogovorjeni, da sindikat ni organizacija, ki bo konkretno oskrbovala delavce s krompirjem, čebulo, česnom, jabolki in drugim, temveč da bo predvsem skrbela za to, da bomo tako uredili preskrbo s kmetijskimi proizvodi in živili, kot je to določeno s srednjeročnim načrtom. Pravzaprav ozimnica zaradi mnogih razlogov izgublja svoj pomen in je zanimiva le za manjši krog naših delavcev. Aktualna je predvsem zato, ker še vedno ni urejena redna preskrba s prehrambenimi proizvodi in ker prepogosto neurejene razmere v kmetijstvu, živilskopredelovalni industriji in tudi v trgovini – vplivajo na pomanjkanje tega ali onega pridelka.

Sindikati so že večkrat zelo jasno poudarili, da je preskrba s kmetijskimi proizvodi in živili med zelo pomembnimi pogoji za racionalno urejanje prehrane prebivalstva. Naj že gre za prehrano doma ali v obratih družbene prehrane, kar je sicer „sindikalna zadeva“, vendar tudi odgovornost vseh družbenih dejavnikov pri usmerjanju kmetijske proizvodnje in preskrbe s kmetijskimi pridelki. Morda kaže še posebej opozoriti na stališče, da ozimnica ni vsakoletna kampanjska akcija, marveč dolgoročno usmerjeno organiziranje in povezovanje proizvajalcev, trgovine in potrošnikov, da bi tako zagotovili pravočasno, kakovostno in poceni prehrano ter nemoteno preskrbo s prehrambenimi proizvodi. Tako smo se dogovorili in v praksi je tudi tako! O cenah, količinah in kakovosti pa morajo razpravljati tisti, ki so za to pristojni, sindikat pa ima predvsem nalogo spodbujati in ne, kot je nekoč nekdo zapisal, navezovati konkretne stike z neposrednimi proizvajalci ,Slednje je naloga skupnih služb!

Dandanašnji je ozimnica zanimiva predvsem za delavce z nižjimi osebnimi dohodki. Sindikat mora sicer akcijo spodbujati, vendar pa ne kupovati ozimniških artiklov, saj tega ne dopušča tudi zakon o blagovnem prometu. Spomnimo se samo lanskih primerov, ko so sindikalne organizacije nakupovale ozimnico pri kmetih, znašle pa so se pred sodniki za prekrške.

Letos ni posebnih problemov pri preskrbi z ozimnico. V Ljubljani zagotavlja delovna organizacija Sadje-zelenjava, da so pri njih dobro preskrbljeni s krompirjem, jabolki, čebulo in drugim kmetijskimi pridelki. Celo 20 % so cene nižje kakor v maloprodajni trgovski mreži. In skozi vso zimo bo tako. Nabavili so 4000 ton jabolk, 1000 ton krompirja, 700 ton čebule, 800 ton hrušk, 70 ton česna . . .

Tudi banka je priskočila na pomoč potrošnikom, saj jim odobrava kredite za nakupe ozimnice.

Dogovorjeno je, da bomo postopoma opuščali enkratno jesensko nabavljanje krompirja, jabolk, čebule, in drugih kmetijskih proizvodov, ki sodijo v ozimnico, namesto tega pa uveljavljali primernejšo obliko prekrbe s temi živili. V prid tej odločitvi ne govori samo spremenjena struktura prehranjevanja, boljši življenjski standard, večja zaposlenost žensk, temveč tudi dejstvo, da v sodobnih stanovanjskih objektih sploh ni prostorov za shranjevanje ozimnice.

V sindikatih smo se dogovorili za pospešen razvoj samoupravnega povezovanja proizvodnje hrane, industrijske predelave živil in prometa v agroindustrijsko reprodukcijsko celoto – seveda ob združevanju dela in sredstev na dohodkovnih odnosih – o povezovanju tega kompleksa s potrošniki, o izdelavi skupnih dolgoročnih razvojnih programov in tudi ocenili, da je preskrba prebivalstva z živili ne le socialnoekonomsko, temveč tudi politično vprašanje. Zato tudi ni možno, da bi funkcionarji sindikalnih organizacij naročili ozimnico ali se dogovarjali o preskrbi – to je stvar strokovnih služb v delovni organizaciji. H.

Javni opomin

Skupna komisija za samoupravni sporazum v gradbeništvu objavlja na podlagi sklepa 2. seje skupne komisije z dne 21. septembra 1976. leta seznam udeležencev sporazuma, ki jim je izrekla javni opomin zaradi kršitve sporazuma v letu 1975.

KRŠITEV SPORAZUMA ZARADI NEDOSEGANJA MINIMALNE AKUMULACIJE PO SPORAZUMU

Samoupravni sporazum je kršil Arhitektni biro Ljubljana.

Opomba: Na podlagi zahteve iz sklepa o kršitvi je Arhitektni biro prenesel iz sklada skupne porabe na poslovni sklad manjkajočo razliko do minimalne akumulacije.

KRŠITEV SPORAZUMA ZARADI NEUPOŠTEVANJA SPLOŠNIH RAZMERIJ V DELITVI DRUŽBENEGA PROIZVODA, KI SO DOLOČENA V RESOLUCIJI O DRUŽBENOEKONOMSKI POLITIKI IN O RAZVOJU SR SLOVENIJE ZA LETO 1975

Samoupravni sporazum so kršili:
1. Engineering Kranj
2. Slikopleskarstvo Škofja Loka
3. Instalacija Ljubljana, TOZD Montaža

Dogovori tečajnikov

Udeleženci vseh dosedanjih devetih političnih tečajev, ki so se minuli mesec srečali na dvodnevnem seminarju v Dolenjskih Toplicah, poudarjajo, kako nepogrešljivo je stalno dopolnilno usposabljanje, ki ga za delo v neposredni praksi organizira center za družbeno izobraževanje RS ZSS in RK ZSMS. Tokrat se je seminarja udeležila približno polovica dosedanjih tečajnikov, kakih 150. Toda to je bilo doslej že tretje srečanje, s katerim so si tečajniki prizadevali globlje spoznati politični trenutek, si izmenjali izkušnje in se tako usposabljali za nadaljnje politično delo v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v osnovnih organizacijah sindikata. Dogovorili so se, da se bodo prihodnjič srečali v koprski regiji. Tako kot doslej so tudi tokrat sprejeli programske zaključke seminarja, ki vključujejo povsem konkretne obveznosti, neposredne politične zadolžitve tečajnikov. Osnova za te zaključke so seveda skupne naloge v sindikatih, še posebej tiste, ki naj prispevajo k uresničevanju zakona o združenem delu in o katerih je tečajnikom na seminarju govoril tudi predsednik Janez Barborič.

Sindikalni delavci, nekdanji tečajniki, se zavedajo, da smo z javno razpravo o zakonu o združenem delu naredili šele prve korake in da nas resničen boj za njegovo idejno vsebino in praktično uresničevanje šele čaka. Zato čutijo za svojo dolžnost, da vsakdo od njih pripomore k popolnejšemu razumevanju zakona med delavci, to pa seveda hkrati terja, da zakoj dodobra sami spoznajo. Še posebej zato, da bi z analizo konkretnih razmer v svojih temeljnih organizacijah združenega dela lahko odkrivali in razreševali tiste probleme, ki naj jim velja v posameznim okolju največja pozornost. Tečajniki so se zavzeli za takšno vsebino samoupravnih aktov, ki bo usklajena z vsebino zakona in bo hkrati izvirno urejala samoupravne odnose. Največjo pozornost zaslužijo seveda dohodkovni odnosi, ki neposredno opredeljujejo samoupravni položaj delavcev, sistem nagrajevanja, ki bo spodbujal dobro delo, večjo produktivnost, krepitev integracijskih procesov na jasnih dohodkovnih odnosih, odpravljanje slabosti samoupravnega planiranja, sporazumevanja, razvoj samoupravne delavske kontrole, osebno odgovornost, spoštovanje dogovorov in še kaj.

Večina tečajnikov danes v sindikatu že aktivno dela in se tudi polno zaveda, da vseh teh nalog ne bo mogoče uresničiti, ne da bi stalno krepili delo osnovnih sindikalnih organizacij. S tem v zvezi so še posebej poudarili, da takšna vloga osnovnih organizacij sindikata terja, da ima vsak delavec pravico biti odsoten z dela, kadar se izobražuje, seveda pa mu morajo biti dostopne tudi vse informacije, brez katerih ne more v samoupravljanju ustvarjalno sodelovati. Po izmenjavi izkušenj na seminarju so tečajniki lahko tudi ocenili, da se uspešno vključujejo v delo, da njihovo delo delavci dobro sprejemajo. Ugotavljajo pa, da ponekod politično delo še vedno ocenjujejo kot oviro proizvodnji, politično izobraževanje pa kot nepotrebno zlo. Prav zato čutijo, da se morajo v prihodnje še bolj povezati s samoupravnimi in političnimi silami znotraj temeljnih organizacij, hkrati pa tudi z občinskimi sveti in odbori in drugimi političnimi vodstvi v občini.

Od centra za družbeno izobraževanje nekdanji tečajniki pričakujejo nadaljnjo pomoč. Predlagali so centru, naj prouči možnost političnega izobraževanja organizatorjev proizvodnje, da ue bi v tolikšni meri kot doslej prihajalo do neusklajenih pogledov in ravnanja. Zagotovili so tudi, da bodo tudi sami skrbeli za kadrovanje novih tečajnikov na dvomesečnih političnih tečajih, saj je v sleherni politični bitki laže, če je bojevnikov čim več.

S. G.

Priokus kramarstva

Javna razprava o osnutku zakona o združenem delu je praktično končana; znani so že rezultati, število in vsebina pripomb in dopolnitev. Do formalnega sprejema nas čaka samo še usklajevanje nekaterih, lahko bi rekli manj pomembnih zadev, ki pa jim bo treba posvetiti vso pozornost. Slednjič gre za predloge in mnenja delovnih ljudi, ki so predvsem odraz razmer, v katerih živijo, in hkrati spoznanj, ki so si jih pridobili v samoupravni praksi.

Komunist za DE

Tako so najpomembnejši obrisi „male ustave“ že zagotovo pred nami in dolžnost nas vseh je, da jo vcepimo v naše samoupravne akte ter ji damo pečat življenja in ne le zakona v klasičnem pomenu besede. Skratka, vse tisto, kar smo domislili, predlagali, primerjali in snovali moramo tudi zapisati tako, kot smo sklenili in se potruditi, da se bomo vedli tako, kot nam veleva (bo veleval) zakon o združenem delu.

Prav ta proces usklajevanja samoupravnih aktov z zakonom pa, če posežemo s svojim razmišljanjem malo nazaj do podobnih dolžnosti, ne bo enostaven. Marsikje že odkrito izjavljajo, da bo to mnogo teže kot sama razprava in verjetno imajo povsem prav, kajti treba bo ugotoviti, kaj se sklada z zakonom, kaj ne in kaj bo treba na novo opredeliti. Tam, kjer imajo sposobne ljudi, ki so znali prisluhniti javni razpravi, se poglobiti v osnutek in so že razmislili, kako bodo vso vsebino uveljavili, bo seveda mnogo laže. Toda roko na srce: marsikje ne bo lahko najti take ljudi. In če jih nimajo, bodo, da bi zadostili zahtevam, pričeli nekakšen lov za njimi. In, kot kaže, se ta lov počasi že celo začenja.

Očitno je namreč, da se že ponujajo nekateri strokovnjaki in „strokovnjaki“ za zakon o združenem delu, ki so pripravljeni, za drage denarce seve, ponuditi svoje storitve, prav tako pa tudi nekatere institucije, ki že pripravljajo nekajdnevne inštruktaže, da bi „nesebično“ priskočili na pomoč vsem tistim, ki jim delo ne bo šlo prav od rok. Žalostno je predvsem to, da imajo take oblike pomoči največkrat predznak prometnega kramarstva v najslabšem pomenu besede. Izkušnje minulih let nam namreč pripovedujejo, da so take „pomoči“ posameznikov stale mimogrede dva ali tri stare milijone, seminarji pa, brez dnevnic za teden ali deset dni kar nekaj starih stotisočakov pologa za delovno organizacijo.

In vse bi bilo še lepo in prav, če ne bi imeli takšni in podobni seminarji predvsem turistično-rekreativni pomen, če ne bi posamezni strokovnjaki izdelovali nekakšnih matric, ki jim je bilo treba dodati samo ime in kraj delovne organizacije, če ne bi bila taka univerzalnost, kateri sicer ni bilo mogoče v zakonsko-političnem pogledu ničesar očitati, nekakšen vzorec brez vrednosti za določeno organizacijo, če si ne bi bili akti mnogih delovnih organizacij podobni kot jajce jajcu, če se ne bi uveljavil pregovor „ti meni jaz tebi“ in tako naprej. Najbolj žalostno pa je bilo, da so nekatere delovne organizacije, ki so sprejele tako „pomoč“, spoznale šele potem, ko so imele akte že na mizi, da so v bistvu opeharjene. S pravnega stališča „strokovnim sodelavcem“ ni bilo kaj očitati, ker so sklenili pravnomočne pogodbe, toda s svojimi umotvori, ker niso upoštevali specifičnosti posameznega delovnega kolektiva, so nemalokrat padli že na prvem izpitu. In potem so v večini takih delovnih organizacij na vrat na nos ustanovili posebne komisije, ki so sicer, čeprav z nemalo truda, naredile nove akte, take, kot so v resnici ustrezali razmeram pri njih in zahtevam ljudi. Toda v zrak vržene honorarje so navadno mirno požrli, ker jim drugega ni preostalo.

Nihče nima sicer prav nič proti pravi strokovni pomoči, ker nekatere (predvsem manjše) delovne organizacije verjetno same marsičega ne bodo mogle narediti. Toda zunanji strokovni sodelavci morajo poznati ne le zakon, temveč tudi razmere, posebnosti, hotenja ljudi in ne nazadnje podrobnosti iz javne razprave. Nemogoče je namreč dopuščati, da ljudje v javni razpravi govorijo ali predlagajo to in ono, njihovi samoupravni akti pa so potem taki, čeprav so sicer odraz zakonov in predpisov, kot da javne razprave iz večinsko sprejetih stališč ljudi sploh ne bi bilo.

Zato bi že zdaj veljalo razmisliti ne le o takih pojavih, temveč hkrati tudi zagotoviti kar najboljšo in ustrezno strokovno pomoč ter tudi jasno opredeliti njeno odgovornost.

JANEZ KOROŠEC

REKLI SO

Vilmoš Molner, predsednik skupščine SAP Vojvodine, na otvoritvi 9. tekmovanja oračev:

Življenjski standard je treba varovati ne le s kontrolo cen kmetijskih proizvodov, pač pa tudi z regresi in kompenzacijami. Administrativno določanje cen je v vse večjem neskladju s potrebo, da delovni ljudje s samoupravnim sporazumevanjem določajo cene na enotnem, samoupravno organiziranem jugoslovanskem trgu.

Potrebno je določiti zaščitne cene osnovnih kmetijsko-prehrambenih proizvodov na ravni Jugoslavije, republik in pokrajin kot spodnjo mejo cen in zaščite proizvajalcev. Zaščitna cena naj bi v načelu ne bila tržna cena, pač pa bi se uporabljala le izjemoma – v najbolj neugodnih razmerah na trgu. Z dogovorjeno tržno ceno naj bi proizvajalci hrane dosegali ustrezen dohodek in akumulacijo.

Zgornjo raven cen – kot zaščito potrošnikov – naj bi določali vsako leto v dogovorjenih okvirih gibanja cen. Dogovorjene tržne cene, ki bi se gibale med zaščitnimi in zgornjo ravnijo cen, naj bi določali s sporazumi združenega dela v dohodkovnih celotah. Če bi dogovorjene cene presegle določene meje, naj bi prišlo do intervencije blagovnih rezerv, kompenzacij in morebitnega uvoza.

Proizvode, za katere se ne bi dogovorili, naj bi svobodno prodajali na domačem in tujem trgu, če pa bi to omejevali, naj bi uporabljali kompenzacije, tudi za devizni del zmanjšanega dohodka.

Če pride do uvoza zato, ker ni bil pravočasno sklenjen dogovor, mora prevzeti posledice zaradi višjih cen in deviznih izdatkov tista republika, zaradi katere prihaja do takega uvoza. Če proizvajalci ne morejo izpolniti svojih dogovorjenih obveznosti, naj bi uvoz potekal na njihov račun.

Vse to je v skladu s povečano odgovornostjo republik in pokrajin za lasten, s tem pa tudi za jugoslovanski razvoj, plačilno-bilančni položaj in za oskrbo prebivalstva.

OB LETOŠNJEM TEDNU OTROKA

Za vse enake možnosti

Čeravno je morda odveč, je po svoje ob tednu otroka, to je v dneh od 4. do 10. oktobra, vendarle prav, da znova pregledamo, kako v Sloveniji skrbimo za otroke. Dejstva so bolj ali manj znana: sleherni otrok ima zagotovljeno osnovno zdravstveno varstvo, vsaka mati lahko rodi otroka ob strokovni pomoči, porod je brezplačen... Osnovno šolanje je obvezno in brezplačno, socialno šibke družine dobivajo podpore, otroške dodatke itd. In vendar z vsem tem, bolje povedano z vsem, kar smo dosegli v zadnjih letih na področju družbene skrbi za varstvo in vzgojo otrok, ne moremo biti popolnoma zadovoljni, predvsem ne s predšolsko vzgojo otrok.

O tem nas je dovolj zgovorno prepričala razprava na ponedeljkovi seji skupščine republiške zveze skupnosti otroškega varstva, ki je razgrnila nekaj osupljivih podatkov o izredno težkem položaju na področju predšolske vzgoje in varstva otrok. Dejstva so boleča: v vzgojnovarstvene ustanove v republiki je ta čas zajetih le 20 % vseh predšolskih otrok, v Ljubljani 35 %! In samo letos je bilo v Sloveniji odklonjenih za sprejem v vrtce skoraj 10.000 v Ljubljani pa kakih 5000 otrok!

Ob teh številkah se vsiljuje vprašanje, kako, na kakšen način zajeti v organizirano družbeno varstvo vse tiste otroke, ki niso deležni niti ene od oblik predšolske vzgoje. „Zajeti nezajete“ pa je tudi letošnje geslo UNICEF ob mednarodnem dnevu otroka, 4. oktobru. Zakaj je to tako pomembno?

Predvsem zato, ker vemo, da je v Sloveniji zaposlenih skoraj 43 % v Ljubljani pa kar 47 % žensk. Zato naj bi po srednjeročnem načrtu razvoja otroškega varstva v republiki do 1980. leta zagotovili organizirano vzgojo in varstvo 35 % vseh predšolskih otrok, v Ljubljani, kjer so problemi najbolj žgoči, pa najmanj polovici.

Spet pa se zastavlja vprašanje, kako to doseči, če vemo, da so sredstva skupne porabe dogovorjena in zvečine premajhna, da bi lahko zadovoljili vse potrebe. Če smo že doslej večali zmogljivosti vzgojnovarstvenih ustanov s prispevki iz bruto osebnih dohodkov zaposlenih, skoraj v vseh slovenskih občinah pa so se v zadnjih petih letih delovni ljudje in občani odločili reševati prostorsko stisko s samoprispevki, nam ostane en sam odgovor: znova s skupnimi močmi – s samoprispevki.

In ne samo z deležem delovnih organizacij in s samoprispevki! Za pospeševanje družbeno organiziranega varstva in vzgoje predšolskih otrok bo treba veliko bolj kot doslej uveljavljati tudi različne oblike vzgoje za predšolske otroke, ki niso vključeni v vzgojnovarstvene zavode. V vse te oblike in z varstvom v drugih družinah pa ne bi smeli pritegniti samo mestne, pač pa v enami meri tudi kmečke otroke. Saj smo se že pred leti v Sloveniji dogovorili, da bomo vsem otrokom omogočili enake možnosti za njihovo rast in razvoj. Tega pri sprejemanju srednjeročnega razvojnega programa otroškega varstva do 1980. leta v republiki nikakor ne bi smeli „prezreti“.

I. V.

JOŽE MAROLT, predsednik zveznega odbora sindikatov družbenih dejavnosti Jugoslavije, v razgovoru za Politiko:

Danes, ko iščemo izhod iz težkih razmer v zdravstvu, pogosto razmišljamo o uvedbi povečane udeležbe zavarovancev pri nekaterih zdravstvenih storitvah. O tem sedaj uradno razmišljajo v IS Srbije, podobno pa lahko ugotavljamo tudi za druge republike. V sindikatu mislimo, da je nujno najprej zelo temeljito proučiti vse možnosti pozitivnih in negativnih elementov takšne udeležbe.

Najpogosteje se kot razlog uvedbe udeležbe omenja večja zainteresiranost zavarovancev za porabo njihovega dinarja. Toda izkušnje kažejo, da so tam, kjer so tako udeležbo že uveljavili, rezultati zelo skromni in da se je udeležba zavarovancev spremenila v dopolnilno obliko financiranja zdravstvenega varstva. Ne bi smeli dovoliti, da se nekateri občani zaradi tega ne bi posluževali zdravstvenih storitev.

Ko gre za saniranje zdravstva, v sindikatu sodimo, da je potrebno predvsem zelo hitro doseči dosledno konstituiranje združenega dela na ustavnih načelih, ker je to osnova za racionalno organizacijo zdravstva, za boljšo izrabo opreme in zmogljivosti. Na podlagi srednjeročnih načrtov razvoja je potrebno v vseh republikah konkretizirati z materialnimi možnostmi družbe. Poleg tega bi morali podpreti predloge ZIS, ki zadevajo olajšave pri uvozu najsodobnejše opreme za potrebe zdravstva, saj bo jutri naše zdravstvo še dražje, če ne bomo uvajali sodobnih dosežkov medicine.

NUJEN PORAZ

Hladno je bilo letošnje poletje. Hadno in neprijazno za ljudi na dopustu ter hladno in polno razočaranj za naše turistične delavce. Prve je motil dež, druge pa poleg tega še marsikaj drugega, predvsem pa neuresničeni načrti oziroma zelo skromni turistični rezultati.

Turistični strokovnjaki pravijo, da je letošnje poletje nedvoumno pokazalo vse vrzeli našega dosedanjega turističnega načrtovanja. Počasno in lenobno spreminjanje navad se nam je kruto maščevalo. Iz tujine je letošnje poletje prišlo precej manj gostov, kot smo pričakovali, v juliju jih je bilo kar deset odstotkov manj v primerjavi z istim obdobjem lani in, kar je še huje, več kot milijon naših ljudi se je letos odločilo za dopust na tujem!

Zanimiv in obenem zelo zgovoren je podatek, da je le malo manj kot milijon Jugoslovanov letos letovalo v Grčiji. Pravijo, da je blizu petnajst odstotkov vseh teh dopustnikov letošnje poletje tudi prvič videlo morje. Mnogi med njimi zatrjujejo, da si bodo morda čez čas ogledali tudi Jadransko obalo, seveda, če bodo prihranili dovolj denarja! Dejstvo namreč je, da naši ljudje niso šli na počitnice v tujino zaradi snobizma. Za razmeroma malo denarja so si lahko privoščili v Grčiji lepe počitnice. Nič jim ni manjkalo, bili so ljubeznivo sprejeti – za mnoge je tudi to zelo pomembna plat počitnic – pa nihče se ni trudil, da bi jih obral prav do golega.

Skratka, naj bo tako ali drugače, res je, da se letošnje poletje ambiciozne napovedi naših turističnih delavcev niso uresničile. Še zdaleč ne! Še tisti, ki so se odločili za počitnice pri nas, so ostali letos v poprečju manj dni na morju. Nekaterim se je zdelo vse skupaj le malce preveč drago, druge je pregnalo deževno vreme. Samo tisti, ki so počitnice plačali vnaprej, na srečo turističnih organizacij teh ni bilo malo, so potrpežljivo čakali v svojih hotelskih sobah na sonce, počasi žulili v samopostrežnih trgovinah kupljeno vino in se, kaj drugega, kot pošteno dolgočasili.

In v vsem tem je največji problem našega turizma. Cene navijamo do največje možne mere in tudi prek nje, ne moremo in ne moremo pa napraviti korak dlje od klasične ponudbe, ki je bila za marsikoga zanimiva pred desetletji, medtem ko že dolgo vemo, da se ljudje na počitnicah ne zadovoljujejo več le s posteljo in tremi obroki dnevno.

Strokovnjaki pravijo, da so domači hoteli z enolično in klasično ponudbo, ki se je lahko razlikovala le po velikosti porcij in ljubeznivosti osebja, morali doživeti poraz. Zato so že sredi avgusta mnogi znižali pretirano zasoljene cene, kar se doslej še ni primerilo, da bi vsaj malo nadomestili zamujeno, da bi obdržali vsaj del tistih, ki jih še niso odgnale visoke cene in dolgočasje. Toda kar je bilo, je bilo in čim večja je škoda, tem težje jo je popraviti čez noč. V našem primeru pa je bila škoda zelo velika.

Ob tem je še to: letos smo iztržili od turizma milijardo dolarjev. To ni malo. Toda če upoštevamo, da smo tolikšen izkupiček dosegli le na račun višjih cen in da je bil ob večjih turističnih kapacitetah obisk manjši kot lani, potlej vidimo, da so letošnji turistični rezultati sila pičli. Zato nas milijarda dolarjev ne bi smela uspavati, še posebej, če vemo, koliko dolarjev je letos odteklo iz Jugoslavije, ker pač domači ljudje niso bili zadovoljni z našo turistično ponudbo!

–a.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Boljša organiziranost

Predlog zakona o združenem delu je končal svojo pot skozi javno razpravo v vsej državi. V njej je sodelovalo, kot so te dni ocenili v zvezni konferenci SZDLJ, blizu milijon delavcev in občanov v delovnih organizacijah, krajevnih in interesnih skupnostih. Tako je predlog zakona, na katerem so minule dni tudi operativno delali v zborih zvezne skupščine, v glavnem že pripravljen za sprejem v delegatskih skupščinah zveze in republik. Ocena javne razprave v ZK SZDLJ je bila sinteza že doslej dobro opravljenih ocen v republikah, kjer so opravile pomembno nalogo prav sindikalne organizacije.

V Sloveniji je te dni veljala posebna pozornost ocenam delovanja in naraščanja članstva v zvezi komunistov. Kot kažejo najnovejši podatki, je v slovenski zvezi komunistov že 90 tisoč članov, se pravi, da se je organizacija po 29. seji predsedstva CK ZKS, ki je sledila zgodovinski 21. seji predsedstva CK ZKJ, številno izredno okrepila. Zlasti se je ob tem zboljšal socialni in starostni sestav, prav tako pa je bil ustvarjen uspeh glede povečane udeležbe žensk v organizaciji. Izvršni komite CK ZKS je pri tem opozoril tudi na vse pomanjkljivosti, ki so ponekod spremljale hiter sprejem novih, posebnih mladih članov, oziroma na naloge, ki čakajo osnovne organizacije in vodstva v usposabljanju novega članstva. Kot kažejo izkušnje, so se osnovne organizacije v delovnih organizacijah tudi pomnožile in uspešneje izvajale akcije in se idejnopolitično usposabljale, medtem ko je še precej slabosti v delu organizacij v krajevnih skupnostih. Z večernimi političnimi šolami, tečaji in seminarji, ki so bili namenjeni mladim članom, je večina občinskih organizacij uspešno opravila svoje naloge. Seveda pa je omembe vredno opozorilo, da se organizacija ZK ne more zadovoljiti samo s teoretičnim, marksističnim izobraževanjem, čeprav je sicer nujen del idejnopolitičnega usposabljanja, več skrbi je treba posvetiti tudi usposabljanju članstva za neposredno politično delo. To pa pomeni, da je treba v delo organizacij in članstva vnesti več izvirnih metod političnega dela in se ustrezno organizirati, saj kljub povečanemu številu članstva in osnovnih organizacij, komunisti v mnogih delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih še niso organizirani in ne delujejo kot pobudniki političnega delovanja. Posebej so pri tem opozorili na že znani primanjkljaj članstva iz vrst naprednih kmetov.

Boljšemu usklajevanju programov družbenih dejavnosti, programiranju v interesnih skupnostih ter ustreznemu predstavljanju vseh programov delavcem, ki plane sprejemajo in financirajo, je bilo posvečeno širše posvetovanje predstavnikov izvršnih svetov slovenskih občin in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti. Posvet je bil te dni pri izvršnem svetu SRS in je pomenil nekakšen uvod v razpravo in pripravo plana za prihodnje leto in uresničevanje programa srednjeročnega razvoja. Ocenili so predvsem dosedanje delo ter pomanjkljivosti, ki so se pokazale tako v metodologiji planiranja kot tudi v vsebini dela samoupravnih interesnih skupnosti in delagatskih zborov v občinskih skupščinah in v republiški skupščini. Če izvršimo samo eno ugotovitev, potem velja omeniti mnogotimost predočanja programov v delovnih organizacijah, premajhno sinhroniziranost med SIS in seveda že ugotovljeno dejstvo, da se še niso dovolj uveljavili zbori uporabnikov v skupščinah SIS in je skorajda povsem izostala tudi z ustavo določena možnost, da se skupščine SIS sestajajo, razpravljajo in odločajo skupaj z delegatskimi zbori v skupščinah občine in republike. Predvsem pa je praksa pokazala, da se morajo v načrtovanju in programiranju bolje povezovati družnene dejavnosti med seboj, kot seveda tudi z delovnimi organizacijami in krajevnimi skupnostmi.

–Gok

LJUBLJANA

Premalo smotrna poraba

Razmerje med prilivom sredstev, to je prejemkom za fakturirano blago in plačili za dobavljeno blago, kaže, da je bilo gospodarstvo Slovenije letos večji upnik kot dolžnik. To so ugotovili že v analizah podatkov, ki jih je moralo gospodarstvo sporočiti po predpisih o zavarovanju plačil in poravnavanju medsebojnih obveznosti. Glede na ugoden priliv sredstev je gospodarstvo lahko izplačevalo večje nominalne osebne dohodke, kot jih dopušča dosežena materialna proizvodnja. Osebni dohodki skupaj s prispevki so v prvem polletju narasli za blizu 24 odstotkov, prav toliko pa so narasla tudi sredstva, namenjena za stanovanjsko gradnjo. Precej so narasli tudi izdatki za plačila pogodbenih in drugih zakonskih obveznosti in sicer za 25 odstotkov. Na osnovi takih gibanj lahko sklepamo, da poraba sredstev, ki jih je gospodarstvo pridobilo s plačili v letu 1975 ali prej zapadlih, toda neporavnanih obveznosti, ni najbolj smotrna. Sredstva namreč uporabljamo za sprotna izplačila, namesto da bi z njimi krili trajna obratna sredstva. Medtem ko izdatki gospodarstva, ki v končni porabi predstavljajo osebno ali skupno porabo, rastejo s precej visoko stopnjo, pa izdatki, ki se prilivajo v splošno porabo, upadajo oziroma le počasi naraščajo.

V. O.

PRIZADEVANJE ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE V »LESNI« SLOVENJ GRADEC

Dosledno uresničiti stabilizacijski načrt

Zaposleni v temeljnih organizacijah združenega dela Gozdarstva in lesne industrije „Lesna“ Slovenj Gradec, so te dni razpravljali o ukrepih za izboljšanje rezultatov v poslovanju organizacije združenega dela, ki jih je sprejel na zadnji seji delavski svet. Ukrepe in prizadevanja, katerih namen je izboljšati rezultate poslovanja do konca leta, organiziranost organizacije združenega dela in medsebojna poslovna razmerja med temeljnimi organizacijami ter pravočasno pripraviti gospodarski načrt za leto 1977, bodo v TOZD konkretizirali.

Kar zadeva proizvodnjo in prodajo opozarjajo na nedoseganje planskih nalog, zlasti še v finalni proizvodnji. Največ težav je bilo v Tovarni oken Podvelka, za katero bo treba izoblikovati prodajni program in zagotoviti tako tehnično in tehnološko usposobljenost, da bo tovarna rentabilno poslovala. V drugih temeljnih organizacijah s področja predelave je na realizacijo planskih nalog vplival zlasti prenizek obseg prodaje. To pa bo mogoče – ob optimalnem prilagajanju tržnim razmeram – v prihodnjih mesecih vsaj deloma nadomestiti. Delavski svet slovenjgraške „Lesne“ je ob tem opozoril tudi na nujnost, da se analizira izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti v finalni proizvodnji ter sprejme ukrepe za večje izkoriščanje zmogljivosti, seveda tudi ob odpravi ozkih grl v proizvodnji. Da pa bi zagotovili racionalno in pravočasno oskrbo predelovalne industrije z žaganim lesom, bodo pregledali oskrbo in pomanjkljivosti čimprej odpravili. V prihodnje bodo v vseh temeljnih organizacijah namenili posebno pozornost izboljšanju kvalitete izdelkov. Okrepiti želijo sodelovanje s trgovskimi organizacijami združenega dela pri prodaji stavbnega pohištva gradbeni operativi.

Znatno pod planom je tudi obseg realizacije v gradbeni in turistični dejavnosti, zato bodo pripravili program za zaposlovanje delavcev v teh dejavnostih.

Med ukrepi in aktivnostmi, ki jih je predlagal delavski svet Gozdarstva in lesne industrije „Lesna“ Slovenj Gradec, jih je tudi nekaj s področja porabe materiala in časa ter splošnih stroškov, ki niso nujni za normalno poslovanje podjetja, pripravili pa bodo še pregled zaposlenih v splošni režiji v vseh temeljnih organizacijah in skupnih službah. V prihodnje naj bi bili dohodkovni odnosi med temeljnimi organizacijami, kot je posebej poudaril delavski svet slovenjgraške „Lesne“, temeljili na tržnih cenah, morebitne izgube pa bi krili solidarnostno.

Zdaj, ko dosegajo tako posamezne temeljne organizacije kot Gozdarstvo in lesna industrija „Lesna“ Slovenj Gradec slabše rezultate od tistih, predvidenih z gospodarskim načrtom, precej pomislekov leti tudi na učinkovitost sedanje organizacije. Pripombe zadevajo predvsem organizacijo in učinkovitost dela skupnih služb. Delavski svet slovenjgraške „Lesne“ se je zavzel še za usklajeno delovanje temeljnih organizacij, ki so proizvodno povezane, za podrejanje interesov temeljnih organizacij skupnim interesom organizacije združenega dela.

V Gozdarstvu in lesni industriji „Lesna“ Slovenj Gradec vlada prepričanje, da lahko dosledna uresničitev ukrepov, ki jih je predlagal delavski svet, in tistih, za katere se bodo odločili v TOZD, zagotovi izboljšanje rezultatov poslovanja do konca leta. V prihodnje bodo kar dvakrat mesečno preverjali uresničevanje nalog, posebno pozorni pa bodo tudi na izvajanje srednjeročnega programa razvoja te organizacije združenega dela.

A. N.

Slaba organiziranost

Tudi na Koroškem je trgovina pomemben del vseh gospodarskih procesov in barometer zadovoljstva ljudi. Vendar pa vsa trgovska dejavnost štirih koroških občin ne zadovoljuje vseh potreb na širšem območju.

Zaradi tega in da bi pričeli probleme razreševati, je medobčinski svet SZDL za Koroško sklical v Dravogradu poseben posvet. Predstavniki trgovskih organizacij, občinskih služb in drugi so prvič dobili celovit vpogled v problematiko trgovine in trgovskih delavcev nasploh. Ponovno so ugotovili, da je izbira najrazličnejšega blaga široke porabe preslaba, trgovine z reprodukcijskim materialom in grosistične trgovine pa v organiziranem smislu sploh ni.

Posvet je opozoril tudi na nekatera vprašanja, ki jih trgovina sama ne more urediti. Tako, denimo, navajajo zamrznjene marže nekaterih artiklov široke porabe, ki lahko pripeljejo trgovsko dejavnost v težak položaj oziroma v poslovne izgube. V večjih trgovskih hišah se morebitne izgube pokrijejo, v detajlistični trgovini pa ne, zato trgovina na drobno išče izhod v nizkih osebnih dohodkih zaposlenih delavcev, v storilnosti in celo slabši strokovni strukturi zaposlenih. Rešitev vidijo v sprostitvi nekaterih marž. Kajti tudi gospodarstvo je po logiki ekonomike prenehalo izdelovati nekatere artikle, ki v „zamrznitvi“ niso več ekonomski, seveda pa je ponekod tudi trgovina šla po tej poti, da artiklov, ki ne prinašajo dovolj dohodka, ne odkupujejo od proizvajalcev. Tudi sodelovanje med proizvajalci in potrošniki prek trgovine se ne uresničuje. Dogovore sklepajo le grosisti in, kot trdijo, tudi ti poberejo zase svoj delež, množica detajlistov pa tako velikega dela (sklepanja dogovorov) ne bi mogla opraviti že zaradi svoje številčnosti. In kje vidijo rešitve? Marsikaj bodo lahko uredili v boljšem medsebojnem dogovarjanju trgovine v vseh štirih občinah Koroške, v ureditvi vprašanja marž, pa tudi sveti potrošnikov bi lahko veliko prispevali k urejanju nekaterih kriznih vprašanj trgovine v koroški regiji.

kw

Težišče prizadevanj

GOSPODARSKI KOMENTAR

Čeprav smo v zadnjih dveh, treh letih dosegli zadovoljive uspehe pri uveljavljanju in krepitvi temeljnih organizacij združenega dela kot osnovnih celic samoupravljanja v gospodarstvu, uresničili pa smo še več drugih nalog, kot je denimo brzdanje inflacije, povezovanje dela in sredstev ter prizadevanje za učinkovitejšo rast proizvodnje, je doseganje teh rezultatov spremljala premajhna učinkovitost in kakovost gospodarjenja. Prav na področju gospodarjenja ostajajo številni problemi in težave, med katerimi velja omeniti predvsem nizko konkurenčno sposobnost našega gospodarstva.

Pri spodbujanju prizadevanj za večjo učinkovitost gospodarjenja je težišče boja nedvomno znotraj organizacij združenega dela, čeprav ni mogoče zanikati tudi vpliva državne uprave in administracije na rezultate poslovanja organizacij združenega dela. Seveda je gospodarjenje organizacij združenega dela v znatni meri odvisno tudi od pravočasnega in smotrnega uveljavljanja administrativnih ukrepov in ne nazadnje od pripravljenosti OZD za združevanje dela in sredstev ter za dogovarjanje o drugih pomembnih akcijah, kot so še zlasti skupne naložbe (posebej v surovinsko osnovo), enotno nastopanje na zunanjih trgih, delitev proizvodnih programov in specializacija proizvodnje itd.

Možnosti za doseganje ugodnejših rezultatov gospodarjenja so sedaj ugodne, saj je bila domala obrzdana inflacija, omejena pa je bila tudi vnaprejšnja poraba, kar vse so osnovni pogoji za intenziviranje gospodarjenja in za uveljavitev kakovostnih elementov poslovanja.

Zadovoljivejše rezultate poslovanja bo možno doseči že z aktiviranjem številnih notranjih in drugih rezerv, z zadovoljivejšim izkoriščanjem proizvodnih zmogljivosti in naravnih virov, z gospodarnejšo porabo dosežene akumulacije, se pravi s pametnejšimi in bolj gospodarnimi naložbami domačega in tujega kapitala ter še posebno z izkoriščanjem prednosti, ki nam jih nudijo gospodarske dejavnosti z višjo stopnjo razvitosti in produktivnosti dela in potemtakem tudi z večjo konkurenčno usposobljenostjo.

Da bi dosegli vse te cilje in izpolnili naloge, bo nedvomno treba primerno dopolniti in usposobiti sistem nagrajevanja. Ni namreč mogoče zanikati dejstva, da se danes zavoljo uravnilovskih teženj pri nagrajevanju zlasti v gospodarstvu izjemni dosežki in prizadevanja posameznikov in skupin delavcev tako rekoč utapljajo v poprečjih. Zato bo treba v vsaki delovni enoti in osnovni organizaciji združenega dela začeti vsakodneven boj s posamezniki, ki ne izpolnjujejo pravočasno in dovolj kvalitetno svojih delovnih obveznosti in ki kršijo delovno in proizvodno disciplino.

Razumljivo je, da v tovarnah in obratih, ki so slabo opremljeni, delavci ne morejo dosegati zadovoljive storilnosti dela, tem manj, ker so golemu fizičnemu prizadevanju zavoljo današnjih tehnoloških pridobitev in še zlasti zavoljo konkurence hitreje postavljene meje kot pa produktivnosti strojne opreme, čeprav tudi ta ob naglem inovacijskem razvoju naglo zastareva. Toda kar zadeva strojno oziroma tehnološko opremljenost, Jugoslavija ne zaostja več za svetovnimi poprečji, medtem ko se nikakor ne more pohvaliti, da bi njena industrija dosegla tudi zadovoljive stopnje produktivnosti.

Ta ugotovitev narekuje kritičen pregled in analizo sedanjega stanja v delovnih kolektivih, ki se jim prav s podrobnim in dovolj kritičnim obravnavanjem rezultatov polletnega poslovanja in možnosti nadaljnjega razvoja nudi priložnost za pripravo dolgoročnih akcij, s katerimi bi odpravili zdajšnje probleme in težave.

Kar pa zadeva bodoče gospodarjenje, se bo moralo gospodarstvo skupaj s svojimi asociacijami, zbornicami in samoupravnimi skupnostmi ter s sindikati še intenzivneje angažirati pri skupnem reševanju številnih tehnično-ekonomskih, tehnoloških, finančnih, kadrovskih in organizacijskih vprašanj. Tako bo treba sistemom samoupravnega dogovarjanja zagotoviti enotnejši nastop delovnih organizacij na zunanjih trgih, urediti vprašanje cen proizvodov in storitev, izbor tehnologije ter razvoj kapacitet, področje standardov in kakovosti proizvodov, zagotoviti učinkovito uporabo razvojno-raziskovalnih dosežkov itd.

NANDE ŽUŽEK

POMEMBNA INVESTICIJA LESONITA ZA RAZVOJ OZD TER OBČINE

Temeljni kamen

Sedanja proizvodnja je že zastarela, draga in glede na zmogljivosti neperspektivna

Kolektiv Lesno kemične industrije Lesonit iz Ilirske Bistrice se je zagrizel v petstomilijonsko investicijo, od njene uresničitve pa ni odvisen le bodoči razvoj in gospodarska trdnost tega podjetja, pač pa v veliki meri tudi razvoj same občine in nerazvitih Brkinov. Kolektiv se je namreč odločil zgraditi novo tovarno za vlaknene plošče, ki bo zavoljo modernega proizvodnega postopka dajala več in cenejšo surovino za druga dva obrata TOZD tovarne plošč, ki plošče plemenitita. Slednjič pa tako imenovani suhi postopek izdelave plošč ne bo več onesnaževal reke Reke.

Investicija, kot so nam povedali v razvojnem oddelku tovarne Lesonit, pa je za kolektiv nujen ukrep, saj bo nadomestila staro opremo, poleg tega pa bo na novih strojih možno izdelovati plošče boljše kakovosti in tudi v večji izbiri, kot doslej. Osnovna oprema v obratu vlaknenih plošč je stara že trideset let, torej toliko, kolikor je staro tudi podjetje. Kakršnokoli obnavljanje opreme bi bilo zavoljo napredka tovrstne tehnologije v svetu kajpak samo „razmetavanje denarja“ sodijo v Lesonitu. Tako so sodili tudi finančni strokovnjaki v Kreditni banki Koper, ki sodeluje pri financiranju projekta s skoraj 200 milijonskim posojilom.

V novi tovarni, zgrajena bo predvidoma čez dve leti, bodo lahko proizvodnjo vlaknenih plošč povečali do leta 1980 na 50.000 ton. V sedanjem obratu, kjer izdelujejo plošče po dragem in zastarelem mokrem postopku, proizvodnje seveda ne bodo povsem ukinili niti potem, ko bodo pognali nove stroje. Še leta 1980 naj bi ta obrat dajal kakih 18.000 ton plošč. Obseg proizvodnje, tako trdijo v tovarni, je prilagojen tako količinam razpoložljivih surovin ter potrebam domače industrije, deloma pa tudi možnostim prodaje na tuje. Vsekakor je torej bodoča tovarna temeljni kamen gospodarskega in družbenega razvoja tega 1000-članskega kolektiva.

I. S.

AKTUALNI PROBLEMI IN NALOGE ZDRUŽENEGA DELA V OBČINAH KOROŠKE REGIJE

PREPOČASI DO AKCIJE

Pomanjkanje strokovnih kadrov ter razvojnih programov, ki bi temeljili na dejanskih raziskavah tržišča, je in ostaja tudi še za naprej temeljna slabost gospodarstva v občinah koroške regije. Ob tem ugotavlja medobčinski odbor gospodarske zbornice za Koroško, da so bile v vseh štirih občinah (Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec) dokaj razgibane razprave o osnutku zakona o združenem delu, da pa v delovnih kolektivih zdaj prepočasi prehajajo od razprav in ugotovitev k uveljavljanju novih dohodkovnih odnosov ter k oblikovanju novih odnosov med temeljnimi organizacijami znotraj posameznih organizacij združenega dela kot na širšem področju. Nove temeljne organizacije ustanavljajo prepočasi pa tudi organiziranost tako organizacij združenega dela, kot z temeljnih organizacij in delovnih skupnosti skupnih služb še ni takšna, kot bi morala biti.

V občinah koroške regije so letošnje gospodarjenje dokaj podrobno proučili in ocenili. Odbor za spremljanje gospodarske problematike pri koroški regionalni gospodarski zbornici je prav tako ocenil gospodarjenje in predlagal ukrepe za tiste temeljnje organizacije oziroma organizacije združenega dela, kjer je bilo v prvem polletju največ težav. Nasploh pa so si vsi prizadevali, da bi bili v prihodnje seznanjeni vsi delavci s trenutnim položajem in pogoji oziroma možnostmi gospodarjenja. Enotna ugotovitev vseh teh razprav je, da je treba strniti prav vse razpoložljive sile, da bo gospodarjenje v prihodnje učinkovitejše.

Odbor za spremljanje gospodarske problematike koroške regionalne zbornice je ob oceni poslovanja več TOZD Gozdarstva in lesne industrije „Lesna“ Slovenj Gradec, TOZD Jekleni granulat tovarne Gorenje-Muta, TOZD Rudniki in separacija Rudnikov svinca in topilnice Mežica ter TOZD Mehanska obdelava ravenske železarne ugotovil, da so delovni kolektivi temeljito ocenili položaj ter sprejeli ukrepe za izboljšanje rezultatov gospodarjenja. Izdelali so sanacijski in stabilizacijske programe, seveda pa se bo treba za nekatere akcije še dogovoriti. Ob tem posebej opozarjajo na nujnost podrobnejše opredelitve perspektivnega razvoja posameznih TOZD, ki mora postati osnova za nadaljnje delo. Nujno bo tudi usklajevanje razvojnih programov, večje spodbujanje izvoza, seveda pa ne bo mogoče niti mimo vloge, ki je trgovina ne opravlja zadovoljivo, tudi zaradi nepovezanosti prav tako pa tudi ne mimo težav, v katerih so nekatere druge dejavnosti.

Ocene gospodarjenja resda kažejo, da se srečuje združeno delo na Koroškem s podobnimi problemi kot gospodarstvo na drugih območjih. Morda so nekateri problemi zaradi preslabe povezanosti ter pomanjkanja kadrov in razvojnih programov samo bolj poudarjeni. To pa seveda ne pomeni, da so težave, s katerimi se srečujejo, samo posledica težjega položaja posameznih panog oziroma dejavnosti. Dejstvo je, da združeno delo še zmeraj ne posveča dovolj pozornosti raziskavi tržišča pa prilagajanju proizvodnje potrebam tržišča, večjemu uveljavljanju združevanja dela in sredstev in uveljavljanju učinkovitih dohodkovnih odnosov ter takšni samoupravni organiziranosti, ki bo kaj več kot samo formalno samoupravna.

E. K.

DOBRI DVE LETI
BREZ PRAVEGA ODZIVA

»Druga stran« osamljenosti

Že 1974. leta je republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo predlagal občinam in solidarnostnim stanovanjskim skladom, da bi v splošno stanovanjsko gradnjo vključili tudi gradnjo namenskih stanovanj za ostarele in invalide, toda pobudo so le malokje upoštevali ... Tak odnos znova potrjuje, da na starejše občane in ivalidne osebe radi pozabljamo

Koliko je bilo že izmenjanih ali napisanih misli o stanovanjskih tegobah ljudi, ki se na jesen svojega življenja nemočni znajdejo sami. Povejmo to tako, kot je: docela zapuščeni in zvečine v nemogočih stanovanjskih razmerah, če pa so te kolikor toliko urejene, mnogim „uormalna“ stanovanja ne ustrezajo.

Pa ne da bi bili tako hudo zahtevni. Daleč od tega. Gre pač za invalide, ki potrebujejo posebej prilagojena stanovanja. Teh pa imamo v Sloveniji tako malo, da se bomo hočeš nočeš morali lotiti širše akcije. Že pred dvema letoma smo nameravali storiti prvi korak tudi na tem področju, toda pričakovanja se niso izpolnila.

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je na pomlad 1974. leta dal pobudo, da bi urejanje stanovanjskih zadreg za invalide vključili v najširša stanovanjska prizadevanja. Na kakšen način, nam je pojasnila Marija Cigale, pomočnica predsednika republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo.

ZA POPOLNOMA SPREMENJEN ODNOS

„Občinskim skupščinam in solidarnostnim stanovanjskim skladom je takratni sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo poslal predlog, naj bi spremenili svoj odnos do težav ostarelih in invalidnih ljudi, ki lahko živijo sami brez pomoči drugih in tudi sicer ne potrebujejo nege v socialnih domovih. Želeli smo, da bi gradnjo stanovanj zanje enakovredno obravnavali v okviru splošne stanovanjske izgradnje. Starejšim občanom in invalidom smo hoteli preskrbeti taka stanovanja, ki bi ustrezala njihovemu zdravstvenemu stanju. Prepričani smo, da to ne bi terjalo tolikšnih žrtev, kot bi morda mislili. Malo več dobre volje kot doslej bi bilo treba, nekaj več denarja, pa bi šlo . . .“

„Torej pravega odziva na vaš predlog doslej še ni bilo. Ko ste znova pričeli z akcijo – ali ne bi izkušnje drugih držav na področju stanovanjske gradnje za ostlele in invalide kazalo uveljaviti tudi pri nas? Kako bi jih lahko „presadili“ v naše razmere? “

„Imate prav in tudi ne. Poglejte, izkušenj drugih nedvomno ne bomo mogli posnemati v vsem. Že zato ne, ker imajo v drugih državah za te namene na voljo več denarja kot mi. Pri nas je tako, da smo več ali manj odvisni od sredstev, ki se zbirajo v stanovanjskih solidarnostnih skladih. Toda, vsaj z denarjem, ki ga imajo ti skladi, naj bi v bodoče gradili tudi stanovanja za ostarele občane in invalidne osebe.“

NA DESET „NORMALNIH“ VSAJ ENO STANOVANJE ZA PRIZADETE

Marija Cigale nam je podrobno obrazložila akcijski program komiteja za zdravstveno in socialno varstvo za reševanje stanovanjske stiske ostarelih in invalidov.

„Upoštevaje ocene socialnega položaja obeh kategorij teh občanov in njihovo število je naš komite predlagal občinam in stanovanjskim solidarnostnim skladom, da bi na deset stanovanj, zgrajenih s sredstvi solidarnostnih skladov, zgradili eno za ostarele, na 50 do 100 stanovanj pa vsaj eno za težke invalide. Tega normativa se seveda ne bi smeli strogo držati, pač pa bi morali v občinah zgraditi še nekaj več stanovanj, kot smo predlagali. Sredstva za gradnjo teh stanovanj so, po našem mnenju zagotovljena vsaj za začetek akcije. Vendar pri tem ne bi smeli ostati. Prizadevati bi si morali, da bi z leti vsem ostarelim in invalidom, ki si lahko še sami pomagajo, zagotovili stanovanja, primerna njihovemu zdravstvenemu stanju.“

Za ostarele in invalidne občane naj bi torej začeli v Sloveniji graditi namenska stanovanja. Morda z majhnim dopolnilom, da bi jih tako kot drugje v svetu vključili v stanovanjske soseske. Tak način vključevanja starejših in invalidov je v številnih razvitejših državah v navadi že precej dolgo.

Ko govorimo o vključevanju ostarelih in invalidnih oseb v življenje stanovanjskih naselij, kjer živijo mlade, zdrave družine, mislimo še na nekaj. Če smo že pri stanovanjih za starejše in invalide, velja opozoriti, da se ta stanovanja razlikujejo le v tem, da so praviloma brez stopnic, zato pa imajo nekoliko večja vrata, posebna dvigala . . . Pač vse tisto, kar morajo imeti namenska stanovanja za ostarele in invalide.

V bistvu gre za skromna stanovanja, ki jih je treba zaradi posebnih življenjskih razmer posebej prilagoditi njihovim uporabnikom, da bi se v njih kar najbolje počutili.

„Predvsem želimo,“ nam je še dejala Marija Cigale, pomočnica predsednika republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo, „da bi starejši občani in invalidi v stanovanjskih naseljih kot enaki med enakimi občutili utrip vsakdanjega življenja. Tak utrip, ki gre morda zdravim in mladim stanovalcem večkrat krepko – na živce, bi ostarelim in invalidom pregnal občutek osamljenosti, ki jih večkrat tako zelo teži . . .“

IVO VIRNIK

NEKAJ RAZMIŠLJANJ O ODNOSIH

Okus meda v Medexu ni za vse enak

Medex je kupil od Jugotekstila dva gostinska lokala. Delavci tega niso vedeli. Čutijo se prizadeti in pravijo, da so jih prodali kot živino. Dobra beseda pomeni več kot kričanje in zmerjanje

Naš zapis iz Medexa naj služi za opozorilo in primer, kako zelo malo je treba storiti, da se delavec počuti kot član kolektiva in ne kot mezdni delavec, ki ga lahko premeščajo iz ene delovne enote v drugo na telefonski ukaz, kakor bi prepeljali kos pohištva iz ene sobe v drugo. Dogaja se celo, da delavci niti ne vedo, da je njihov obrat „prodan“ in so kar tako zamenjali napis z drugim. Ko so se delavci vrnili z letnega oddiha, so preprosto zagledali nov napis . . .

Pa gre res samo za napis in naziv? Morda še kaj, kar se ne da na kratko in tudi ne natančno zapisati: trpko razočaranje, ogorčenje in občutek, da si prodan kot . . .?

Nekaj podobnega se je zgodilo z dvema gostinskima lokaloma ljubljanskega Jugotekstila, ki sta prešla v roke Medexa. Ljubljančani se verjetno spomnijo pred nekaj leti odprtega lokala Ona-on v Šubičevi ulici, Kamničani pa prav takšnega v svojem mestu. Ne želimo razpravljati o vrednosti lokalov niti ne o kupoprodajni pogodbi, temveč o ljudeh in medsebojnih ter samoupravnih odnosih.

Ena od delavk v sedanjem Medexovem lokalu v Šubičevi ulici nam je dejala: „Ko sem se vrnila z dopusta in prišla pred lokal, sem ostrmela. Nov napis? Lokal je bil v sredini tedna zaprt. Stisnilo me je in zajokala sem. Prodali so me kot živino in nihče me ni vprašal, ali se strinjam.“

Druga je nadaljevala: „Res je, da imamo sedaj boljše osebne dohodke in verjetno bomo lahko imele tudi druge prednosti, ki jih prej ni bilo, saj smo v Jugotekstilu bili zelo majhni in zato tudi malo pomenili. Toda vse se ne da poplačati z denarjem.“

Toliko o prodaji s človeške strani. Toda zgodba se nadaljuje in verjetno marsikdo pričakuje nadaljevanje takole: prišle so nove delavke, ki so jih premestili iz drugih lokalov Medexa. Ne razumejo se s „starim Ona-on kadrom“. Toda . . . Delavke tesno sodelujejo, dobre prijateljice in sodelavke so in kar skorajda neverjetno se dopolnjujejo. Tudi poslovodkinji sta z njimi.

Ena od njih pravi: „Telefonirali so mi in naročili, da začnem delati od 1. 7. letos v lokalu na Šubičevi. Nihče me ni vprašal, ali se strinjam!? Šla sem. Kaj pa mi preostane? Celo prijetno je tukaj. Toda obseg prometa pada.“

„Kje so vzroki?“ me je zanimalo.

„Kar naenkrat so zopet telefonirali in naročili, da ob sedmih zjutraj ne sme biti v lokalu nobene mize in stola več. To je „pajzel“ in v naši delovni organizaciji ga ne bomo trpeli! Prej smo imeli v poprečju več kot 8000 dinarjev dnevnega prometa, presegli smo tudi stari milijon, sedaj pa le iztržimo le kakih 4000 dinarjev. Ko bi nas vsaj vprašali, kaj je bolje!?“

Druga sodelavka dodaja: „Nimaš več veselja hoditi v službo, če opazuješ, kako stari gostje vse bolj zapuščajo lokal in odhajajo drugam. Sprašujejo nas, zakaj smo to storili, vendar jim odgovora ne moremo dati. Nadrejeni pa nam očitajo, da smo nesposobne, da smo neprizadevne in lahko slišimo celo pohvale: „To bando je treba nagnati!' Včasih tudi še kaj hujšega.“

Odgovore na nekatera vprašanja in očitke smo želeli dobiti pri glavnem direktorju Medexa Alešu Mižigoju in vodji notranje trgovine Marjeti Višnjevar.

Direktor Mižigoj nam je dejal: „Oba nekdanja lokala Ona-on sta imela slabe rezultate gospodarjenja. Prej je bilo v Šubičevi 10 zaposlenih, sedaj pa jih je le šest. Vsi, razen ene točajke, so ostali pri Medexu, osebne dohodke pa imajo takšne kot drugi naši delavci v prodajalnah.

O nakupu teh dveh lokalov smo se dogovarjali že od 1973. leta, kajti Jugotekstil se je odrekel tej dejavnosti, mi pa smo dali za oba lokala blizu 4,400.000 dinarjev. Takšno odločitev je sprejel naš delavski svet, čeprav nam je skoraj že žal, da smo prevzeli te lokale.

Že prej smo povedali vsem, da bomo spremenili način strežbe ter uveljavili takšnega, kot ga imamo v drugih lokalih, na Miklošičevi cesti in na Viču. Sicer pa so kuhinjo ukinili bržčas zaradi nerentabilnosti že v Jugotekstilu. Nam ne gre le za prodajo alkoholnih pijač, temveč tudi naših proizvodov. Saj verjetno veste, da smo tudi proizvodna delovna organizacija z zelo razvejano in močno kooperacijo. Pri nas smo s tem seznanili zaposlene, kar navsezadnje tudi ni težko, saj šteje kolektiv le 180 zaposlenih. Kako so to delali v Jugotekstilu, ne vem.

Bil sem že v lokalu na Šubičevi in prav gotovo nobeni nisem rekel, da je lena ali da „so tukaj lenuhi“. Morda sem rekel le to, da tisti, ki ne dela, naj tu ne je.“

Marjeta Višnjevar, vodja maloprodaje: „Bila sem prepričana, da so dekleta zadovoljna. Mimo tega tudi ni mogoče pričakovati, da bo preusmeritev strežbe takoj dala dobre rezultate, saj računamo, da bo trajalo dobri dve leti, preden bo promet takšen, kot želimo. Mi moramo spremeniti strukturo gostov v tem lokalu in pridobiti takšn e, kot jih imamo drugje.“

Še marsikaj so nam pripovedovali na upravi Medexa in tudi točajke in snažilka v Medexovi prodajalni na Šubičevi. Vsega nismo zapisali, ker je podatkov in misli za poglavitni vtis kar dovolj.

Zaključek iz „primera Jugotekstil-Medex“? Največja je resnična avtoriteta v združenem delu, odnosi naj bodo tovariški in človeški. Le kako malo je pogosto treba, da se delavec v svoji delovni enoti ali delovni organizaciji počuti kot človek in samoupravljavec.

Vprašanje seveda je, koliko in kdo v Medexu to ve . . .

MARJAN HORVAT

OD OBLJUB NE MOREŠ ŽIVETI

„Družba bi morala bolj zaščititi inovatorje, saj bi s tem ščitila tudi sebe,“ pravi VIKTOR ZUPANČIČ, inovator, dobitnik treh nagrad Sklada B. Kidriča.

Blizu ljubljanske tovarne Plutal živi in dela eden naših najplodnejših novatorjev, 47-letni VIKTOR ZUPANČIČ. Mož, ki ima sedem poklicev, ki je zaradi inovacij zabredel v dolgove in ki kljub vsemu brez inovacij ne more živeti.

„Sem najbolj kritiziran človek na svetu,“ pravi. „Dolgo let sem nenehno živel z eno nogo v grobu, z drugo v arestu, vse to zaradi inovacij. Zaradi inovacij sem ob hišo, zaradi inovacij sem osivel, zaradi inovacij se prepiram z ženo. Kaj hočem, to je v meni. Brez ustvarjanja ne morem. Nenehno tuhtam, spreminjam, dopolnjujem. Novatorji smo kakor umetniki. Žal so umetniki družbeno bolj priznani in zaščiteni. Tako je doslej v Sloveniji le enemu novatorju uspelo dobiti status svobodnega ustvarjalca.

Viktor Zupančič se je začel ukvarjati z inovacijami že takrat, ko je kot mlad ključavničar dobil zaposlitev pri Zavodu za varjenje. Potem je svoje nagnjenje razvijal.

„Vsaka stvar se da izboljšati. Nič ni dokončnega. Noben stroj ni tako popoln, da se ga ne bi dalo še izboljšati. Toda samo ideja je premalo. To v resnici ni niti začetek. Začetek je takrat, ko to idejo uresničuješ. Tu pa se začno težave. Iz lastnih izkušenj vem, da je tri četrtine mojega inovatorstva tipanje v temi. Šele vsak tretji izum uspe. Ti pa vlagaš v vse tri. Vidite, tu je zdaj razkorak med proklamirano družbeno pomočjo in resnično vsakdanjo prakso. Inovator je vsaj doslej sam nosil ves rizik. Sam je moral vlagati denar, sam je moral svoj izum ponujati in prodajati naokoli, sam je moral v resnici najti tudi denar za odkup. Skoraj 90 odstotkov svojega časa sem porabil za različne denarne transakcije. Poskusil sem se tudi kot obrtnik. In kaj se je zgodilo? Za svoje izume sem doslej plačal blizu 30 milijonov davščin, zamudnih obresti in kazni. Dotolkli so me. Z nekim podjetjem se že osem let tožim za odškodnino. Podjetje ima milijonske dobičke, jaz pa nič. Tako je to. Na koncu sem ostal skoraj gol in bos."

Viktor Zupančič je doslej dobil tri nagrade Sklada Borisa Kidriča. Tudi letos bo kandidiral. Prepričan je, da bo uspel. V majhni delavnici v sosednji hiši stoji nov stroj, popolnoma avtomatiziran, za upogibanje, rezanje in napenjanje neskončnih trakov pločevine. Vanj je Zupančič vložil ves razpoložljiv denar. Gre za stroj, ki bi v tujini veljal lepe denarce, sam pa zdaj doma išče kupca. Pred delavnico stojijo posebni mešalci, ki bi naj pomagali rešiti težave idrijskih rudarjev.

„Izumiteljstvo se pri nas ne izplača. Samo vlagaš in vlagaš, od obljub ne moreš živeti. Toda, ko te izumiteljstvo zgrabi, ne moreš več vstran. Ničkolikokrat sem že rekel: dovolj! Pa ne morem nehati. Zdaj mi je malo laže, ker mi pomaga sin Tomaž. Pomaga mi risati, pomaga v delavnici. Letos se je vpisal na strojno fakulteto. Zdaj mi je laže tudi zato, ker sem zaposlen pri Biroju novum, kjer mi zelo pomagajo. Razbremenili so me vsaj tistih bremen, za katera sem prej izgubil ogromno časa. To je plasiranje in zaščita izumov, iskanje kupcev in proizvajalcev mojih strojev.“

V eni od sob nedograjene hiše imata s sinom „pisarno“. Naokoli ležijo skice, načrti, tehnične risbe. Tam snujeta in prenašata v prakso njegove ideje. Prenekatera od teh bo romala v koš, marsikatera pa bo romala na patentni urad po zaščito. Pravkar je dobil iz Beograda dokumente o zaščiti dveh patentov. Veliko svojih izumov ima zaščitenih po svetu. Toda to zaščito je treba plačati. Zato stanuje v nedograjeni hiši, zato gostuje z delavnico v kleti sosednje hiše. Toda vztraja. Na srečo!

JANEZ SEVER

SGP HRASTNIK

BIROKRATSKI ŠAH — MAT

O nevsakdanjem sporu vodilnih delavcev več kot 500-članskega kolektiva Splošno gradbenega podjetja Hrastnik smo pisali v prejšnji DE. Medtem je končala z delom komisija občinskega komiteja ZK. Ugotovitve komisije je obravnaval svet konference ZK v SGP in ugotovil, da je komisija pošteno opravila svoje delo.

Kot je ugotovljeno, so spori med vodstvom podjetja stari že dve leti, razplamteli pa so se letos, ko so se zaostrile gospodarske razmere. Na eni strani je ostal direktor Milenko Logar, na drugi pa dipl. inž. Milan Rankovič, pravnik Miroslav Gole, ekonomistka Franja Ocepek in Franc Ložina, ki zasedajo vodilna delovna mesta v tehničnih in komercialnih službah. Kolektiv, ki je neobveščen dolgo stal ob strani, se je medtem razcepil. Enako je s članstvom sindikata in zveze komunistov.

Kolikor smo lahko ugotovili, so doslej uspeli izreči le politično nezaupnico direktorju; komunisti ljubljanskega dela kolektiva pa so izrekli nezaupnico tehničnemu direktorju in vodji komerciale. V zadnjih dneh je vodstvo komunistov predlagalo disciplinski postopek še proti komunistu-delavcu, ki se ni strinjal s stališči sveta. Vse te nezaupnice pa so ostale na papirju, ker se članstvo in kolektiv nista mogla zediniti o krivdi posameznikov.

Kot sta ugotovili obe komisiji, prvo so sestavljali člani kolektiva, drugo pa je občinski komite sestavil iz zunanjih članov, se je vodstvo kolektiva in kolektiv sam izgubljal v dolgoveznih brezplodnih razpravah, ki so razmere samo še poslabševale. Poleg tega je še vsak po svoje krotil informacije za „domačo“ in „zunanjo“ porabo. To stanje traja še danes. Del kolektiva se prihaja posvetovat mimo direktorja k drugim vodilnim delavcem, drugi del pa mimo vodilnih delavcev k direktorju . . .

Svet Zveze komunistov osnovnih organizacij v SGP Hrastnik je nedavno obravnaval ugotovitve komisije, ki jo je imenoval komite in se strinjal z njimi. Komisija je ugotovila, da samoupravna, politična in poslovna organiziranost v kolektivu ni rasla vzporedno z razvojem podjetja. Zaradi zapoznele dostave podatkov o stanju podjetja, zaradi zamud pri izdelavi osnutkov nekaterih samoupravnih aktov, zlasti pa zaradi prisvajanja nekaterih samoupravnih pravic poslovodnega odbora, ki je bil celo nezakonit, ker ga ni imenoval noben samoupravni organ, delavci in samoupravni organi niso bili o ničemer pravočasno obveščeni in samoupravni akti so bili vedno v zamudi. Komisija tudi kritizira vlogo sindikata in zveze komunistov, ker nista odigrali svoje družbenopolitične vloge in sta s svojo mlačnostjo pripomogli k zdajšnjim razmeram. Komisija prav tako sodi, da so odnosi med vodilnimi delavci tako zaostreni, da je skupno sodelovanje dvomljivo. Ekonomske razmere v kolektivu so tako kritične, da terjajo takojšnje ukrepe /

Po mnenju nekaterih vodilnih delavcev sindikata in zveze komunistov je zdaj že tudi kolektivu mnogo jasneje, za kaj pravzaprav gre. Toda samo to je še premalo, da bi razmere popravili.

Tik pred koncem dela komisije so Rankovič, Gole, Ložina in Ocepkova pozvali komisijo, naj takoj preštudira gradivo in zavzame odločno ter enotno stališče /Če se bo namreč „ta agonija nadaljevala, ne moremo več prevzemati odgovornosti za njene težke posledice, saj zaradi vedno slabših medsebojnih odnosov niti svojega tekočega dela več ne bomo sposobni normalno opravljati. V tem primeru bomo prisiljeni dati odpoved . . .“

Torej se omenjeni štirje poskušajo zavarovati oziroma izsiliti določene ukrepe. Pri tem je seveda očitno, da morebitni neuspeh ne bo padel na njihova ramena, ker so „razmere nevzdržne“. Kolektiv in samoupravne organe pa verjetno bolj zanima to, kaj so ti vodilni delavci, ki so odgovorni za vodenje kolektiva, doslej naredili, da podjetje ne bi zašlo v takšne finančne težave, da ne bi prišlo do nevzdržnih odnosov, ki so kolektiv pripeljali na rob propada . . .

JANEZ SEVER

Delavci SGP Pionir iz Novega mesta so prišli v vas Sedlo pri Breginju v sredo, 29. septembra. Obiskali smo jih tretji dan, in tam, kjer je bilo prej koruzno polje, je bilo že živahno gradbišče. Dokončavali so že izkop za temelje prve stavbe.

„Če nas ne bi oviral dež, bi danes že betonirali prve temelje,“ je pripovedoval Anton Gazvoda, strojni referent za mehanizacijo. Med razgovorom so mu oči begale od buldožerja, ki je kopal jamo za prvo stavbo od tridesetih, kolikor jih bo zgrajenih v vasi Sedlo, do kamiona, ki je odvažal material, in do cisterne petrola, ki je pripeljal gorivo. „Temelje za 30 montažnih hiš moramo postaviti v vasi, delamo pa tudi v drugih vaseh. Te temelje moramo postaviti v 15 dneh. Zdaj delamo od šestih zjutraj do polnoči, kasneje bomo uvedli dve izmeni po 12 ur. Ko smo prišli, smo domačinom najprej pomagali pospraviti koruzo in fižol in verjemite, hvaležni so nam bili za to. Tudi vrhnjo plast rodovitne zemlje smo spravili. Še kako jim bo prav prišla. Po nakključju smo odkrili tudi gramoz, primeren za tampone in za nasip poti in cest ob hišah. Tudi z gorivom nimamo težav kot nekateri drugi. Rezervo smo pripeljali s seboj, mimo tega pa ga naročam na servisu Petrola. Prebivališče nam je pod šotori pripravila vojska, v tem deževju si včasih tudi pod šotorom pomagamo z dežnikom, a kaj bi to. Prišli smo za 15 dni delat.

Vasi Podbela med Kobaridom in Breginjem ni več. Razrahljali in na pol podrli so jo potresni sunki, delo „pogrebcev“ pa so opravili težki gradbeni stroji. Le štiri hiše so ostale od vasi, kjer jih je bilo včasih več kot 30. Podoba kraja se spreminja iz dneva v dan. Ne rušijo samo, tudi gradijo nove montažne hiše za prebivalce, ki so ostali brez strehe nad glavo.

Jožica Čebokli, mlada učiteljica na posebni šoli v Tolminu ali ortopedagog, kakor Jožici uradno pravijo, je že po prvem potresnem sunku 6. maja prihitela domov, da bi pomagala staršem in sovaščanom. Doma je tudi ostala. Je članica štaba civilne zaščite, prav tako tudi gradbenega odbora v Podbeli. Sposobna je in neutrudna. Zato so jo vaščani določili za „oficirja za zvezo“. Navezuje stike z gradbeno operativo in z vaščani, razporeja prostovoljce, ki prihajajo na pomoč v vas, skuša reševati vse tiste malenkosti, ki se pri rušenju in selitvah pojavljajo. Dela praktično od zore do mraka.

„Najteže je prepričati ljudi, da podpišejo odločbo za rušenje. Prav tako tudi z zasilnimi barakami, kamor ljudje spravljajo svoje premoženje. Žalostno je, ko gledaš, kako rušijo dom, kako izgine in ga ni več. Edina uteha so temelji novih hiš in ljudje, ki jih že gradijo. Zima je blizu.“

RENIČNA HUMORESKA

PETKRAT OZNAČENO STANOVANJE

Stara zgodba. Na stanovanje sem čakal tako, kot vsak pošten državljan. Predolgo! No v destnadstropni stanovanjski lepotec je bil dograjen leto in tri mesece zatem, ko smo bodoči stanovalci imeli odločbe. In potem sreča. Kako se v treh dneh vseli sto družin s po tremi kamioni stanovanjske opreme skozi en vhod, po enem stopnišču brez dvigal v deset nadstropij . . . To je posebna zgodba.

Predmet pričujočega zapisa je nova metoda pristopa agentov, obrtnikov, nosačev, poštarjev . . .

Namesto z ličnimi tablicami je izvajalec označil vhodna vrata kar z debelo kredo. Številk ni bilo mogoče zbrisati brez brusnega papirja. Ker ni bilo papirja, so ostale krace na vratih. To da ne dolgo osamljene, že drugi dan selitve je agent Zavarovalnice narisal na vrata velik „S“, kar bi lahko pomenilo inicialko slovenske zavarovalne sile. Seveda je to pomenilo, da je stranko že obiskal in sklenil pogodbo, kot se spodobi.

Ker so bila nekatera instalacijska dela še v teku kljub temu, da je objekt že dobil uporabno dovoljenje, si je seveda elektrikar lahko privoščil svoj sistem označb. Nad vsako popravljeno stikalo zvonca je prilepil samolepilno etiketo z napisom „O. K.“, kar bi naj pomenilo, da zvonček zvoni. No, nalepka je še sedaj nepoškodovana, čmrlj na steni pa je odpovedal že drugi dan.

Na hodniku, kjer so skupinske razdelilne električne omarice s števci, je inkasant pod vsak števec zapisal začetno stanje – s flomastrom, da ne bi kak brihtnež popravljal številk. Tako stanovalci lahko drug drugemu kontrolirajo porabo elektrike in z zavistjo varčujejo.

Že po nekaj dneh so vljudno vstopali raznašalci dnevnih časopisov. Na poštnih nabiralnikih so se pojavile označbe „V“ napisane s centimeter debelim penmastrom, pomenijo pa, da je stranka naročena na „Večer“, raznašalec „Dela“ pa je nalepil svoje nalepke. Tako je lepo videti, kdo se po službi zlekne v naslonjač in ob kavi uživa v današnjem dogajanju, seveda časnikarsko obravnanem.

Svoj lonček so pristavili še „stopniščni“ otroci, ki so avtomobile klasirali po svojem okusu. Nekateri imajo vsak dan na umazanih šipah napisane parole kot „Operi me“, „Ta avto je zanič“, „Ne parkiraj na zelenici“ . . . Nekateri nesrečni lastniki so odkrili tudi z žeblji vtisnjene kratice nadobudnih svojih in sosedovih sinov.

No, tako smo stanovalci kar dobro označeni. Po storitvah, napakah, izobrazbi . . . Saj res, nekdo, ki ni hotel zaostati za sostanovalci s pripisi, „OEC, dipl. ing., IURL. . . .“ je pred priimek napisal „delavec Mato Mišičnik, Angela“.

JOŽE MIKLAVC

novice iz organizacij

LITOSTROJ LJUBLJANA

Priznanja sindikata

Ob 29-letnici obratovanja tovarne je pred kratkim konferenca osnovnih sindikalnih organizacij prvič podelila priznanja sindikata Titovih zavodov Litostroj. Priznanja so podelili 17 zaslužnim družbenopolitičnim delavcev, strokovnjakom in predstavnikom dveh služb. Poleg odlikovancev so se slovesnosti udeležili tudi predstavniki občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Šiška in vodili družbenopolitični delavci Litostroja.

Zlate plakete Titovih zavodov Litostroj so dobili: Franc Černivec, Viktor Nolimal, Zvonimir Volfand in služba varstva pri delu, srebrne plakete: Marjan Lovšin, Bojan Ostanek, Andrej Pahor, Adolf Straka in služba zavarovanja. Na slovesnosti so podelili tudi zlate sindikalne značke Litostroja: Cirilu Horvatu, Borisu Kalčiču, Ivanu Maričiču, Ivanu Mraku, Stanislavu Mucherju, Antonu Papežu, Ivanu Rodetu, Stanetu Štiftarju, Antonu Virantu in Vukosavu Živkoviču.

IBI KRANJ

Polletno poslovanje

Na seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Industrije bombažnih izdelkov Kranj so obravnavali rezultate letošnjega polletnega poslovanja. Ugotovili so, da je obrat predilnice presegel plan po količini in vrednosti za 14 % v primerjavi s prvimi šestimi meseci minulega leta. Predilnica je do konca letošnjega junija izdelala 80.000 kg preje ali za 20 % več kot lansko prvo polletje. Obrat tkalnice pa je bil ob koncu junija za dobre 3 % pod planom v metrih proizvedenega blaga. V primerjavi z lanskim prvim polletjem pa so do konca junija v tem obratu proizvedli za 3 % več blaga.

SDK KRANJ

O nagrajevanju

Osnutku sporazuma o nagrajevanju delovne uspešnosti so na zadnji seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Službe družbenega knjigovodstva v Kranju posvetili največ pozornosti. Člani delovne skupnosti so imeli namreč na osnutek več pripomb, največ pa jih je zadevalo vrednotenje delovnih mest. Zato so se dogovorili, da bo treba za posamezna delovna mesta v kolektivu izdelati posebne normative. Osnutek sporazuma je zdaj v javni razpravi.

Na seji je predsednica aktiva ZSMS poročala, da bo občni zbor mladine v oktobru. Izvršni odbor sindikata je med drugim tudi sklenil, da bo na občnem zboru predlagal mladim, naj namesto predvidenega jesenskega izleta in nakupa trenerk namenijo 10.000 dinarjev za pomoč prizadetim krajem v Posočju.

ŽELEZARNA RAVNE

Pomoč Posočju

Sindikalne organizacije so se skupaj z drugimi družbenimi dejavniki v Železarni Ravne odločile za takojšnjo pomoč Posočju. Po prvem potresu v maju so takoj prizadetim nudili pomoč v šotorih in nakazali iz ostanka dohodka 400.000 dinarjev. Solidarnostnega delavnika železarji niso mogli narediti, ker so imeli prav tedaj težave z naročili, zato so se železarji dogovorili s štabi v posameznih prizadetih krajih o pomoči v materialu. Izdelali in odposlali so več kot 110 ton betonskega železa, kar je več kot osebni dohodek zaposlenih za en dan. Svet konference sindikata je sklenil nakazati denarno pomoč v višini enomesečne sindikalne članarine, čemur so sledile vse OOS v železarni. Po septembrski ponovni katastrofi so v železarni Ravne takoj začeli razmišljati o dodatni pomoči in sklenili, da bodo delali eno prosto soboto. Delo so že opravili 25. septembra in sredstva tudi takoj nakazali. Prav tako so se dogovorili, da bodo formirali delovne ekipe, ki bodo odpotovale na potresno območje, ko bo vodstvo štaba to zahtevalo.

CELICA POD DROBNOGLEDOM ● CELICA POD DROBNOGLEDOM ● CELICA POD DROBNOGLEDOM

Sindikat živi z ljudmi

V Poštno prometnem centru podjetja za PTT promet Ljubljana je osnovna sindikalna organizacija pobudnik vseh akcij za dobro gospodarjenje in samoupravljanje

V temeljni organizaciji združenega dela Poštno prometni center Podjetja za PTT promet Ljubljana je zaposlenih 210 delavcev. Toliko jih je tudi vključenih v osnovno organizacijo sindikata, ki je letos dobila za svoje prizadevno delo in za prispevek pri uresničevanju delavskih interesov srebrni znak občinskega sveta ZSS Ljubljana-center.

Marjan Kopina, predsednik osnovne organizacije sindikata TOZD Poštno prometni center Podjetja za PTT promet Ljubljana

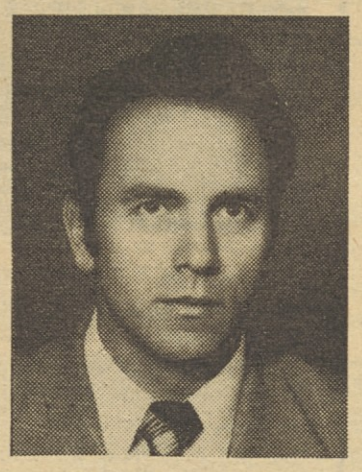

Franc Andoljšek, blagajnik OOS in dolgoletni sindikalni aktivist

„Hvalo ob stran, toda pri nas je sindikat zadnja leta dejansko pobudnik dobrega gospodarjenja in samoupravljanja.“

Take ugotovitve in mnenja smo med pogovorom s sindikalnimi aktivisti TOZD Poštno prometni center ljubljanskega podjetja za PTT promet slišali precej pogosto.

Marjan Kopina, predsednik izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije, je sicer potrdil prejšnjo ugotovitev, vendar je dodal:

„Prizadevamo si, da bi samoupravljanje resnično postalo last delavcev; so pa problemi, ki se jih v našem sindikatu še nismo dovolj uspešno lotili.“

Pripovedovali so nam, da se jih bodo lotili še letos z vso resnostjo in zavzetostjo; prav gotovo jim bodo kos, saj so delavci v njihovi temeljni organizaciji vedno pripravljeni pomagati s svojimi predlogi pri reševanju delovnih in življenjskih problemov zaposlenih.

„Ko smo se v našem sindikatu delegatsko organizirali,“ nam je povedal Franc Andoljšek, blagajnik OOS in dolgoletni sindikalni aktivist, „smo skušali samoupravljanje urediti tako, da bo zagotovljalo kar največ možnosti za neposreden vpliv delavcev na vse odločitve v delovni skupnosti. Poprej je tudi v naši osnovni organizaciji delalo le nekaj ljudi; v prizadevanjih za samoupravno dobro organizirano temeljno organizacijo pa smo po dolgih letih začeli pridobivati vedno več delavcev za sindikalno delo.“

SAMOUPRAVNE TEŽNJE PRILAGAJAJO ZAHTEVAM USTAVE

Čeprav je bil sindikat v Poštno prometnem centru dejaven že pred 8. kongresom slovenskih sindikatov, je izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije s poverjeniki sindikalnih skupin v zadnjih dveh letih krepko posegel v delo in življenje svojega kolektiva. Za hitro in učinkovito reševanje problemov s področja delovnih in življenjskih razmer delavcev so namreč zadolženi vsi člani izvršnega odbora, posebno pomembne zadolžitve pa imajo poverjeniki sindikalnih skupin.

„V našem kolektivu,“ pravi Marjan Kopina, „se zavedamo, vloge, ki jo ima sindikalna organizacija v samoupravljanju. Letni delovni program, ki smo ga sprejeli na letošnji letni konferenci OOS, bomo dosledno uresničevali v vsakodnevni samoupravni praksi. To pomeni, da si bomo še bolj kot doslej prizadevali pritegniti k izpolnjevanju naših nalog vse člane delovne skupnosti. Prepričan sem, da to ne bo težko, kajti delegatski odnosi so povsod tam, kjer imamo sindikalne skupine, že zaživele. Pri nas je velika pripravljenost za delo in trdno je spoznanje, da je predvsem od delavcev odvisen nadaljnji razvoj temeljne organizacije.“

Potem ko so v Poštno prometnem centru oblikovali svojo temeljno organizacijo, so najprej poskrbeli, da bi vse samoupravne težnje prilagodili zahtevam ustave in jih uzakonili v samoupravnih aktih, pri čemer je sindikat odločilno sodeloval.

„Ne samo člani izvršnega odbora OOS in poverjeniki, vsi delavci v našem kolektivu imajo na sestankih sindikalnih skupin in na zboru delovnih ljudi vedno možnost, da odkrito in kritično povedo svoja mnenja, zahteve in predloge,“ nam je zatrdil Franc Andoljšek.

Potem je nadaljeval:

„Naš sindikat se odlikuje še po nečem. Po prizadevanjih za urejanje medsebojnih delovnih razmerij delavcev, za izboljšanje njihovih delovnih in življenjskih razmer, za izobraževanje in kulturno aktivnost ter za organiziran oddih in rekreacijo. Osnovna organizacija je v podjetju veliko naredila tudi za reševanje stanovanjske problematike zaposlenih. Ključe novih stanovanj je dobilo letos 7 delavcev; tako smo uredili najbolj pereče stanovanjske probleme v naši temeljni organizaciji.

HITRO IN UČINKOVITO ODLOČANJE

Sicer pa v TOZD Poštno prometni center Podjetja PTT promet Ljubljana ugotavljajo, da dela v sindikalni organizaciji zdaj precej več članov kakor pred leti. To se najbolj odraža v delu šestih sindikalnih skupin. Delavci se namreč v ožjem krogu, kot nam je povedal Marjan Kopina, laže pogovarjajo o svojih problemih, veliko hitreje pa sprejemajo tudi odločitve, s katerimi prihajajo pred samoupravne organe.

„Tak način dogovarjanja in odločanja se nam zdi najbolj primeren. Sindikat je zvečine pobudnik akcij, o katerih se na političnem aktivu dogovorimo s člani vodstev drugih družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in z vodstvom kolektiva. Pred sleherno samoupravno odločitvijo pa potem obravnavajo gradivo tudi delavci v sindikalnih skupinah.

Ko dobimo njihova mnenja, stališča, predloge in zahteve, oblikujemo skupno mnenje delovne skupnosti. Postopek odločanja je torej hiter in predvsem učinkovit.“

V Poštno prometnem centru vedo, da bodo v svoji sindikalni dejavnosti dosegli še lepše uspehe, če bodo še bolj okrepili delo sindikalnih skupin. Tako kot meni Franc Andoljšek:

„Zavedamo se, da lahko samo v njih neposredno deluje vsi člani sindikata. V sindikalnih skupinah članstvo najlaže obravnava in rešuje probleme, posreduje predloge, zastavlja vprašanja, zahteva odgovore. To smo najbolje spoznali na vseh dosedanjih razpravah v sindikalnih skupinah, bodisi da so delavci obravnavali predloge kratkoročnega, srednjeročnega in dolgoročnega gospodarskega načrta podjetja, stabilizacijski program, interni sporazum o dodeljevanju stanovanj in stanovanjskih kreditov, vpis posojila za ceste, pomoč Posočju in podobne akcije, vedno smo se lahko prepričali, da postajajo dejanski samoupravljavci in da jim ni vseeno, kakšna bo usoda njihovega kolektiva. In ne samo, da je zdaj samo sindikat bliže našemu delavcu, tudi v delavcih se je utrdilo spoznanje, da lahko v svoji organizaciji uresničijo vse svoje želje in hotenja. Ob takšnem spoznanju pa nas navdaja prijeten občutek, da smo v našem sindikatu dobro zastavili delo.“

IVO VIRNIK

NAŠI PRIJATELJI JOŽE ROZMAN, ZAVAROVALNICA SAVA, KRANJ

Prisluhnimo delavcu!

Po mnenju našega dolgoletnega naročnika Jožeta Rozmana, ki je kot vodja skupine za industrijsko zavarovanje zaposlen v zavarovalnici Sava Kranj, je sindikat v zadnjih letih dosegel več kot prej v desetih letih. O tem je prepričan, saj je bil več let v svoji delovni organizaciji, ki ji je zvest že polnih 31 let, predsednik sindikata in član izvršnega odbora OOS.

„Toda kljub temu se mi zdi, da članstvo še vedno ni dovolj osveščeno,“ pove brez ovinkarjenja in hkrati pričakuje, kako bomo reagirali. „Poglejte, Delavska enotnost je naše delavsko glasilo, zato mora biti še bliže delavcu. Podobno kot mnogi drugi bralci in naročniki tudi sam DE večkrat samo prelistam. Ustavim pa se, ko zasledim vsebino, ki mi je blizu in ki me zanima. Tako je skoraj z večino ljudi, ki jim list ni vsakodnevna nuja. Gre za tednik, toda priznati moram, da ob ponedeljkih, ko dobim DE, rad pogledam, o čem piše naš časopis . . .“

In nadaljuje: „Sicer pa DE rad primerjam s sindikatom. Zdaj, ko smo v sindikatih bolje organizirani, ko je naša veljava večja, se tudi več članstva obrača k nam. V tem je smisel, mar ne? To je tista resnična vloga. Podobno je s časopisom. Če je zanimiv, če je njegova vsebina aktualna, zanimiva, predvsem pa dovolj kritična, si ga ljudje začno celo sposojati. Tako je tudi v naši zavarovalnici, kjer dobimo prek sindikata več izvodov DE. Ko v časopisu zasledimo vroče teme, je težko dobiti DE. Tako je . . . hkrati pa dobro vem, da je težko iz številke v številko vgrajevatisamo vsebino, ki je blizu delavcu. Toda menim, da bi lahko več pisali o problemih, s katerimi se delavci soočajo, o težavah, ki prenekateri kolektiv hudo pestijo in vendar ne prodro v javnost.“

Po Rozmanovem mnenju bi morali novinarji DE več pisati predvsem o drobnih težavah, ki pa lahko še kako pestijo ljudi.

„Ne boste verjeli, koliko ljudi bere stalne rubrike v DE, predvsem prispevke v rubrikah sprašujete – odgovarjamo in strokovnjak opozarja na pravice in dolžnosti. Skratka, pisma prizadetih in članke s takšno vsebino. Gre za to, da je veliko delavcev premalo seznanjenih s svojimi pravicami. Zato razumljivo prihaja tolikokrat do nestrpnosti, razočaranja, nezadovoljstva . . . Podobno kot drugi naročniki, ki ste jih doslej predstavili v DE, tudi sam ugotavljam, da bi morali prav zaradi slednjega razširiti obe rubriki in jima nameniti več prostora. In ne samo to . . .

Pri opravljanju svojega poslanstva bi morala biti DE bolj povezana s prizadevanji v naši družbi. Kaj hočem s tem reči? To, da imate novinarji DE sicer izostren odnos do negativnih pojavov v gospodarjenju delovnih organizacij, skratka do vsega, kar zasluži kritiko, toda mislim, da ste še vedno premalo kritični do slabosti na drugih področjih družbenega življenja.“

Ob koncu je še dejal:

„Premalo poudarjate vlogo in dejavnost sindikata pri reševanju vseh problemov, bodisi da gre za gospodarske ali za družbenopolitične organizacije. Ko prebiram prispevke o slabem gospodarjenju v nekaterih delovnih organizacijah, spoznavam, da se novinarji sicer pogovarjate s prizadetimi o vzrokih in skušate bralcem predstaviti položaj, v kakršnem so se znašla ta podjetja, toda skoraj vedno pogrešam mnenja vodilnih sindikalnih delavcev v delovnih organizacijah v občini. Pa ne samo to . . . Novinarji DE bi se morali veliko več pogovarjati z delavci – neposrednimi upravljavci, ne pa samo z vodilnimi v delovnih organizacijah in s sindikalnimi aktivisti.“

I. VIRNIK

TA ČAS IMAMO NA SLOVENSKEM 43 ŠOL, KI SO DELOMA ALI V CELOTI PREŠLE NA CELODNEVNI PROGRAM

Celodnevna šola — kje in kako

Celodnevna osnovna šola pomeni pomemben korak v razvoju našega vzgojnoizobraževalnega sistema. Od februarja 1975. leta, ko se je prvič v praksi začela uresničevati in preverjati njena vsebinska in programska zasnova, se je marsikaj spremenilo.

Celodnevna osnovna šola naj bi učencem nudila prvi stik z našo samoupravno družbo, zato so samoupravni odnosi njen temelj, za apriori avtoriteto vzgojiteljev v njej ni prostora. Celodnevna šola naj bi odpravljala socialno diferenciacijo, učencem zagotavljala enake učne pogoje ob enaki strokovni pomoči ter urejeno prehrano in organiziran prosti čas.

Pri zavodu za šolstvo SR Slovenije deluje posebna komisija, ki zdaj nadzoruje delo v praksi, seveda ob pomoči pedagoških svetovalcev in predstavnikov občinskih koordinacijskih odborov, kajti da celodnevna šola sploh lahko zaživi, niso potrebne le obsežne strokovne priprave, nujna je povezava med šolo in krajevno skupnostjo, z delovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami v kraju.

Prve celodnevne šole so začetne težave že prebrodile. S svojimi izkušnjami pa prav gotovo pomagajo razreševati tudi številne probleme, ki spremljajo uvajanje celodnevne šole drugod na Slovenskem. Ostaja seveda še veliko problemov, da bi celodnevno bivanje in delo v osnovni šoli omogočili prav vsem učencem.

TEŽAVE SEVEDA SO, TODA TUDI PRVI USPEHI

Obiskala sem OŠ Biba Roeck v Šoštanju. Seveda sem mnogo slišala o težavah, o njihovem reševanju pa tudi o prvih uspehih.

– Celodnevno bivanje in delo v šoli je bilo pri nas organizirano sprva le za prve štiri razrede, pripoveduje mentor celodnevne šole v Šoštanju. Že naslednje leto se je zataknilo. Učenci, ki so četrti razred končali v celodnevni šoli, so morali v petem razredu znova delati po stari učni metodi klasične šole. To pa je pomenilo, da so bili eno samo polletje v celodnevni šoli, kar je bilo absolutno premalo, da bi se lahko navadili skupnega učenja, hkrati pa dovolj, da so se odvadili delati doma. In problemi so bili tu.

– Kako ste svoje okolje pridobivali za program celodnevne šole?

– Delavce v delovnih organizacijah so seznanjali člani ZK s pomembnostjo celodnevne šole. V šoli smo tudi izdali dva informatorja, prvega za starše in drugega za učitelje; v njih je bil razložen ves program celodnevne šole. Seveda ni šlo na začetku brez odporov. Nekateri starši, kmetje so bili pomisleka, češ da otroci ne bodo mogli več pomagati doma. Starši edincev bi radi imeli svojega otroka čim več pri sebi, dvomili so v to, da mu bo šola lahko nudila toliko, kot so jim sami. Mnogo pa je bilo seveda problemov, ki zadevajo plačevanje prehrane. Zato smo prispevek staršev za prehrano določili glede na socialne razmere v družinah.

– Kaj pa otroci?

– Pravijo, da jim je v šoli lepo. Merilo, po katerem ocenjujejo, je organiziran prosti čas. Žal pa nimamo niti dovolj zelenih površin niti igrač in drugih pripomočkov, da bi lahko otroke ustvarjalno zaposlili v prostem času. Letos, ko smo razširili celodnevno šolo še na peti razred, vse to še bolj občutimo, poleg prostorske stiske seveda. V anketi, ki smo jo izvedli, so učenci povedali, da so v celodnevni šoli radi tudi zato, ker jim pomagajo učitelji, to jim veliko pomeni.

– In kakšne uspehe ugotavljate odrasli, učitelji in starši?

– Še vedno smo v eksperimentalni fazi. Očiten napredek se kaže pri učencih, ki imajo doma slabše družinske razmere. Za učence, ki imajo do doma več kot deset kilometrov poti, občina plačuje oskrbovalnino v Šoštanju in se vračajo domov tako le ob koncu tedna. Pomembno je tudi to, da pomoč učiteljev in medsebojna pomoč učencem odbijata egoizem, vzpostavljajo se tovariški odnosi, ki so prvi korak k samoupravnim odnosom. Zdaj tudi lahko že povemo, kako pomembna je za celodnevno šolo pomoč zunanjih dejavnikov. Delovne organizacije in krajevna skupnost so nam finančno pomagale, pogrešamo pa še vedno sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki za svobodne aktivnosti na šoli. Učitelj seveda ne more imeti znanja, kot ga ima, denimo, modelarski mojster ali fotograf. Tudi učenci bi bili v družbi takih zunanjih sodelavcev bolj sproščeni, saj še nismo prebrodili faze, ko nastopa učitelj kot avtoriteta. Zaškripalo pa je tudi zato, ker terja nova šola veliko sprememb v načinu šolanja. Učitelji, ki so 15 let učili na klasičen način, seveda ne morejo čez noč iz svoje kože.

LETOS TUDI V KRIZAH

Medtem ko imajo v Šoštanju že bogate izkušnje, se na OŠ Kokrskega odreda v Križah z njimi komaj soočajo. Po enoletnih pripravah, ki so terjale veliko truda, so letošnjo jesen startali.

– Začeli smo le s prvo stopnjo, tako da imamo 8 oddelkov prvih štirih razredov v celodnevni šoli. Program celodnevne šole izvaja 11 učiteljev, pomagajo pa jim še trije z višje stopnje, tako da delo nemoteno teče.

Tako pripoveduje tovariš Ribnikar, ravnatelj te šole. Pripoveduje, kako so morali najprej zbirati sredstva, da so lahko šolo primerno opremili za celodnevno bivanje in delo učencev, s kakšnimi organizacijskimi težavami so se srečevali in kako so marsikje naleteli na gluha ušesa. Dobili pa so veliko pomoči od delovnih organizacij pa tudi od krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij.

Kako so uspeli, nam dokazuje lepo opremljena šola, kjer ima vsak učenec svoj predal za učne pripomočke, svoj prostor v čisti in svetli jedilnici, svoj jedilni pribor itd. To je seveda začetek, ki pa nazorno kaže, s kakšno zavzetostjo so se pripravljali na celodnevno šolo. Ob naslednjem obisku pri njih bomo zagotovo slišali že kaj več o njihovih uspehih pa tudi o tem, kako so pri njih reševali težave. Okolje, ki jim je pomagalo doslej, jih zagotovo ne bo puščalo osamljene tudi v prihodnje.

KATJUŠA ROJAC

V drugem šolskem polletju 1974/75 je začelo v Sloveniji z delom prvih šest celodnevnih osnovnih šol: Dobrova pri Ljubljani in Josipa Broza Tita v Predosljah pri Kranju v vseh razredih, Bibe Roeck v Šoštanju, Borisa Kidriča v Kidričevem in podružnična šola Pod Graško goro v prvih štirih razredih, Franceta Bevka v Ljubljani pa v prvih dveh.

V prvem šolskem polletju 1975/76 so se jim pridružile še nekatere šole, imeli smo že 12 centralnih, 8 podružničnih in 1 posebno celodnevno osnovno šolo, naslednje šolsko polletje 18 centralnih, 11 podružničnih in 1 posebno celodnevno osnovno šolo. Osem centralnih šol in 11 podružničnih je celodnevno šolo uvedlo v celoti, 11 šol pa jo je uvajalo postopoma.

Letošnjo jesen je prešlo na celodnevno šolo deloma ali v celoti še 13 novih šol iz 11 občin, čeprav se je na ta prehod pripravljalo mnogo več šol.

V Tovarni Verig v Lescah deluje prizadevna folklorna skupina. Letos praznuje pet let svojega kulturnega dela, zato še posebej veliko nastopajo: V Lescah, Radovljici, na Bledu, v Begunjah in drugod po Gorenjskem. Naš posnetek je bil narejen ob priliki nastopa na srečanju borcev NOV slovenskih železarn v Begunjah. – B. B.

STE NEMARA PREZRLI

Zagotoviti nemoteno delo

Skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije je sprejela program vzgojnoizobraževalnih dejavnosti na področju usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji za leto 1976 na seji 25. februarja letos. Programirane naloge so ovrednotene v skupnem znesku 1,563.400.000 din. Sredstva plačujejo delavci v OZD in občani, ki plačujejo davek od osebnega dohodka iz gospodarskih ali negospodarskih dejavnosti.

Program razširjene dejavnosti izobraževalnih skupnosti se uresničuje brez velikih zastojev. Izobraževalne skupnosti so v tem letu omogočile predvsem poglabljanje idejnosti vzgojnoizobraževalnega procesa in razširitev usposabljanja mladine za splošno ljudsko obrambo in samozaščito, saj so bili ti programi vključeni v vse učne načrte srednjega in visokega šolstva. Priprave za preosnovo usmerjenega izobraževanja še vedno potekajo na ravni strokovne priprave in javne razprave. V občinah pa skupaj s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi (doslej je ustanovljenih sedem) ustanavljajo srednješolske centre in s tem pripravljajo kadrovske in prostorske možnosti za predhod na novo srednjo šolo.

Letos naj bi izobraževalne skupnosti dobile 11,1 % več sredstev kot lani, vendar pa so bili zaradi slabšega gospodarskega rezultata organizacij združenega dela dohodki izobraževalnih skupnosti že v začetku leta znatno manjši od predvidenih. Mesečno bi morale dobiti 130,283.000 din, toda samo maja in junija so dobile nekaj več kot predvideno višino sredstev, sicer pa vselej manj: najslabše je bilo meseca avgusta, ko so izobraževalne skupnosti dobile samo 1,5 % predvidenih sredstev. V obdobju januar – avgust so izobraževalne skupnosti zbrale 44,4 % dogovorjenih sredstev. Ne glede na priliv sredstev med letom so izobraževalne skupnosti morale poravnavati minimalne obveznosti do vzgojnoizobraževalnih organizacij na osnovi pogodb o opravljenem delu. Zato je izobraževalna skupnost Slovenije morala najemati premostitvene kredite pri Ljubljanski banki. Najete kredite do meseca junija je skupnost vrnila iz tekočega priliva, kasneje, ko se je priliv zmanjšal, pa kreditov ni bilo mogoče več vračati. Dolg zdaj znaša 390,000.000 din.

Finančni položaj na področju vzgoje in izobraževanja je torej zelo težak. Skupščina izobraževalne skupnosti je zato na zadnji seji sprejela sklep, da se celotni primanjkljaj finančnih sredstev nadomesti za najetjem premostitvenega kredita, za katerega pa naj bi bile obresti minimalne. Le tako bo možno uresničiti plan vzgoje in izobraževanja za leto 1976.

S. R.

Ali ste v vaši organizaciji že izbrali sindikalnega zaupnika Prešernove družbe?

PREŠERNOVA DRUŽBA LJUBLJANA

V Gozdnem gospodarstvu Maribor je zaupnik Prešernove družbe SREČKO KAJNIH, ki je pridobil za letošnje knjižne zbirke že 90 naročnikov.

KAKO SE IZOBRAŽUJEM

VILI SEDELŠEK

Dokončana osnovna šola je kot odskočna deska

Na razgovor je prišel v delovni obleki naravnost iz obrata, kjer dela. In zakaj sem ga povabila na razgovor? Vili Sedelšak je eden tistih marljivih delavcev, ki se ob delu še izobražujejo; je eden najboljših učencev, ki so obiskovali seminarje dopisne delavske univerze v TOZD Transfomatorji Energoinvest Črnuče. V tej delovni organizaciji imajo namreč zelo dobro organizirano osnovno šolo za svoje delavce v povezavi z dopisno delavsko univerzo.

Osemindvajsetletni Vili pripoveduje, kako se je odločil, da bo končal osnovno šolo – manjkala sta mu še dva razreda.

– Razlogov, da nisem končal redne osnovne šole, je bilo več. Ko sem hodil v prvi razred, ga nisem končal zaradi govornih težav. Kasneje pa sem v šestem razredu imel težave s tujim jezikom. In ker sem tako izgubil že dve leti, sem se raje zaposlil, zdaj delam v oddelku za montažo transformatorjev.

Za delovno mesto, kjer delam, je potrebno znanje elektromehanika. To je tudi poklic, ki me zelo zanima. Brez dokončane osnovne šole pa se seveda nisem mogel vpisati na poklicno šolo. Da bi lahko dosegel svoj cilj, sem se vpisal v večerno osnovno šolo. Kmalu pa sem spoznal, da ne bom zmogel napora. Vsako jutro sem moral vstajati že ob petih, če sem hotel pravočasno priti v službo v Črnuče, stanujem namreč v Tumšah pri Dobu. Ob pol štirih popoldne se je že začel pouk v Ljubljani, domov pa sem prišel šele ob enajstih zvečer. Časa za učenje mi praktično ni ostalo.

In kako se je odločil za šolanje na dopisni delavski univerzi?

– Eden od sodelavcev je prinesel v službo prospekte DDU in mi ves navdušen razlagal, kako tam poteka šolanje. Nagovarjal me je, naj se tudi jaz vpišem, toliko mi je o tem govoril, da sem se resno začel ukvarjati z mislijo, da bi nu tak način končal osnovno šolo. Prav takrat pa nisem imel dovolj denarja, da bi plačal šolnino. Kot naročena je bila za mene novica, da bodo v naši TOZD organizirali seminarje DDU. Pa tudi šolnina se uspešnim učencem povrne. Tako sem decembra lani začel obiskovati seminarje za sedmi razred. Malo težav mi je delala matematika, najraje pa sem

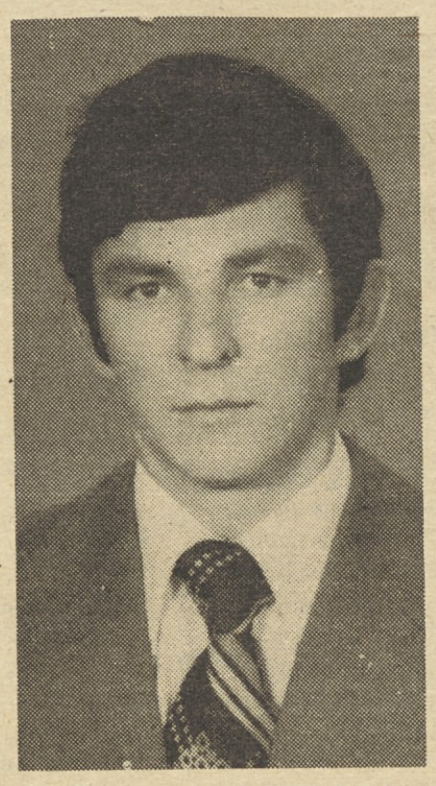

se učil zemljepisa. Vsako soboto sem hodil na seminarje; mislim, da so zelo potrebni za zahtevnejše predmete, kot so slovenščina, matematika, fizika in kemija. Doma sem se učil iz knjig, ki smo jih dobili pri DDU. Hotel sem čimprej končati šolo, ker gradim hišo. Pozimi, ko na hiši nisem mogel delati, sem opravil največ izpitov, tako da sem bil s šolanjem skoraj že pri kraju, ko se je spet začelo delo na novem domu. Bil sem zadovoljen sam s sabo, ko sem osmi razred končal s prav dobrim uspehom.

Kaj misli Vili Sedelšek o dopisnem načinu šolanja?

– Zame se je pokazal zelo uspešen in mislim, da je za zaposlene ljudi veliko bolj primeren. Ne izgubljaš časa z vožnjo v šolo, učiš se takrat, ko imaš čas. Seminarji pa so dobro dopolnilo. V naši TOZD so bili seminarji zelo dobro organizirani. To mi je dalo tudi spodbudo za učenje, ko sem prišel v stik tudi z drugimi, ki so se učili.

Osnovno šolo je Vili končal, kaj pa zdaj?

– Zdaj sem že korak bliže k uresničitvi svojega cilja; to jesen sem se že vpisal na Delavsko univerzo Litija, kjer bom hodil v poklicno šolo za elektromehanike.

Odločen je. Kaže, da bo Vili Sedelšek čez dve leti že elektromehanik.

STANKA RITONJA

IZ UVODNE RAZPRAVE SEKRETARJA GRAHORJA NA SEJI PREDSEDSTVA SVETA ZSJ

Vnovič potrjena visoka politična zavest

Javna razprava je plebiscitarno podprla osnutek zakona o združenem delu — V prihodnjih mesecih mora biti dejavnost sindikatov usmerjena v proučevanje konkretnih razmer v združenem delu in v celotni družbi

V javni razpravi o osnutku zakona v združenem delu je bilo izpričano veliko zanimanje delavcev in vseh delovnih ljudi za osnutek zakona, je na seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije poudaril sekretar Andrej Grahor. Vnovič je bila potrjena visoka politična zavest naših ljudi, potrjena samoupravna narava naše družbe in široko prepričanje občanov, da bodo s svojimi predlogi prispevali k izboljšanju dokončnega besedila.

Temeljna značilnost javne razprave je v tem, da je plebiscitarno podprla osnutek zaradi njegovih idejnopolitičnih opredelitev, zasnovanih na ustavi, stališčih 10. kongresa ZKJ in sedmega kongresa ZSJ.

Mnogo pripomb kaže, da so delavci ta zakon sprejeli za svojega, da jim bo služil za popolnejše uresničevanje ustave.

Izrecna podpora je bila dana rešitvam o skupnem pridobivanju dohodka, povezanosti in organski pogojenosti njegovega pridobivanja in delitve. Opredeljena je pot, kako hitreje premostiti protislovja med posameznimi deli združenega dela, da s samoupravnim družbenim načrtovanjem odpravimo stihijo tržišča, da s samoupravnim sporazumom delavcev v združenem delu uredimo vprašanja o skupnem dohodku.

V razpravi so delavci nedvomno poudarili, da ne more biti osebnih dohodkov brez dogovorjenih osnov in meril, da je treba kot osnovo in merilo jemati to, kar je bilo narejeno, kako je bilo narejeno in s kakšnimi stroški, pri tem pa je treba seveda upoštevati tudi delovne razmere.

Velika pozornost je bila v javni razpravi posvečena samoupravnemu odločanju, pripravljanju sklepov, sistemu odločanja na referendumih, zborih in drugim vprašanjem.

Javna razprava je pomembna etapa v boju za resnično odločanje delavcev v naši družbi. Delavci so celo tam, kjer niso povsem razumeli določil zakona o združenem delu, s svojim razrednim instinktom občutili, da gre za zakon, ki odpira nadaljnje perspektive s samoupravnega razvoja. V tej razpravi pa so se tudi bolje seznanili s temeljnimi načeli našega samoupravnega družbenoekonomskega razvoja.

Zakon je pripomogel k razrešitvi mnogih dilem o samoupravnem organiziranju, zavrnjene so skupinsko-lastniške težnje, da bi ustvarjali podjetja v podjetjih. Temeljna organizacija združenega dela je sprejeta kot samoupravno organizirani del širše celote, ne pa kot neki samostojen del. Tehnobirokratskim silam, ki so izkoriščala skupinsko-lastniška pojmovanja in pojave v temeljnih organizacijah združenega dela kot argument za obrambo svojih stališč, je javna razprava izbila orožje iz rok. Temeljna organizacija ne pomeni razbijanja enotnega procesa proizvodnje, ampak je njegov najbolj jasen družbenoorganizacijski izraz.

Da bi delavski razred in vsi delovni ljudje ustvarjalno prispevali k vzpostavljanju novih družbenoekonomskih odnosov, je treba uveljaviti vse možnosti, ki jih daje zakon. Težišče dejavnosti mora biti na konkretnem uresničevanju zakona, predvsem pa na doslednem uresničevanju pravic, dolžnosti in odgovornosti delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, na mestu in v vlogi temeljne organizacije v sistemu razširjene reprodukcije, na doslednem uresničevanju možnosti, ki jih nove družbenoekonomske rešitve dajejo delavcem pri gospodarjenju s celotnim dohodkom.

To pomeni, da mora biti v prihodnjih mesecih dejavnost sindikatov in vseh drugih organiziranih družbenopolitičnih sil usmerjena v proučevanje razmer v vseh temeljnih organizacijah združenega dela, v razvoj samoupravnih odnosov in tistih pozitivnih procesov, ki so bili v tem obdobju pospešeni, niso pa zajeli vseh organizacij združenega dela, je poudaril Andrej Grahor.

KOMISIJA SVETA ZSJ ZA ŽIVLJENJSKE IN DELOVNE RAZMERE O AKTUALNI TEMI

Še daleč do zadovoljstva

Skrb za delovno okolje še ni postala sestavni del procesa — Blizu 550.000 delovnih invalidov — Marsikje še vedno vidijo možnost za varčevanje v delovnih razmerah in delovnem okolju

Varstvo delovnega okolja je od sedmega kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije v nenehnem središču pozornosti sindikalnih organizacij. To je bistveni element večje storilnosti in dohodka in zato je skrb za varstvo okolja postala del akcije sindikatov za povečanje storilnosti.

Prav iz teh razlogov pa tudi zaradi novega družbenopolitičnega položaja delavcev, da dejansko odločajo o dohodku, izbirajo novo tehnologijo ter ustvarjajo pogoje in organizacijo dela, se je ta tema znova znašla na dnevnem redu komisije predsedstva sveta ZSJ za življenjske in delovne razmere. Na seji so skušali oceniti sedanjo raven varstva pri delu in delovnega okolja v temeljnih organizacijah. Sekretar sveta Mustafa Pljakić je med drugim izjavil, da se znaten del dohodka usmerja v boljšanje delovnega okolja in delovnih razmer, vendar pa ta skrb še vedno ni sestavni del delovnega procesa. Nasprotno, še vedno so očitna mnenja, da je ceneje ustvarjati invalide dela, kot pa odstranjevati vzroke, ki povzročajo invalidnost. Pri nas je približno 550 tisoč invalidov dela, da o poklicnih boleznih sploh ne govorimo.

Zlomiti je treba takšna pojmovanja in vztrajati pri tem, da bo odgovornost za varstvo pri delu nosil ves kolektiv, je med drugim poudaril sekretar sveta.

Raziskave, ki so jih opravili v barvasti metalurgiji, kažejo, da so vzroki za poškodbe najpogosteje subjektivne narave (utrujenost) — 39 odstotkov, na drugem mestu pa je neracionalno in nezanesljivo delo — 35 odstotkov. Podobno ugotavlja tudi elektrogospodarstvo.

Skrb pa vzbuja podatek, da narašča število invalidov dela, da je njihova poprečna starost 49 let, kar pomeni, da izdatki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje naraščajo na leto za 30 odstotkov in da delovne organizacije pogosto vidijo možnost za varčevanje prav v delovnih razmerah in v delovnem okolju, pri tem pa pozabljajo na izdatke za boleznine, izgubljene delovne dni, in kar je najvažnejše, na skrhano človekovo zdravje.

Z. B. V.

RADNIČKE NOVINE

Konec in začetek razprave

V Pulju je bila te dni končana javna razprava o osnutku zakona o združenem delu. Po poročilih, ki so doslej prispela občinskemu koordinacijskemu odboru je od 137 delovnih organizacij, v katerih je zaposlenih 25.146 delavcev, razprava potekala v 104 organizacijah s 32.013 zaposlenimi delavci. O osnutku zakona niso razpravljali v manjših organizacijah ali organizacijskih enotah, ki imajo v glavnem sedež zunaj puljske občine. Med javno razpravo je bilo 550 sestankov, na katerih je sodelovalo več kot 31 tisoč delavcev. Od skupnega števila vseh delavcev jih 70 odstotkov sodelovalo v razpravi. Čeprav so tudi v večini krajevnih skupnosti ustanovili koordinacijske odbore, sindikati ugotavljajo, da tam razprava vseeno ni bila dovolj poglobljena, saj se je ponekod omejil samo na politični aktiv. Treba je tudi povedati, da tam, kjer je politična struktura nezadostno odgovorna, tudi v pripravljalni fazi in kasneje v razpravi o osnutku zakona sploh niso ničesar storili.

Rezultati so vsekakor zadovoljivi tudi zaradi odziva, še zlasti pa zaradi številnih pripomb in predlogov na osnutek zakona. To je posledica intenzivne akcije, saj so v Pulju začeli z delom že v maju, ko so izbrali tudi koordinacijski odbor za organizacijo spremljanja javne razprave na ravni občine. Tudi v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, samoupravnih organizacijah in skupnostih so se organizirali na enak način.

Večina delavcev je dobila osnutek zakona, hkrati pa so si prizadevali doseči, da bi se vsak delovni človek tudi seznanil z osnutkom zakona. Za uresničitev te akcije pa je bilo seveda potrebno mnogo priprav. Prav zato so v pripravljalnem obodbju ustanovili 157 koordinacijskh odborov, ki so vsi sprejeli lastne akcijske programe.

Kljub temu, da je javna razprava v puljski občini končana, pa aktivisti ne bodo mirovali tako dolgo, dokler te naloge povsod ne bodo opravili.

J. A. PETROVIĆ

Namesto forumov odločanje članstva

Na podlagi analize delovanja skoraj 1000 osnovnih organizacij bo svet Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine povzel dosedanje izkušnje ter opredelil smeri nadaljnje aktivnosti

Uresničevanje družbene vloge in ustavnih funkcij osnovne organizacije sindikata je v središču pozornosti sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine. Uresničevanje te vloge je vse bolj uspešno, vse bolj je vidna preobrazba osnovne organizacije sindikata, s tem pa tudi sindikata v celoti. V pretežnem številu osnovnih organizacij sindikata uresničujejo kongresne sklepe in ustavna določila.

Sindikalni „celici" pripisujejo tudi zasluge uspešne akcije na številnih „frontah", kot so krepitev samoupravnih odnosov, ustvarjanje stabilnejših pogojev gospodarjenja, izpopolnjevanje sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja, pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov, dalje usposabljanje delavcev za opravljanje samoupravljalskih funkcij, ter izboljšanje življenjskih in delovnih razmer zaposlenih.

Kljub tem uspehom pa ne smemo zanemariti tudi nekaterih pomanjkljivosti. Nekatere osnovne organizacije še nimajo pravega „prostora pod soncem" v okolju, v katerem delujejo; premalo so usposobljene za funkcije, ki jih opravljajo. Takšne organizacije se še zmeraj ukvarjajo z nekaterimi klasičnimi oblikami dejavnosti sindikatov — gmotno pomagajo bolnim, organizirajo izlete, letni oddih, skrbe za ozimnico, za športna tekmovanja in podobno. Veliko pa se po drugi strani ukvarjajo z bistvenimi vprašanji, denimo z razvojem samoupravljanja in materialne podlage združenega dela.

Svet Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine bo na podlagi analize delovanja skoraj tisoč osnovnih organizacij na plenarni seji povzel pridobljene izkušnje, analiziral pomanjkljivosti ter opredelil smeri nadaljnje akcije.

Med temeljne naloge osnovne organizacije sindikata sodi dosledno uresničevanje ustave ter zakona o združenem delu, skrb za še bolj uspešen razvoj samoupravnih odnosov na vseh ravneh in v vseh okoljih. Da bi bili sindikati še bolj organizacija delavcev, da bi postal še bolj tvoren, bodo na prihodnjem plenumu sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine posebno pozornost posvetili tudi kadrovskim vprašanjem. Napovedujejo, da bodo v večjih osnovnih organizacijah sindikata organizirali sindikalne skupine. S tem naj bi odpravili forumsko delo in omogočili bolj množično sodelovanje članstva pri oblikovanju in uresničevanju sklepov. Osnovne organizacije pa bodo pri oblikovanju sindikalnih skupin upoštevale to, da število članov ne bi bilo veliko. Praksa je namreč pokazala, da so najbolje delovale sindikalne skupine, ki so štele 20 do 30 članov.

Vsaka sindikalna skupina bo imela svojega poverjenika in 2 namestnika poverjenika.

ABC odnosov v kolektivu

ZLOBNI JEZIKI

PIŠE: AZRA KRISTANČIČ DIPL. PSIHOLOGINJA

Včasih so nas učili, da moraš trikrat premisliti, preden nekaj rečeš. V našem kolektivu pa nekateri govorijo kar vsevprek, kar jim pade na misel. Včasih so to tudi hujše obtožbe, kot denimo, saj vem, zakaj tako dela, vedno je pijan; preden je prišel k nam, je sedel; njegov učinek je tako slab zato, ker vmes dela za svoj žep itd. „Obtoženi" so ogorčeni in zatrjujejo, da to ni res. V glavnem to tudi dokažejo. Vendar, koliko izgubljenih ur je za to potrebno, koliko nepotrebnega govorjenja, koliko živcev, jeze in slabe volje . . . Koliko zaradi tega trpijo odnosi v kolektivu? Tisti „tožniki" pa se potem izgovarjajo, da so mislili pač najbolj pošteno, da so vse govorili samo in izključno z dobrim namenom, da so to govorili na sestanku, med svojimi in ne v javnosti . . . In nikomur se nič ne zgodi. In tudi če bi se jim, zagrenjenih dni, ki so minili, ne more nihče več spremeniti.

To je nekaj misli iz pisma, ki sem ga prejela. Poslala ga je Neža L. iz Ljubljane.

Kaj se lahko takšnim obrekljivcem (tako jim pravimo po domače) zgodi, naša zakonodaja natanko določa. Vendar tam, kjer ni tožnika, tudi ni sodnika. Toda pustimo pravnikom pravo in si oglejmo zadevo s človeške strani. Kaj se zgodi obrekljivcu in lažnivcu? Kolektiv ga slej ko prej spregleda in potem mu nihče nikoli več ne verjame, čeprav govori čisto resnico. Mnogim po navadi ne preostane drugega, kot da si poiščejo drugo delovno okolje, kjer jih sreča pamet, kot pravimo, ali pa nadaljujejo s starimi navadmi. V tem primeru se seveda vse ponovi, obrekovani pa imajo le neko zadoščenje, ko ugotovijo, da velika večina njihovih tovarišic in tovarišev naposled o njih ne misli slabo.

Res pa je tudi nekaj drugega: medsebojni iskreni pogovori, lahko jim rečemo tudi kritika, so nujni in potrebni; tako doma v najožjem družinskem krogu kot na delovnem mestu. Ali pa to znajo povsod opraviti tako, kot bi morali, je že drugo vprašanje, kajti znana resnica je, da je poleg tega, kaj kritiziraš, tudi pomembno, kako kritiziraš, če seveda želiš prispeti do pravega cilja.

Zlasti pa moraš preveriti, ali je res, kar si slišal, nikogar žaliti in ga neupravičeno obtoževati na sestanku (saj imamo mnogo možnosti, da ugotovimo resnico že prej) ter tako povzročati mnogo hrupa za nič.

Beseda izgovorjena — ne vrne se nobena!

Terenski dodatek v času bolezni

VPRAŠANJE:

Zaposlen sem pri gradbenem podjetju v Sloveniji ter opravljam terensko delo. Hrano in stanovanje imam zagotovljeno v delavskem naselju. Po samoupravnem sporazumu organizacije, kjer sem zaposlen, dobivam terenski dodatek, in sicer v največji možni višini, ki jo dopušča sporazum. Zanima me, ali imam pravico do terenskega dodatka za čas bolezni, saj sem tedaj prav tako v delavskem naselju.

ODGOVOR:

Terenski dodatek je povračilo za povečane materialne stroške, ki jih imm delavec pri delu na terenu. Terenski dodatek gre delavcem, če je na terenu delavcem zagotovljena hrana ali prenočišče. Pogoje za pridobitev pravice do terenskega dodatka ter njegovo višino določa vsaka delovna organizacija v svojem samoupravnem sporazumu ter skladno z določili samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov dejavnosti.

Glede na navedena določila, ki okvirno urejajo terenski dodatek in ki jih vsebuje sindikalna lista za leto 1976, sodimo, da imate tudi v času bolezni pravico do terenskega dodatka, kot rečeno, ta dodatek pomeni povračilo za povečane materialne stroške, ki jih ima delavec pri delu na terenu. Iz vašega vprašanja pa razberemo, da ste čas bolezni preživeli v delavskem naselju, torej zunaj svojega stalnega prebivališča. To naselje je v vašem primeru oddaljeno več kot 200 km od stalnega prebivališča, zato so vaši življenjski stroški na terenu povečani, čeprav v času bolezni ne delate.

kupon §

PRAVNIK SVETUJE

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Minuli teden je bil nedvomno teden izredno živahne diplomatske dejavnosti na sedežu organizacije ZN v New Yorku. Začela se je splošna razprava v generalni skupščini svetovne organizacije, ki je tako kot vsako leto priložnost, da predstavniki držav članic v nastopnih govorih ocenijo mednarodni politični in gospodarski položaj.

Dosedanje zasedanje in razprava potekata v zelo ugodnem ozračju, iz katerega veje spoznanje o nujnosti strpnega reševanja najbolj perečih problemov sodobnega sveta. In še eno značilnost lahko izluščimo iz dosedanjega dela generalne skupščine: nedavno peto konferenco voditeljev držav in vlad v Colombu z njenimi sklepi je na zasedanju izredno čutiti. Pa ne morda le zato, ker je ob začetku spregovorila predsednica Sri Lanke Sirimavo Bandaranaike in seznanila največji svetovni parlament s stališči neuvrščenih. Tudi druge članice gibanja neuvrščenih so v teh dneh intenzivnega dela v stekleni palači izredno delavne pri pojasnjevanju hotenj večine človeštva. Pomemben prispevek je dala tudi naša delegacija, ki jo je te dni vodil podpredsednik ZIS in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić. Minićeva srečanja s predstavniki številnih dežel so tako kot sama razprava jasno pokazala, da so v ospredju najbolj globalna vprašanja, kot je denimo, popuščanje mednarodne napetosti in ocena mednarodnega gospodarskega položaja.

Prav o slednjem pa je te dni tekla beseda tudi na skupščini mednarodnega denarnega sklada in mednarodne banke za obnovo in razvoj v Manili. Opaziti je zlasti veliko enotnost neuvrščenih dežel, ki so še enkrat jasno opozorile na nujnost graditve novega gospodarskega reda v svetu. Pri tem so razpravljavci zlasti opozarjali, da te zahteve niso izraz želje po gospodarskem spopadu, temveč nasprotno, po dogovarjanju in tesnejšem sodelovanju med razvitimi in deželami v razvoju. Prav mednarodni denarni sklad in mednarodna banka za obnovo in razvoj pa po mnenju večine delegatov lahko veliko pomagata pri gospodarskem in socialnem spreminjanju dežel v razvoju.

Bitka za demokratizacijo družbenopolitičnega življenja v Španiji, ki poteka od smrti diktatorja Franca dalje, se je v zadnjih dneh spet zaostrila. Dobri poznavalci razmer pravijo, da lahko pričakujemo večji pritisk desnice, ki bo nedvomno izkoristila zadnji atentat baskovske organizacije ETA na desničarskega člana kronskega sveta Juana Maria de Areluca. Resnici na ljubo je treba povedati, da se španska opozicija – zlasti njen najnaprednejši del – izogiba takšnim dejanjem, ker so očitno voda na desničarski mlin. Zato pa opozicija odločno terja legalizacijo svojega delovanja – se pravi delovanja vseh političnih strank. Vlada je v tem trenutku pod hudim pritiskom desnice in obljublja le delno sprostitev političnega življenja in delne reforme. Vse to priča o tem, da boj za dejansko demokratizacijo in odpravo ostankov frankizma v Španiji nikakor ni in tudi v prihodnje ne bo lahek.

BRANKO DOBRANIČ

Z OBISKA V SOVJESTSKI ZVEZI SE JE VRNILA DELEGACIJA SINDIKATA DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE

Ploden in obetaven dialog

Poleg tesnejšega sodelovanja sindikatov tudi obojestranski interes za povečanje blagovne menjave in poslovno-tehničnega sodelovanja

Kot gost centralnega odbora Sindikata delavcev lesne, predelovalne in papirne industrije ter gozdarstva Sovjetske zveze se je prejšnji teden mudila v tej deželi 32-članska delegacija Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije.

Med obiskom v Sovjetski zvezi so se člani slovenske delegacije, ki jo je vodil predsednik republiškega odbora Janko Goleš, zaustavili v Moskvi, Novgorodu in Leningradu. S predstavniki centralnega odbora sovjetskega sindikata ter oblastnih odborov sindikata v Novgorodu in Leningradu so se člani naše delegacije konkretno pogovorili o izkušnjah iz sindikalnega dela ter aktivnosti obeh organizacijah na vseh stopnjah njihove organiziranosti. Osrednja tema pogovorov pa so vsekakor bila vprašanja s področja skrbi za delovnega človeka ter gospodarjenja, zlasti še skrb za spodbudno nagrajevanje in čim boljšo storilnost ter kakovost dela.

Nadvse zanimivi so bili tudi obiski v sovjetskih delovnih organizacijah. Tako so člani slovenske delegacije, razdeljeni v dve skupini, obiskali po dve tovarni pohištva oziroma dve gozdarski organizaciji, vsi skupaj pa Lesno-tehnično akademijo v Leningradu, ki je naslednica prve gozdarske fakultete na svetu, ustanovljene že leta 1803. Med temi obiski je veljala pozornost delovnemu procesu, tehnologiji proizvodnje in načinu vzgoje kadrov. Vodilni delavci slovenske pohištvene industrije, ki so tudi bili v delegaciji, pa so se „na kraju samem" lahko seznanili tudi z možnostmi močnejšega prodora naše industrija na sovjetski trg, na katerem se nekatera naša podjetja, denimo Slovenijales in Stol Kamnik, že uveljavljajo.

Upoštevaje razlike v družbeni vlogi sindikatov oziroma razlike v sistemu in pogoje gospodarjenja seveda ni možno neposredno prevzemanje in prenašanje izkušenj naših sindikatov v prakso sovjetskih sindikatov oziroma obratno. Enaka ugotovitev velja, kar zadeva izkušnje in dosežke sovjetske in slovenske pohištvene industrije, vsekakor pa je mogoče govoriti o zelo koristnem delovnem obisku, po katerem bosta obe organizaciji lahko s pridom uporabili nekatere izkušnje iz delovanja sorodne organizacije v drugi državi, enako velja tudi za pohištveni industriji v obeh državah, ki bi tudi na poslovnem in gospodarskem področju lahko ne le utrdili, ampak predvsem razširili sodelovanje. Tako sodbo sta med sklepnimi razgovori v Moskvi potrdili obe delegaciji, še posebej pa jo je poudaril Oleg Roškov, namestnik ministra za lesno industrijo in gozdarstvo ruske federacije.

M. G.

kdo je kdo

EDWARD GIEREK

generalni sekretar poljske enotne stranke delavcev in predsednik državnega sveta Poljske

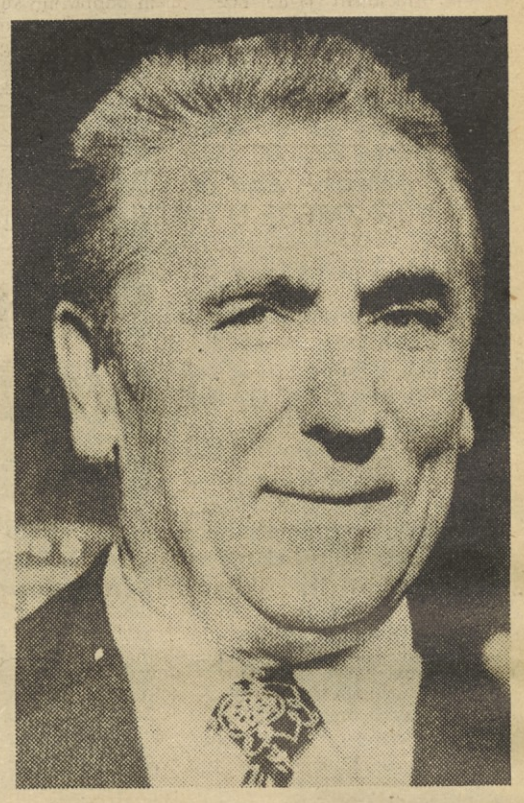

Med voditelji vzhodnoevropskih socialističnih držav je Edward Gierek, generalni sekretar poljske Enotne stranke delavcev in predsednik državnega sveta Poljske nekakšna izjema, če upoštevamo, da nima „domače" politične vzgoje ali političnega znanja, ki bi si ga pridobil v predvojnem izgnanstvu v Moskvi. Zrastel je namreč v zahodnih levičarskih strankah in v sindikalnih organizacijah.

Njegov oče je bil rudar in tudi sam se je že s trinajstimi leti zaposlil v rudniku. Rodil se je 6. januarja 1913. leta v Porabki; ko mu je umrl oče v rudniški nesreči, je Gierek sledil svoji družini v Francijo. Prve profesionalne in politične izkušnje si je pridobil v rudnikih Pas-de-Calaisa. S 24 leti, to je leta 1937, Giereka izženejo iz Francije z obtožbo, da je organiziral stavke. Izseli se v Belgijo, kjer nadaljuje delo rudarja in sindikalnega bojevnika. Stopi v belgijsko komunistično partijo, med drugo svetovno vojno pa se pridruži odporniškemu gibanju, pri čemer organizira za boj poljske beguncе.

Leta 1948 se vrne na Poljsko. V poljski enotni delavski partiji mu brez pridržkov priznajo njegov staž v belgijski komunistični partiji, saj je že v medvojnih letih zaslovel kot komunistični organizator poljskih beguncev na tujem.

Poljske oblasti ga pošljejo na politično delo na območje Katowic v Šleziji, kjer ostane šest let. Ta leta Gierek izkoristi za študij rudarstva in metalurgije. Pridobljena strokovnost skupaj z organizacijskimi sposobnostmi ga uvrsti med člane centralnega komiteja partije, kjer vodi oddelek za težko industrijo. Leta 1957 se vrne v Šlezijo na odgovorno upravno in politično funkcijo.

V trinajstih letih, v obdobju 1957–1960 si utrdi ugled in veljavo. Obda se z mladimi delavci in tehniki in goji neposredne in pristne stike z delavskimi množicami, med katerimi mu raste priljubljenost, ker dejansko skrbi za njihov blagor.

Pravijo, da je Giereka na čelo države postavila predvsem njegova sposobnost, da zna izbirati sodelavce. Ne nazadnje mu je v prid tudi globoko poznavanje bistva delavskih gibanj ne le doma, marveč tudi po svetu. Nedvomno mu koristi tudi dolgoletna sindikalna dejavnost, s katero si naposled lahko razlagamo tudi Gierekov vpliv in njegovo sposobnost, da zna miriti in zadovoljiti delavske množice in njihove politične ter socialne zahteve.

N. Ž.

AMERIŠKO PRESENEČENJE

Sindikati za demokrate

Z ostrim napadom na oba možna republikanska predsedniška kandidata, Forda in Reagana, se je največja ameriška sindikalna zveza AFL-CIO s svojim predsednikom Georgeom Meanyjem izrekla za demokratskega kandidata Jimmyja Carterja. Za avtomobilskimi delavci in koalicijo novih liberalnih posamičnih sindikatov so se sindikalno organizirani delavci ZDA po letu 1968 spet v večini izrekli za demokratskega predsedniškega kandidata.

Soglasno se je izvršni svet AFL-CIO odločil za javno podporo Jimmyju Carterju potem, ko je zveza sindikatov z odobravanjem sprejela demokratsko volilno pravico. Z gospodarsko politiko, ki je izzvala najhujšo recesijo v zadnjih 35 letih, z neobzirno uporabo predsedniške pravice do veta, z zlorabo te pravice in s tem, da je prelomil besedo, je – kot meni Meany – predsednik Ford zapravil zaupanje ljudstva v republikansko vlado.

Tako se po več kot desetletju najvplivnejši ameriški sindikati AFL-CIO očitno spet vračajo v demokratski tabor, kar je velikega pomena, če upoštevamo, da so se za Carterja pred tem izrekli tudi nekateri drugi sindikati, kot denimo sindikat avtomobilskih delavcev in zveza učiteljev, ki so se povezali v koaliciji progresivnih sindikatov. V predvolilni kampanji so se sindikati prebili s svojimi kandidati – vsak peti izbrani demokratski kandidat v Madison Square Guardenu je bil iz vrst sindikalistov. To je v primerjavi s prejšnjo predvolilno kampanjo nedvomno rekord.

Odločitev ameriških sindikatov v letošnji volilni kampanji, predvsem pa nepričakovani preobrat ogromnega in vplivnega sindikata AFL-CIO in njegovo vtirjenje v kolesnice naprednih sindikatov avtomobilskih delavcev, sta povod za različna sklepanja in razmišljanja. Dvomijo namreč, da bi se avtomobiski delavci vrnili pod streho AFL-CIO, sindikatov, ki jih vodi 82-letni George Meany. Nasledniku Meanyja in Woodcocka – naj bo ta iz tega ali onega sindikata – bo naraščajoča moč sindikata nameščencev dodatna spodbuda, da doseže in okrepi strjenost industrijskih sindikatov kot protiutež morebitni prevladi ene sindikalne centrale nad drugo ali celo nad večino.

nž

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Varnost in produktivnost dela

Varstvo pri delu je doslej razvilo na območju Slovenije naslednje varnostne dejavnosti: pravno, socialno, tehnično, zdravstveno, prometno, požarno, vedenjsko varstvo, varstvo pred žarčenjem, varstvo delovnega in življenjskega okolja, varnostno vzgojo, ekonomiko varstva, sistematiko varstva, varnostno statistiko in varnostno dokumentacijo. Seveda pa se nekatere od teh dejavnosti širijo, predvsem tehnično varstvo, zdravstveno varstvo in socialno varstvo, medtem ko se druge, denimo varnostna statistika, varnostna dokumentacija in sistematika varstva, ne morejo prav razmahniti. Tudi profili strokovnjakov še niso povsem izoblikovani po varnostnih dejavnostih. Mnogi strokovnjaki poleg svojega tehničnega strokovnega znanja delujejo na področju varstva le kot pojasnjevalci varnostnih predpisov, normativov, ukrepov in kot razlagalci odgovorov na različna vprašanja, ki zadevajo varnost v proizvodnem procesu po določilih veljavnih predpisov.

Tako ugotavljamo, da varnostnega razvoja še nimamo. Poskusimo pa v nadaljevanju opredeliti nekaj najvažnejših točk varnostnega razvoja.

Če vidimo, da neki konstrukcijski biro razvija novo delovno pripravo ali napravo, tedaj je s stališča varnostnega razvoja pomembno, ali bo delovna naprava ali priprava povzročala v novi izvedbi manj ropota, vibracij in drugih nevarnosti za zdravje in ovir za človeka kot priprava ali naprava v sedanji izvedbi. V takem primeru je potrebna: primerjalna varnostna analiza, ki odkriva to razliko.

Tudi za celoten sklop naprav in namestitev proizvodnih procesov moramo raziskati razvojni trenutek, kajti samo dejstvo, da bodo tehnološka sredstva posodobljena, še ne zagotavlja, da bodo dosežene optimalne možnosti tako glede produktivnosti kot varnosti pri delu. Takšna varnostna analiza o razvojnem trenutku terja precej analitičnega in raziskovalnega dela. Kljub stroškom in naporom pa moramo vedeti, da s tem povečujemo konkurenčno sposobnost, raven produktivnosti in uveljavljamo raven varnosti pri delu za dobo vsaj 15 do 20 let.

Varnostni razvoj in še posebej neustreznost meril napredka sta uveljavila nova pojmovanja in merila za kvaliteto življenja. V kvaliteto življenja štejemo stanovanjsko raven, raven urejenosti življenjskega okolja, raven urejenosti delovnega okolja, možnosti poklicnega napredka z vzgojo, zdravstveno urejenost, zagotovljenost pravilne prehrane, uspešnost splošnega administrativnega reševanja zadev prebivalcev, raven zdravstvenega stanja, raven socialnega varstva in raven uživanja kulturnih dosežkov in pridobitev. Če na eni strani proučujemo in merimo omenjene kvalitete življenja ter na tem področju opredeljujemo posamezne pomanjkljivosti, na drugi strani pa proučujemo varstvene dejavnosti, produktivnost proizvodnih procesov kot celot, ugotovimo, da obe področji prav lahko med seboj povezujemo, izpopolnjujemo in razvijamo. Tako dobivata produktivnost in varnost po vseh svojih dejavnostih konkretnejše in neposredno dosegljivejše cilje in smotre.

Produktivnost dela in varnost pri delu moramo obravnavati povezano. Na eni strani produktivnost in na drugi strani razvit napredek delovne sposobnosti, ki daje učinke dela ustrezne ravni kakovosti življenja. Delovna sposobnost (njena stopnja in prožnost) je osnova, je izhodišče in merilo za produktivnost. Delovna sposobnost je dejavnik konkurenčnosti za uveljavljanje na svetovnem tržišču. Obenem pa je delovna sposobnost pogojena s kakovostjo življenja.

To pa pomeni, da je treba za samoupravno in družbeno operacionalnost temeljito spremeniti pojmovanje varstva pri delu, kadrovski sestavi strokovnjakov za varstvo pri delu, angažiranje in uveljavljanje produktivnosti dela ter vse to skleniti v krog napredka preko sistema kakovosti življenjske ravni.

sprašujete – odgovarjamo

Prosim za pojasnilo na naslednji vprašanji:

– V kolikšni višini – če sploh pripada – se lahko izplača nagrada ob odhodu v pokoj delavcu, ki se je upokojil z 20 leti delovne dobe, denimo invalidsko ali starostno?

– Ali se nagrada za delo ob odhodu v pokoj in nagrada za delovni jubilej izključujeta?

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

– V sindikalni listi za leto 1976 je zapisano, da znaša nagrada za delo ob odhodu v pokoj najmanj dva in največ tri neto poprečne osebne dohodke na zaposlenega v SR Sloveniji za minulo leto. V tem razponu so organizacije združenega dela dolžne v samoupravnem splošnem aktu določiti višino te nagrade. Višina nagrade je lahko, če se tako delavci dogovorijo, odvisna od delovne dobe, pri kateri se delavec upokoji, vendar mora biti v mejah omenjenega razpona. Nagrada za delo ob upokojitvi pa gre vsakemu delavcu, torej ne glede na delovno dobo, s katero delavec odhaja v pokoj.

– Nagrada za delovni jubilej se lahko podeljuje delavcem za 10, 20 in 30 let. Nagrada za delo ob odhodu v pokoj za 35 oziroma 40 let delovne dobe. V tem primeru ui potrebno, da se izključujeta, ker ne sovpadata na isti datum. Sicer pa je pomen jubilejne nagrade povsem drugačen kot pomen nagrade za delo ob upokojitvi, zato se nagradi ne izključujeta.

ČETRTE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV KLINIČNEGA CENTRA

Lovorika predstavnikom inštituta Golnik

Prihodnje leto bo srečanje zdravstvenih delavcev Slovenije

Letošnje četrto športno srečanje delavcev ljubljanskega kliničnega centra je bilo minulo soboto na Golniku. Športne igre je organizirala konferenca sindikatov Kliničnega centra, pokrovitelj tradicionalnega športnega srečanja pa je bil Zdravko Krvina, glavni direktor centra. Dodamo naj še to, da je bilo letošnje športno srečanje v času, ko praznuje Inštitut za pljučne bolezni in tuberkulozo Golnik 55-letnico svojega obstoja, kar je dalo prireditvi še toliko bolj slavnostno vzdušje.

Značilnosti letošnjega športnega srečanja zdravstvenih delavcev Kliničnega centra na Golniku lahko strnemo v en sam stavek: organizacija je bila na zavidljivi ravni, kar pa vseeno ni bilo dovolj, da nekateri prijavljeni tekmovalci zaradi slabega vremena ne bi ostali doma. Z neba sta namreč nenehno pritiskala vlaga in mrak, mislili smo, da se bo zdaj ulilo kot iz škafa, zato so mnogi, ki naj bi se na Golniku potegovali za čim boljšo uvrstitev, raje ostali doma. Na toplem, pod varno streho. Rezultat tega je bil, da so se nekatera srečanja končala kar brez boja, saj sta za tekmo potrebna vedno najmanj dva. Kljub vsemu, dobre volje je bilo na vsakem koraku dovolj, za vse je bilo dobro poskrbljeno, zato tudi slabo vreme ni zmagalo.

Povedali so nam, da se je kljub vsemu udeležilo iger blizu 800 tekmovalcev, „spremljevalcev" in gledalcev pa je bilo seveda precej več. Pravijo, da blizu 1500! Res, dobra organizacija dela čudeže!

Tudi letos so se športniki borili na osmih področjih: v krosu, namiznem tenisu, kegljanju, odbojki, košarki, malem nogometu, streljanju in v šahu. Pripravili so tudi trim tekmovanje, ki pa ni štelo za končno uvrstitev. Ob tem naj povemo, da so se športnega srečanja na Golniku množično udeležile tudi ženske, ki so sicer na takih tekmovanjih bolj redki gosti. Žal!

Zaradi slabega vremena, predvsem mokrih terenov, kar še posebej velja za odbojkarsko igrišče, so bila srečanja seveda nekoliko otežkočena.

V skupni uvrstitvi so se letos najbolje odrezali tekmovalci Inštituta Golnik in tako osvojili prehodni pokal. Na drugem mestu v skupni uvrstitvi so športniki Klinične bolnišnice za psihiatrijo, na tretjem pa njihovi tovariši s transfuzije. Slede: 4. Ginekološka klinika, 5. Interna klinika, itd.

Ob koncu naj omenimo le še to, da so ob tej priložnosti ustanovili iniciativni odbor, ki bo prihodnje leto organiziral prvo športno srečanje zdravstvenih delavcev Slovenije!

A. Ul.

SKRB ZA AKTIVEN ODDIH V LJUBLJANSKEM LITOSTROJU

Uspešni amaterji

Tudi v ljubljanskem Litostroju skrbi za zdravo razvedrilo zaposlenih v prostem času sindikalna organizacija. Predsednik osnovnih organizacij sindikata Ivo Sabol nam je povedal, da gre v tej delovni organizaciji predvsem za rekreacijo med odmorom in za aktiven oddih v popoldanskem času oziroma ob koncu tedna. Milan Vidmar, tehnični sekretar družbenopolitičnih organizacij v Litostroju, pa je k temu dodal, da vodi vso dejavnost 7-članska komisija za šport in rekreacijo na ravni podjetja, medtem ko imajo vse temeljne organizacije svoje komisije. Tako skrbi v Litostroju za zdravo rekreacijo zaposlenih blizu 50 ljudi, ki žrtvujejo veliko svojega prostega časa za to, da imajo člani tega velikega delovnega kolektiva številne in pestre možnosti za mikavno in obenem koristno izkoriščanje prostega časa. V Litostroju nimajo „profesionalca" pa vendar gre. Pravijo, da celo odlično!

SMISEL: SPROSTITEV IN ODDIH!

Med odmori je rekreacijska dejavnost v Litostroju povsem spontana. Približno tretjina zaposlenih si privošči v tem času nekaj minut aktivnega razvedrila, saj je možnosti za to kar precej, čeprav v Litostroju še nimajo koliko športnih objektov.

„Športna dejavnost med odmori je zelo pestra . . .", nam je pripovedoval Milan Vidmar. „Res je, da so si delavci nekatere igre in pravila prikrojili nekoliko po svoje, vendar se prijetno zabavajo in rekreirajo. In to je smisel vsega tega – sprostitev in aktiven oddih. S čim se ukvarjajo delavci v času odmora? Z balinanjem, badmintonom, namiznim kegljanjem, odbojko, v krogu in brez mreže, pa s streljanjem z zračno pištolo, rokometom, itd. Zelo verjetno je najbolj priljubljena športna panoga med odmorom mali nogomet, ta privablja tudi precej gledalcev, veliko ljudi pa izkoristi nekaj prostih minut za sprehod po našem parku, saj so v Litostroju mikavna sprehajališča . . ."

Kot smo že povedali, je športna dejavnost zaposlenih v času odmora povsem samoiniciativna. Delavci sami so prišli do tega, da se bolje počutijo in da jim služba mine hitreje, če vsaj za nekaj minut pozabijo na vse in se sproste ob igri.

PLANINCI NAJAKTIVNEJŠI

Za popoldansko športno dejavnost zaposlenih v Litostroju skrbe športne organizacije, ki jih imajo v tej delovni organizaciji kar pet. Ustanovili so namreč kluba za balinanje in kegljanje, strelsko družino, svoje planinsko društvo in taborniško organizacijo.

„Najmočnejše je planinsko društvo, ki vključuje več kot 500 delavcev. Vsako leto si izdelajo bogat program dela, ki ga med letom dosledno uresničujejo. Ob tem je še najbolj razveseljivo dejstvo, da hkrati odpirajo prelep gorski svet tudi drugim našim ljudem, ki doslej še niso spoznali številnih mikavnosti gora in planinarjenja . . .", je povedal Ivo Sabol.

Seveda skrbe športni organizatorji v Litostroju tudi za delo na drugih področjih. Pozimi organizirajo smučarske tečaje tako za zaposlene kot tudi za njihove otroke. Vse več je v Litostroju tudi ljubiteljev teka na smučeh, zato je delovna organizacija kupila več parov tekaških smuči . . . Tudi sicer imajo Litostrojci lepe možnosti za dejavnosti na snegu, saj imajo svoj planinski dom na Soriški planini, kjer so po navadi ugodne snežne razmere po pet mesecev na leto.

Pogosto organizirajo v Litostroju tudi najrazličnejše množične športne akcije, katerih glavni namen je privabiti v naravo in navdušiti za aktivno razvedrilo čimveč delavcev in njihovih svojcev. Takih akcij je seveda precej, tako v poletnem kot tudi v zimskem času.

„Ena naših tradicionalnih in obenem najbolj priljubljenih akcij je tabor na Soriški planini. Letos se ga je udeležilo malo manj kot 3000 ljudi, kar je dovolj zgovoren dokaz, da ljudje radi zahajajo na Soriško planino. Tu organiziramo najrazličnejša tekmovanja, da se ljudje razvedrijo, nasmejijo in globoko nadihajo planinskega zraka . . .", nam je pripovedoval Milan Vidmar.

VLOŽENO DELO SE DOBRO OBRESTUJE!

V Litostroju računajo, da se ukvarja s športno rekreacijo redno ali vsaj enkrat tedensko blizu polovica zaposlenih. Podatek je razmeroma spodbuden, lahko pa bi bil še veliko bolj, če bi imeli litostrojci vsaj najnujnejše športne objekte. Zato si pomagajo na najrazličnejše načine.

„Zanimivo pa je, da sploh nimamo težav s kadri, ki skorajda povsod predstavljajo glavni problem. Vse delo sloni na komisijah ter na naših športnih društvih in poteka po zastavljenem načrtu . . .", razlagajo v Litostroju. „Res, precej časa je potrebno žrtvovati za organizacijo pestre športne dejavnosti, toda vsi smo si edini v tem, da se to delo dobro obrestuje. Zato tudi vse to zmoremo."

A. ULAGA

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

VIII. ŠPORTNE IGRE GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

Zmaga predstavnikov SRS

Ob koncu minulega tedna so bile v Šibeniku VIII. športne igre gradbenih delavcev Jugoslavije, ki so se jih, tako kot vsa leta doslej, udeležili tudi slovenski predstavniki.

Na igrah je sodelovalo več kot petsto športnikov iz 44 delovnih organizacij. Športno srečanje so gradbinci izkoristili tudi za tekmovanje v stroki, za tako imenovano „strokovno" tekmovanje.

V nogometu so zmagali delavci gradbenega podjetja Hercegovina iz Mostarja, v kegljanju so bili najuspešnejši predstavniki celjskega Ingrada, v odbojki tekmovalci subotiškega Integrala, v streljanju delavci mariborskega Konstruktorja, v namiznem tenisu pa športniki ljubljanskega Gradisa.

Tekmovanja so se udeležile tudi ženske. V streljanju so zmagale Sarajevčanke, v odbojki in v šahu pa so slavile zmago športnice celjskega Ingrada.

V skupni oceni, všteti so tudi rezultati tekmovanja v stroki, so zbrali največ točk predstavniki Hrvaške. Na drugo mesto se je uvrstila ekipa Slovenije, na tretje pa Srbije. V športnem delu srečanja so tudi letos pobrali lovorike slovenski gradbinci.

SLOVENSKA BISTRICA

Sporazumno dogovarjanje

Na nedavni seji osnovnih telesnokulturnih organizacij, združenih v občinsko telesnokulturno organizacijo, so sprejeli sklep o ustanovitvi zveze telesnokulturnih organizacij občine Slovenska Bistrica.

Osnovni namen povezovanja je, da ljudje v treh delegatskih konferencah uresničujejo svoje cilje in naloge v skladu s sporazumno dogovorjeno politiko, stališči in sklepi, sprejetimi v osnovnih telesnokulturnih skupnostih in občinski telesnokulturni skupnosti.

Z ustanovitvijo tega organa bodo lahko še uspešneje kot doslej sodelovali pri oblikovanju in uresničevanju nadaljnjega programa dela in razvoja telesne kulture v občini. Načrtneje bodo lahko tudi usmerjali celotno delovanje včlanjenih organizacij in posameznikov, spodbujali in pospeševali samoupravne odnose v osnovnih telesnokulturnih organizacijah. Pomembnejši korak pa bo storjen tudi na področju družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja med osnovnimi telesnokulturnimi organizacijami in telesnokulturno skupnostjo.

Ob sprejetju dokumentov samoupravnega sporazuma o ustanovitvi ZTKO občine Slovenska Bistrica so se še dogovorili, da bo delegacija konference za šolski in tekmovalni šport kot tudi konference za rekreacijski šport štela po 16 članov. Za predsednika ZTKO Slovenska Bistrica so izvolili Branka Petana, za sekretarja pa Borisa Juraka.

V. HORVAT

LJUBLJANA

Srečanje gostincev

V ljubljanskem športnem parku Kodeljevo je bilo v organizaciji sekcije za šport in rekreacijo pri Gostinskem poslovnem združenju Ljubljana tretje tradicionalno športno srečanje gostincev Postojne in Ljubljane.

Športniki so se pomerili v namiznem tenisu, balinanju, kegljanju, malem nogometu, streljanju in šahu. Nastopile so tudi ženske, ki so se pomerile v kegljanju in streljanju.

M. VAUPOTIČ

ŽALEC

Vse več ljubiteljev planin

Po obronkih Savinjske doline in do Resevne nad Šentjurjem že četrto leto poteka savinjska planinska pot. Na zadnji svečani podelitvi značk na planinski postojanki Šmohor, ki je prav tako vključena v pot, so ugotovili, da so podelili že 296 značk.

Da bi pot še bolj približali delovnemu človeku, so v Žalcu izvedli trim planinsko pot, ki obsega tudi del Savinjske planinske poti. To pot je lani opravilo 318 planincev, letos pa že več kot 450. Obisk teh in drugih planinskih poti kaže, da planinske poti postajajo vedno bolj obiskane, da vedno bolj postajajo sredstvo množičnega turizma in rekreacije.

Zato tudi ni odveč ugotovitev planinske zveze Slovenije, da bi potrebovali za organizirane izlete v naravo 200 do 300 planinskih vodnikov.

F. JEŽOVNIK

IDRIJA

V počastitev občinskega praznika

V počastitev praznika občine Idrija so bila v Cerknem in v Idriji tekmovanja v streljanju in šahu. V Cerknem so se srečali šahisti ETE Cerkno in idrijskega Kolektorja. Dvokrožni dvoboj na osmih deskah je potekal po ševeniškem sistemu in se je končal s prepričljivim uspehom šahistov ETE Cerkno, ki so zmagali z rezultatom 79:49. Pri zmagovalcih so bili najboljši Makuc 13,5, Golob 11,5, Tavčar 11, Podgorelec 10,5 točke, itd., pri Kolektorju pa Kovač 15, Sedej 8, Kenda 5,5, Erjavec 5 točk.

Prijateljsko srečanje so šahisti izkoristili tudi za ogled TOZD Plošče, kjer so se seznanili s proizvodnimi uspehi.

Hitropoteznega šahovskega turnirja v Idriji se je udeležilo 11 igralcev iz Cerknega in Idrije. Zmagal je Stojan Petrič, ki je le enkrat remiziral in zbral 9,5 točke. Drugi je Kovač 9 in 3.–4. Kanduč in Kurteši (Cerkno) 7,5 točke, Crnobrnja 6, 6. Sedej 5, 7. T. Troha 4,5, 8.–9. V. Troha in Bolko 3 točke, itd.

Trim tekmovanja v streljanju z zračno puško se je v Idriji udeležilo osem štiričlanskih ekip in 56 posameznikov. Pri moških je v ekipni konkurenci zmagala ekipa Psihiatrične bolnišnice s 556 krogi, sledijo Slovenijales 542, Gozdna uprava 513, Postaja milice Idrija 477, Osnovna šola Idrija 474 krogov, itd.

Med posamezniki je bil najboljši Jože Rupnik – Slovenijales 158 krogov, 2. Pavel Vidic – Avtoprevoz 154 krogov, 3. Stane Fink – Psihiatrična bolnišnica 151 krogov, 4. Dominik Nagode – Slovenijales, itd.

Pri ženskah so bile najboljše streljke Slovenijalesa s 377 krogi in med posameznicami njihova predstavnica Slavica Medved s 121 krogi. Vsa tekmovanja sta v sodelovanju s posameznimi klubi organizirala telesnokulturna skupnost Idrija in občinski sindikalni svet. Tako so se tudi idrijski športniki vključili v praznovanje občinskega praznika.

SILVO KOVAČ

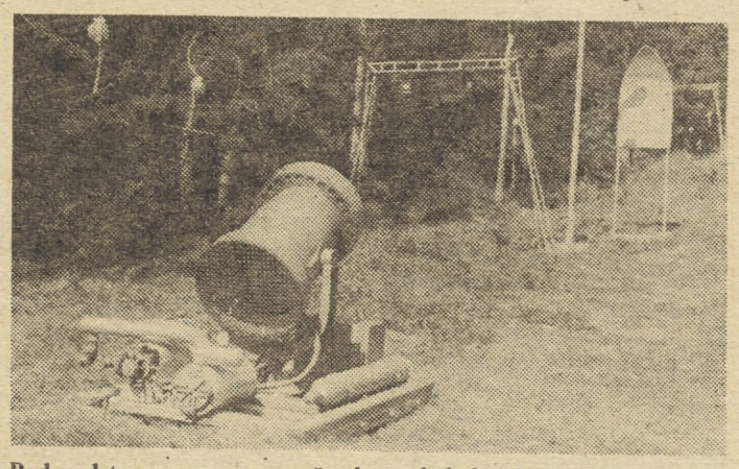

Pod vodstvom znanega smučarskega skakalca Jožeta Zidarja so izdelali jeseniški železarji snežni top, ki bo belil pobočja na Kresu, kjer ima krajevna skupnost Javornik-Koroška Bela nov rekreacijski center. B. B.

Na eni najmikavnejših TRIM stez v Sloveniji – v Begunjah na Gorenjskem.

OB 40-LETNICI VELIKE TEKSTILNE STAVKE V SLOVENIJI (XIII.)

PETINTRIDESET ODLOČILNIH DNI

Piše: Dr. France Kresal

IZVIRNA REŠITEV ZA ODPUŠČENE TEKSTILCE

Iz analize vseh odgovorov in izjav podjetnikov je še vedno odseval strah pred javnim mnenjem in pred nezadovoljstvom delavstva. Radi bi se pokazali „pravične delodajalce", ki jih ne vodi želja po maščevanju, ampak kvečjemu želja po ureditvi delovnih odnosov v podjetju. Za večino odpuščenih delavcev so si izmišljali druge objektivne vzroke za odpust, predvsem redukcijo proizvodnje, pomanjkanje naročil, remont tovarne in podobno. Svojo željo po represalijah so večinoma prikrivali.

Druga skupna težnja podjetnikov je bila nagrajevanje tistih delavcev, ki med stavko niso vidneje nastopali. Oblik nagrajevanja je bilo več. Te delavce so delodajalci najprej sprejeli na delo, nekateri so dobili boljša delovna mesta, drugi so dobili podpore za čas, ko so čakali na delo, nekateri pa celo nadomestilo za izgubljeno mezdo v času stavke – vse to po načelu divide et impera ali deli in vladaj!

Vse obljube in zagotovitve predstavnikov oblasti, podjetij in delavskih zaščitnih ustanov, da zaradi stavke ne bo nihče odpuščen, so se pokazale prazne mamje.

Kranjski tekstilni delavci, ki so jim tovarnarji po stavki zaprli vrata in jih vpisali na „črno listo", so si pomagali na edinstven način. Združili so se in ustanovili tekstilno proizvodno zadrugo. Težko so zbrali sredstva za stroje in obratni kapital, a s skupnimi močmi so le spravili skupaj toliko sredstev, da so si zgradili začasno delavnico in kupili nekaj strojev.

Ob pomoči partije je bil sestavljen pripravljalni odbor, da pripravi vse potrebno za ustanovitev zadruge. Do 31. decembra 1936. leta je pristopilo 17 članov s 16.000 dinarji vplačanih deležev in 15.000 dinarjev posojila. S tem skromnim zneskom so v začetku leta 1937 zgradili začasno delavnico – leseno barako na vrtu Tominca v Stražišču. Postavljenih je bilo 7 statev in začeli so tkati prve metre blaga. Začetek je bil težak. Vznemirjala jih je policija, inšpekcija dela pa je iskala najrazličnejše tehnične pomanjkljivosti v delavnici, izrekala kazni in grozila s prepovedjo obratovanja.

Takoj ob ustanovitvi zadruge je bil problem prehrane zadružnikov. Ustanovili so zadružno kuhinjo, da bi tako zadružnikom omogočili prehrano. Zaradi neurejene produkcije, slabih strojev, ki so tkali nekvalitetno blago, neurejenega tržišča, pomanjkanja kapitala za nabavo surovin in zaradi številnih drugih problemov zadružniki sprva niso zaslužili niti toliko, da bi si plačali hrano.

Ustanovni občni zbor zadruge je bil 27. marca 1937. leta v leseni baraki v Stražišču. Izvoljen je bil upravni in nadzorni odbor. V upravni odbor so bili izvoljeni: Ivan Tominc, Valentin Teran, Vinko Šifrer in Ana Avbelj, v nadzorni odbor pa: Rudi Papež, Stanko Gorjanc, Mici Mole, Valentin Gregorčič in Stanko Toplak. Prvotni zadružni delež v znesku 1.000 din so zvišali na 2.000 din. S tem je zadruga prišla do obratnega kapitala. S pristopom novih članov z vplačanimi deleži in s posojilom je zadruga postajala vedno močnejša. Na Otočah je zgradila novo tovarniško poslopje.

Velika tekstilna stavka leta 1936, ki se je začela 20. avgusta v Kranju, se nato razširila skoraj na vso Slovenijo, se je končala 23. septembra s podpisom kolektivne pogodbe, ki je določala priborjene delavske pravice za vse tekstilce v Sloveniji. To je bil velik uspeh delavskega gibanja.

Revolucionarno delavstvo pod vodstvom partije je bilo borbeno. Borbeno razpoloženje in politične razmere ob stavki so ves čas obvladovali komunisti, ki so se na stavko pripravljali že prej. Vodil jih je predsednik Strokovne komisije Franc Leskošek. Pravilno so imeli ta mezdni boj in akcijo za sklenitev kolektivne pogodbe za razredni politični boj, v katerem je ekonomski boj spremljal boj za politične pravice. Zato se je morala razgaliti tudi buržoazna oblast. Tako oblast kot podjetniki so z vsemi sredstvi oblasti in z nasiljem strli gibanje, ki se je začelo.

Stavkovni odbor, ki so ga dejansko vodili komunisti, se je dobro zavedal, da morajo Kranju slediti stavke v tekstilnih podjetjih vse Slovenije. Iz Kranja in Škofje Loke se je stavka razširila na Tržič in Ljubljano, 1. septembra pa v mariborske tekstilne tovarne in v Prebold. Delavci, organizirani v socialistični Strokovni komisiji, krščanskosocialistični Jugoslovanski strokovni zvezi, liberalni Narodni strokovni zvezi in neorganizirani, so nastopili enotno ne glede na svetovnonazorsko prepričanje, sindikalno in politično organiziranost. Izbrali so si v tistem času pri nas še nov način stavke z zasedbo tovarn. Stavkajoče tekstilce so podprli delavci drugih strok, kmetje, obrtniki in mali trgovci. Tako je nastala bojna zveza delavskega razreda in drugih slojev.

To je bil največji vzpon revolucionarnega delavskega gibanja tekstilcev in tudi vsega delavstva v Sloveniji. Stavka je več kot mesec dni pritegovala vso slovensko javnost. Tekstilna stavka je bila osrednji problem tistega časa pred 40 leti. Njenim voditeljem je uspelo stavko organizirati skoraj v vsej Sloveniji in jo uspešno izpeljati, zadržati delavstvo v zasedenih tovarnah. Zelo uspešno so organizirali kolektivno življenje v zasedenih tovarnah.

Tekstilna stavka je bila velik uspeh partije v organizacijskem, še zlasti pa v političnem pogledu.

(KONEC)

Tominčeva drvarnica v Stražišču pri Kranju, kjer je bila leta 1937 Tekstilna zadruga.

— Že mogoče, da je močan, ampak nas to ne zanima . . .

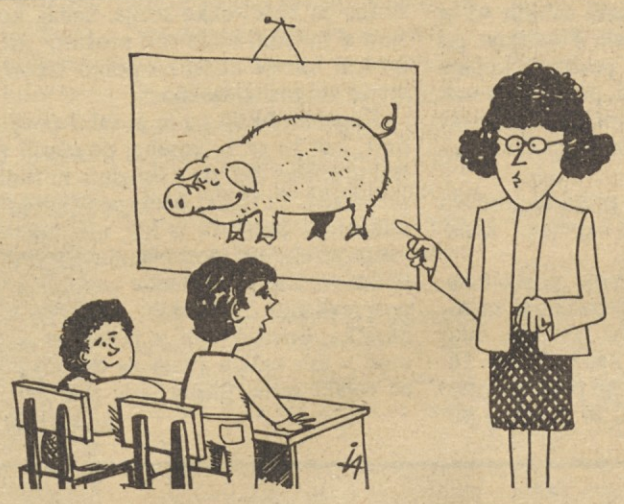

— Lojze, katera žival je to . . ?
— Najredkejša pri nas, tršica!

Karikaturi: I, Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 14. 10. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

DE	RISAR KARIKATUR	POSNEMANJE GLASU ZBESEDO	RDEČA POLJSKA CVETLICA	PREPROSTO SREDSTVO ZA PLOMBO, SPLAV	MESTO V SR ITALIJI, OBJADRANJI	SESTAVINA SVETILNEGA PLINA	REŠETO	REKA V SZ, DESNI PRITOK VOLGE	GROBO DOMAČE SUKNO			
STROJ ZA KOMPRIMIRANJE PLINOV ALI PARE												
NAUK O ANALIZI												
IGRALEC IGRE Z ŽOGO												
IVO MINATTI			ALKOHOL. PIJAČA / NAGIB, RAZLOG, MIK					STAROGRŠKA HOTNICA	MESTO V ROMUNIJI	JANEZ TRDINA / VRSTA PROJEKCIJE		
ODPRTO SOBNO OGNJIŠČE						SESTAVIL R. N.	GL. MESTO SEV. VIETNAMA / PABLO NERUDA					
KORALNI OTOKI						MESTECE V BOKI KOTORSKI / OTTA ONDINA						
ITALIJAN. KOMIK					JEZ. IN PROVINCA V KANADI / OZEK BORILNI MEČ							
UPANJA, NADE				GR. ČRKA / SKLADBA ZA ZBOR IN ORKESTER			OJDIP / VULKANSKO ŽRELO					DE
NAJMANJŠI SESALEC						KRANJ / MEHIŠKO PRISTANIŠČE IN KOPALIŠČE			SIMON BOLIVAR / PRIP. ANGL. KONSERV. STR.			ŽELEZOV OKSID
RIMSKA 2			PRISTROJ, NAPRAVA / EKSTRAKT IZ KŽEBLJEV RODOVNIK							ENAKA SOGL. / UNIČEVALCI RAZBITAČI (GERM. NARO.)		
SRBSKO MESTO, ZNANO PO IZDEL. SIRA								OVITEK				
SOL VINSKE KISLINE								ODRGNINA, RISA / DELI KNJIGE				
DE	HRVATSKI SKLADATELJ (KRSTO)	GALIJ / DOM. OBLIKA ŽEN. IMENA			GRENKA ZDRAVILNA RASTLINA						ROGATA DOMAČA ŽIVAL	ZOLAJEV ROMAN O PARIŠKI PROSTITUTKI
PAKET, ZAVOJ					ŠVICARSKI PRAKANTON / TIBETANSKO GOVEDO				REKA V SZ, PRITOK AZOVSKEGA MORJA / PREVEJANEC			
NADROBNOST, POTANKOST							IGRA NA SREČO / EMIL LUDVIGER					
SOSS				PLIN, KI NASTANE OB REAKCIJI KARBIDA IN VODE								
MONGOLSKI POGLAVAR				MNOŽINA								

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

ANVAR EL SADAT, RIO DE JANEIRO, KALAN, FARMAR, AGON, POGON, DANA, ANALIZA, ART, KRT, IKAR, AELITA, TANA, RAVNIK, ROG, SIENIT, SO, LAIK, RETOR, ARSEN, AZORI, SKARABEJ, GOS, TAR, TOLSTOST, ON, LAN, KOVAR, VSKOK, SATIRA, KARPATI, ELIN, ASKARIS, MAO.

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke:

1. nagrada, 200 din: Adolf Vengust, PTT 61420 Trbovlje;
2. nagrada, 150 din: Marija Vidervol, Centromerkur-Konfekcija, Trubarjeva 1/3, 61000 Ljubljana;
3. nagrada, 100 din: Ervin Alt, 61431 Dol pri Hrastniku 23.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Na položaju Breginj

Nedvomno je res, da so pripadniki Jugoslovanske ljudske armade prvi ali vsaj med prvimi priskočili na pomoč prebivalstvu prizadetega Posočja. Dali in postavili so šotore, pripravljali hrano za prebivalce in pomagali pri obnovi hiš.

Po zadnjih potresnih sunkih so se vojaki še bolj izkazali. Pomagajo pri obnovi razmajahnih poslopij, kuhajo za prebivalce več vasi; postavili in uredili so šotore za več kot tisoč delavcev gradbene operative in zanje tudi pripravljajo hrano.

V vas Breginj pa je prišel še poseben odred JLA, ki ga vodi kapetan I. klase Marko Jakšić.

„Prevzeli smo rušenje poškodovanih hiš v Breginju. Predvidenih za rušenje je približno 140 poslopij, tako da jih bo ostalo le kakih 15 ali 16. Odred smo za to nalogo posebej sestavili iz primernih ljudi in seveda s potrebno mehanizacijo. Delamo vsak dan, čeprav nas zelo ovira dež. Prve dni smo imeli tudi težave. Takega načina rušenja v vojski nismo vajeni, kadar rušimo, delamo to z eksplozivom, kar pa tukaj seveda ne pride v poštev. Pa tudi ozke ulice Breginja so zelo nerodne za naše velike stroje. Sedaj, ko smo si naredili malo več prostora, gre laže in hitreje in lahko polno izkoristimo vso mehanizacijo.“

Kapetan Jakšić pa je pozabil povedati, kar pa so še posebej poudarili v štabu civilne zaščite v Breginju in tudi prebivalci, da vojaki pomagajo tudi pri odnašanju pohištva iz hiš, pri razkrivanju streh, pri postavljanju zasilnih barak za imetje vaščanov pa tudi pri pospravljanju poljskih pridelkov. Skratka, povsod, kjer je potrebna pomoč v teh težkih časih za Breginjce, so vojaki vselej pripravljeni poprijeti.

A. AGNIČ

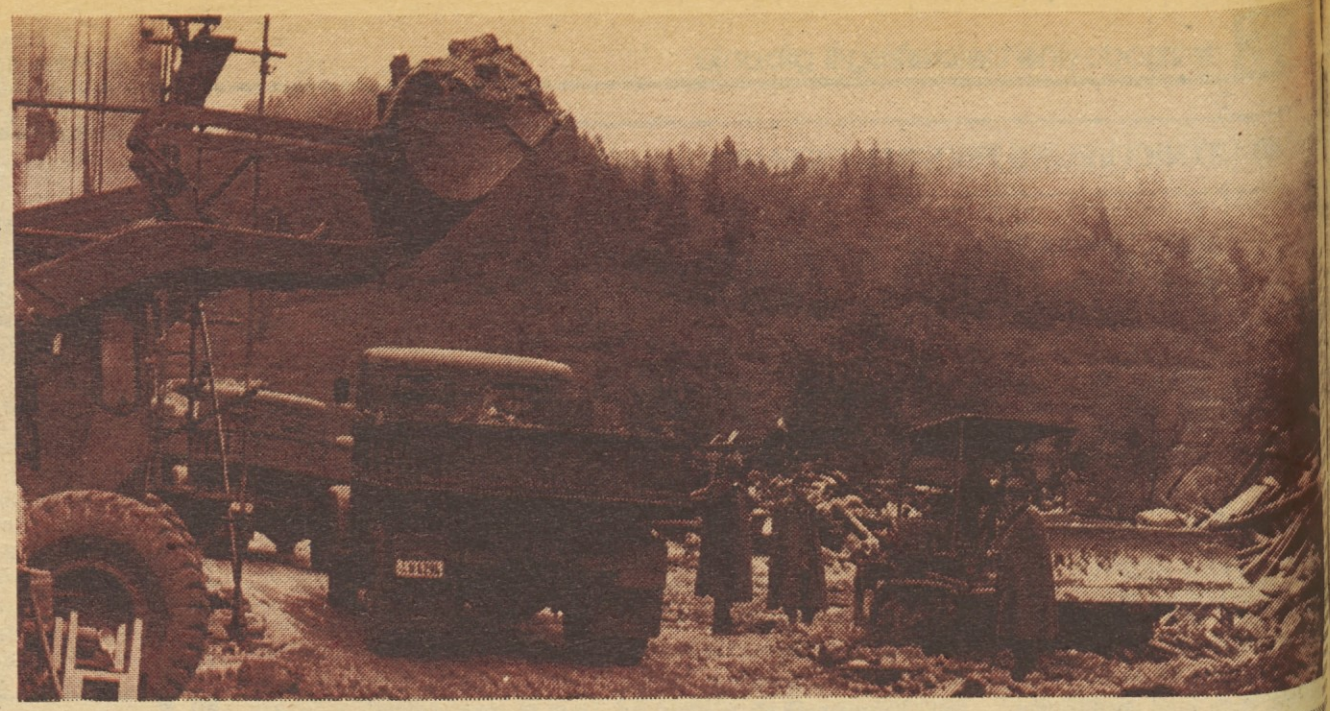

Tudi dež in globoko blato ne zadržita vojakov pri delu, saj, kot pravi Dancio Glavina: „Ni to delo tako kot izkopavanje trase za cesto. Tukaj podiramo hiše in ljudje, ki nas gledajo, imajo solze v očeh.“

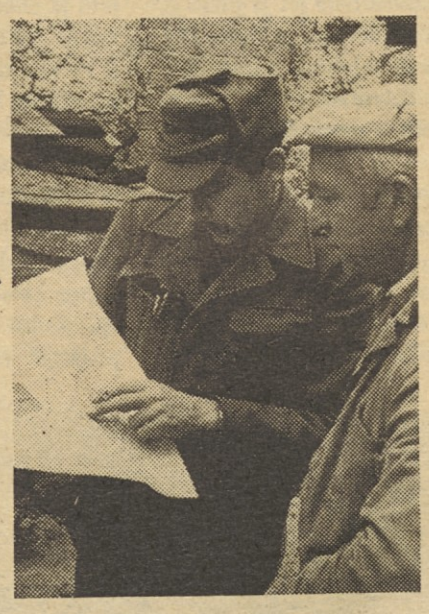

Stojan Štrukelj je varnostni inženir in v odredu JLA v Breginju skrbi predvsem za varno delo, za vse zaščitne ukrepe pri rušenju, prav tako pa tudi usklajuje načrt rušenja in se dogovarja z lastniki posameznih hiš.

Največ težav pri rušenju imajo vojaki z izseljevanjem pohištva in imetja. Pogosto prenašajo pohištvo iz hiše v hišo, ker zasilnih barak še ni dovolj.

Deseti november, rok, do katerega morajo vsi prizadeti prebivalci dobiti streho nad glavo, je blizu. Foto: A. Agnič

Kam spraviti pohištvo, pridelek, stroje, to je sedaj vprašanje, ki najbolj tare Breginjce. Čeprav vojaki in domačini zelo na hitro postavljajo barake, je teh še vedno premalo.

V Breginju ni jedilnice; vojakom tekne kosilo tudi med ruševinami.

HUMORESKA

Pomoč je spodrsnila na odstotkih

V zahribovski občini so seveda s prav takim zagonom in navdušenjem zbirali pomoč za prizadete v Posočju kakor povsod drugje v Sloveniji. Sploh se ni zastavljalo vprašanje, koliko denarja, prikolic in montažnih hiš bodo spravili skupaj. Bolj jih je skrbelo, če bodo njihova zbirateljska prizadevanja naletela na pravilno in politično odmevno oceno. Župan, predsedniki in sekretarji zahribovske občine so namreč »v krogu« družbenopolitičnih dejavnikov na dveh uradnih posvetih in »več« (natančno število zaradi razumljive odsotnosti zapisnikov ni) ad hoc pripravljenih okroglih mizah ugotovili, kako je pomoč za prizadete v Posočju res življenjskega pomena, vendar ima ZBIRANJE v Zahribovju nekatere specifične poteze, ki »jih ne bi kazalo spregledati«.

Najprej je treba poudariti, da so Zahribovčani — predvsem velja to za tiste na vrhovih — sveto prepričani, kako jih sredstva množičnega obveščanja od DE do RTV načrtno ignorirajo, tako da slovenska javnost niti približno ni kompleksneje obveščena o dosežkih zahribovskih delovnih ljudi na čelu s svojo nezamenljivo družbenopolitično elito. Dobro, delovni ljudje so na primer še oprostili Delavski enotnosti, da ni prav nič pisala o javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu iz Zahribovja, vendar so oni drugi najresneje ugotavljali, da bo »naposled treba nekaj storiti«.

V teh in takih razmišljanjih o veljavi Zahribovja na slovenskih političnih meridianih so se kot po specialnem naročilu pojavili pozivi za zbiranje pomoči Posočju.

»Fantje, zdaj ali nikoli!« so si rekli najbolj odgovorni med dejavniki in se z vso vnemo vrgli na delo. »Naši delovni kolektivi bodo zbrali toliko pomoči za potresence, da se bodo v sosednjih občinah sesedli od sramu. Res, imajo »težje« industrijske obrate in večje število zaposlenih, vendar bo navsezadnje le obveljala naša večja akcijska usposobljenost.

Zahribovski odgovorni družbeniki pa so navsezadnje vse bolj lezli v malodušje, ko so opazovali dosežke — v globalnih odstotkih — svoje občine na slovenskem občinskem grafikonu za pomoč. Res, Zahribovje je bilo zelo visoko, vsekakor med prvo deseterico občin, vendar to ni bilo »tisto ta pravo«. Očitno je namreč bilo, da bodo v najboljšem primeru za nekaj točk presegli 100%, na kar so pa namigovali tudi v drugih občinah. Torej — nikjer nobenega odločilnega »rukarja« za Zahribovje...

Potem se je le našlo nekaj izvirno mislečih glav, ki so se ob pravilno usmerjeni izmenjavi mnenj prebile do prave poteze....

V Zahribovju so se — povedano docela na kratko in v primerjavi — odločili za naslednjo potezo: Če bo dalo kovinsko podjetje pet prikolic, gradbeno dve montažni hiši in kmetijski kombinat 50 šotorov (pustimo ta hip vnemar ves denar in podobno), bo skupni učinek v okviru sto odstotkov samo pet prikolic, dve montažni hiši in 50 šotorov... Potem so možje z glavami na pravem mestu in s pravilno odmerjeno skrbjo za politično veljavo svojih občinskih dejavnikov sporočili v Ljubljano: kovinsko podjetje bo dalo pet prikolic in naša občina bo dala pet prikolic.... itd.....

Rezultat takega veleumnega obračunavanja pomoči je bil, da so v Zahribovju dosegli kar 200% sprva napovedane pomoči. Kot zvezda repatica so se pojavili na svečano razsvetljenem zvezdnatem nebu...

Vse bi bilo v redu in prav, če ne bi iz Posočja sramežljivo vprašali: »Tovariši, ne razumemo se preveč na vaše odstotke, vendar je dejstvo, da smo prejeli samo pet prikolic...«

Tig

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.